

Pangajhârân Bhâsa Madhurâ Malathè Satompang

Ka'angghuy Morèd SMP/MTs Kellas IX

Adhâsar Kurikulum Merdeka
Dinas Pendidikan Provinsi Jawa Timur

GLOBAL OFFSET SEJAHTERA

Pangajhârân Bhâsa Madhurâ 9

Malathè Satompang

Ka'angghuy Morèd SMP/MTs Kellas 9

Angghidhân:

Dr. Moh. Hafid Effendy, M.Pd.
Mahrus Miyanto, S.Pd., M.M.

Desain Cover

Rahmat Mustofa Ridwan

Editor

Isya Sayunani, M.Pd.
Moh Syafi'i Asyari

Ilustrator

Tim Penerbit

Cetakan Pertama : Tahun 2025

Layout Isi

Hadi Wibowo
Romadhon

ISBN :

978-623-8779-30-7 (no.jil.lengkap)
978-623-8779-36-9 (jil.3)

Tata letak buku ini menggunakan Program CorelDRAW X7, Adobe Photoshop CC

Font isi menggunakan Fira Sans (10-12pt)

Ukuran buku: 17,6 x 25 cm

vi + 122 halaman, ilustrasi

© Hak cipta dilindungi oleh undang-undang

Tidak dibenarkan mengutip, menjiplak, atau memfotokopi sebagian atau seluruh isi buku ini serta memperjualbelikannya tanpa izin tertulis dari Penerbit.

Undang-Undang Republik Indonesia Nomor 19 Tahun 2002 tentang Hak Cipta Pasal 72 Ketentuan Pidana Sanksi Pelanggaran.

1. Barang siapa dengan sengaja dan tanpa hak melakukan perbuatan sebagaimana dimaksud dalam Pasal 2 Ayat (1) atau Pasal 49 Ayat (1) dan Ayat (2) dipidana dengan pidana masing-masing paling singkat 1 (satu) bulan dan/atau denda paling sedikit Rp1.000.000,00 (satu juta rupiah), atau pidana penjara paling lama 7 (tujuh) tahun dan/atau denda paling banyak Rp5.000.000.000,00 (lima miliar rupiah).
2. Barang siapa dengan sengaja menyiaran; memamerkan, mengedarkan, atau menjual kepada umum suatu ciptaan atau barang hasil pelanggaran Hak Cipta atau Hak Terkait sebagaimana dimaksud pada Ayat (1) dipidana dengan pidana penjara paling lama 5 (lima) tahun dan/atau denda paling banyak Rp500.000.000,00 (lima ratus juta rupiah).

Dhâdhâbuwân Pangangghit

Assalamu'alikum Wr.Wb.

Ator kabiddhân kaulâ mojhi sokkor dâ' Allah Sè Maha Aghung, amarghâ buku Pangajhârân Bhâsa Daerah Madhurâ kellas VII kantos IX sè abhul-ombhul "Malathè Satompang" ampon lastarè èpaterbi'!

Buku pangajhârân ka'dinto èsoson ka'angghuy ma-loma dâ' sadhâjâ morèd sè alâng-saghulung sareng bhâsa Madhurâ râ-saarèna. Bhâb ka'dinto sanget rajâ ghunana kaangghuy mertè bhuðhâjâ Madhurâ, sabâb bhâsa ka'dinto mènangka bâi' dâlemma bhuðâjâ. Manabi sadhâjâ ngangodâdhân ta' angghâduwi ghuli enneng akadhi sè kasebbhut, madhâ'â rogina orèng Madhura.

Buku ka'dinto lastarè lèbât lalampa'an sè cokop abit, jhughâ bhinareng ka'addhrenganna para Pangangghit sè ta' cokbâ asabbhil kantos lastarè, akor sareng ngen-angen sè èkamaksod. Pan-saponapan papangghiyân ampon è bâdqâ'âghi ka'angghuy ngaollè ngen-angenna kaulâ Panjhennengangan sadhâjâ.

Dhâsar panyosunan buku pangajhârân panèka maghut dâ':

1. Kurikulum Merdeka.
2. Pergub nomer 19 taon 2014 terbi'tangghâl 03 April 2014.
3. Pergub Nomer 36 taon 2024.

Nyoson buku pangajhârân ka'dinto sakalangkong bânnya' alangan sareng sangghâ roghina, è antarana amanca bârnana logat/dialèk sareng èjhâ'ân Madhurâ sè ampon èpaterbi' sareng Balai Bahasa Jhâbâ Tèmor taon 2011. Nangèng, dâri addrengnga para pangangghit, alhamdulillah sadhâjâna bisa kalampan kalabân saè.

Bhântowan pamangghi para ghuru nyopprè sampornana èssèna buku ka'dinto è bingkèng arè sanget èkabhuto. Saka'dinto pamator, mator sakalangkong.

Wassalamu'alaikum Wr. Wb.

Sorbhâjâ, Februari 2025

Tim sè ngangghit

Capaian Pembelajaran dan Tujuan Pembelajaran

Elemen	Capaian Pembelajaran	Tugas Pembelajaran
Menyimak	<p>Peserta didik mampu menganalisis dan memaknai informasi berupa gagasan, pikiran, perasaan, pandangan, arahan atau pesan yang tepat dari berbagai jenis teks (nonfiksional dan fiksional) audiovisual dan aural dalam bentuk monolog, dialog, dan gelar wicara.</p> <p>Peserta didik mampu mengeksplorasi dan mengevaluasi berbagai informasi dari topik aktual yang didengar.</p>	Peserta didik mampu mengidentifikasi teks (Teks Lagu Kreasi, Puisi, Tembhāng macapat, Teks topēng dhālāng, Carakan Madhurā) dalam bentuk audiovisual dan aural yang didengar.
		Peserta didik mampu menganalisis teks tembang kreasi (Teks Lagu Kreasi, Puisi, Tembhāng macapat, Teks topēng dhālāng, Carakan Madhurā) dalam bentuk audiovisual dan aural yang didengar.
		Peserta didik mampu memaknai pesan yang tepat dari teks tembang kreasi (Teks Lagu Kreasi, Puisi, Tembhāng macapat, Teks topēng dhālāng, Carakan Madhurā) dalam bentuk audiovisual dan aural yang didengar.
		Peserta didik mampu menyimpulkan isi teks tembang kreasi (Teks Lagu Kreasi, Puisi, Tembhāng macapat, Teks topēng dhālāng, Carakan Madhurā) yang didengar.
Membaca dan Memirsing	<p>Peserta didik memahami informasi berupa gagasan, pikiran, pandangan, arahan atau pesan dari berbagai jenis teks deskripsi, narasi, puisi, eksplanasi dan eksposisi (cerkak/cerpen, cerita wayang/topeng dhalang, geguritan/ puisi, pacelathon/ dha-kandha, macapat/ tembhāng macapat) yang beraksara Latin dan /atau aksara Jawa/Carakan Madura, teks visual untuk menemukan makna yang tersurat dan tersirat.</p> <p>Peserta didik menginterpretasikan informasi untuk mengungkapkan simpati, kepedulian, empati atau pendapat pro dan kontra secara santun (unggah-ungguh/tata karma) dari teks visual.</p> <p>Peserta didik mampu mengeksplorasi dan mengevaluasi berbagai topik aktual yang dibaca dan dipirsa.</p>	Peserta didik mampu memahami dan mengidentifikasi informasi tentang (Teks Lagu Kreasi, Puisi, Tembhāng macapat, Teks topēng dhālāng, Carakan Madhurā) untuk menemukan makna yang tersurat dan tersirat dari teks visual yang dibaca dan dipirsa.
		Peserta didik mampu menemukan informasi berupa pesan tentang (Teks Lagu Kreasi, Puisi, Tembhāng macapat, Teks topēng dhālāng, Carakan Madhurā) secara santun berdasarkan ondhāghān bhāsa dari teks visual yang dibaca dan dipirsa.
		Peserta didik mampu menganalisis dan menelaah kosa kata yang baru/sulit (bhāsa lalongēt) dan menyimpulkan isi (Teks Lagu Kreasi, Puisi, Tembhāng macapat, Teks topēng dhālāng, Carakan Madhurā) dari teks visual yang dibaca dan dipirsa.
		Peserta didik mampu mengidentifikasi informasi tentang (Teks Lagu Kreasi, Puisi, Tembhāng macapat, Teks topēng dhālāng, Carakan Madhurā) untuk menemukan makna yang tersurat dan tersirat dari teks visual yang dibaca dan dipirsa.
		Peserta didik mampu menelaah informasi berupa pesan tentang (Teks Lagu Kreasi, Puisi, Tembhāng macapat, Teks topēng dhālāng, Carakan Madhurā) secara santun berdasarkan ondhāghān bhāsa dari teks visual yang dibaca dan dipirsa.

		<p>Peserta didik mampu menganalisis kosa kata baru (bhâsa lalongèt) dari teks (Teks Lagu Kreasi, Puisi, Tembhâng macapat, Teks topèng dhâlâng, Carakan Madhurâ) visual yang dibaca dan dipirsa.</p> <p>Peserta didik mampu menyimpulkan isi dari teks (Teks Lagu Kreasi, Puisi, Tembhâng macapat, Teks topèng dhâlâng, Carakan Madhurâ) yang dibaca dan dipirsa.</p>
Berbicara dan Mempresentasikan	<p>Peserta didik mampu menyampaikan gagasan, pikiran, pandangan, arahan atau pesan untuk tujuan pengajuan usul, pemecahan masalah, dan pemberian solusi secara lisan dalam bentuk monolog dan dialoglogis, kritis, dan kreatif sesuai dengan tata krama.</p> <p>Peserta didik mampu menggunakan dan memaknai kosa kata baru yang menggunakan basa rinengga/ lalonget untuk berbicara dan menyajikan gagasan sesuai iunggah - ungguh basa / ondhaghanbhasa. Peserta didik mampu berdiskusi secara aktif, kontributif, efektif, dan santun. Peserta didik mampu menuturkan dan menyajikan ungkapan simpati, empati, peduli, dan penghargaan dalam bentuk teks informatif dan fiksional melalui teks multi moda. Peserta didik mampu mengungkapkan dan mempresentasikan berbagai topik aktual secara kritis.</p>	<p>Peserta didik mampu menyampaikan pesan dari isi teks (Teks Lagu Kreasi, Puisi, Tembhâng macapat, Teks topèng dhâlâng, Carakan Madhurâ) secara lisan berbentuk monolog dan dialog logis, kritis dan kreatif.</p> <p>Peserta didik mampu memaknai kosa kata baru (Teks Lagu Kreasi, Puisi, Tembhâng macapat, Teks topèng dhâlâng, Carakan Madhurâ) secara lisan dan menyampaikan menggunakan lalonget sesuai ondhaghan bhasa.</p> <p>Peserta didik mampu berdiskusi secara aktif, untuk menuturkan dan menyajikan berupa penghargaan/apresiasi terhadap teks (Teks Lagu Kreasi, Puisi, Tembhâng macapat, Teks topèng dhâlâng, Carakan Madhurâ), melalui teks multimoda.</p> <p>Peserta didik mampu mempresentasikan hasil diskusi tentang teks (Teks Lagu Kreasi, Puisi, Tembhâng macapat, Teks topèng dhâlâng, Carakan Madhurâ) secara aktual dan kritis.</p>
Menulis	<p>Peserta didik mampu menulis gagasan, pikiran, pandangan, arahan atau pesan tertulis untuk berbagai tujuan secara logis, kritis, dan kreatif menggunakan huruf Latin dan aksara Jawa/carakan Madura. Peserta didik menyampaikan ungkapan rasa simpati, empati, peduli, dan pendapat pro/kontra sesuaiunggah-ungguhbasa/tata karma dalam memberikan penghargaan secara tertulis dalam teks multimoda. Peserta didik mampu menulis dan mengembangkan kosa kata baru dengan menggunakan basa rinengga/ lalonget untuk menyajikan gagasan sesuai iunggah-ungguh basa/ondhaghanbhasa. Peserta didik mampu menulis berdasarkan fakta, pengalaman, dan imajinasi secara indah dan menarik dalam bentuk Gancaran/Ghancaran dan Guritan/ puisi dan tembang macapat/ tembang macapat menggunakan kosa kata secara kreatif.</p>	<p>Peserta didik mampu menulis pesan yang terkandung dalam teks (Teks Lagu Kreasi, Puisi, Tembhâng macapat, Teks topèng dhâlâng, Carakan Madhurâ) dengan menggunakan èjhâñan bhâsa Madhurâ yang dibaca dan atau didengar.</p> <p>Peserta didik mampu menulis (Teks Lagu Kreasi, Puisi, Tembhâng macapat, Teks topèng dhâlâng, Carakan Madhurâ) sederhana berdasarkan pengalaman pribadi dengan menggunakan kosa kata yang kreatif(lalongèt).</p> <p>Peserta didik mampu menulis pesan dari teks (Teks Lagu Kreasi, Puisi, Tembhâng macapat, Teks topèng dhâlâng, Carakan Madhurâ) menggunakan lalonget (okara kakanthen, oca' këyasan dan oca' camporan) dan menggunakan ondhâggâhâ bhâsa dalam teks multimoda.</p> <p>Peserta didik mampu menulis kata atau kalimat Carakan Madhura (aksara ghâjâng, pasangan dan pangangghuy) yang sederhana menyalin dari teks (Teks Lagu Kreasi, Puisi, Tembhâng macapat, Teks topèng dhâlâng, Carakan Madhurâ).</p>

Èssèna Buku

Dhâdhâbuwân Pangangghit	iii
Capaian Pembelajaran dan Tujuan Pembelajaran	iv
Èssèna Buku	vi
SEMESTER 1	
Bâbulângan 1	
GLOBALISASI	1
Ca'-Oca' sè parlo èkaonèngè	1
Sangghemman Mongghu Abâ' Dhibi'	2
Panèlayan Bâbulângan 1	18
Glosarium Parèbhâsan	21
PEREKONOMIAN	23
Ca'-Oca' sè parlo èkaonèngè	23
Sangghemman Mongghu Abâ' Dhibi'	24
Panèlayan Bâbulângan 2	39
Glosarium Parèbhâsan	43
KESADARAN HUKUM	45
Ca'-Oca' sè parlo èkaonèngè	45
Sangghemman Mongghu Abâ' Dhibi'	46
Panèlayan Bâbulângan 3	59
Glosarium Parèbhâsan	62
SEMESTER 2	
Bâbulângan 4	
POLITIK DAN PEMERINTAHAN	65
Ca'-Oca' sè parlo èkaonèngè	65
Sangghemman Mongghu Abâ' Dhibi'	66
Panèlayan Bâbulângan 4	85
Glosarium Parèbhâsan	89
PENDIDIKAN	91
Ca'-Oca' sè parlo èkaonèngè	91
Sangghemman Mongghu Abâ' Dhibi'	92
Panèlayan Bâbulângan 5	108
Glosarium Parèbhâsan	112
Dafta Pustaka	115

Bâbulângan 1

GLOBALISASI

È jhâman samangkèn ampon sakabbhina bâdâ tor santa'na teknologi sè ampon nyebbâr neng sa'antèro andhâddhiyaghi manossa sajân santa' è dâlem ajhâlânè kaodi'ân.

Ponapa santa' è dâlem nyarè kasab otabâ santa' sè nyarè èlmo mongghu ngangođâdhân.

Mélana kodhu ghu-ongghu ngobâsanè tèknologi nyopprè ta' ècapo' tépo neng samacemma kal-akkalan.

Sumber Gambar: www.istock.com

Cap-Ocabhân:

Bhuppa' bhâbbhu' Ghuru Rato kodhu Èstowaghi nyopprè jhumambhâr ajhâlânè odî' akor atong-rontong

Tujuan Pembelajaran

1. Peserta didik mampu mengidentifikasi isi informasi pada teks ludruk berbentuk audiovisual.
2. Peserta didik mampu mengidentifikasi pesan yang terkandung dalam teks ludruk berbentuk audiovisual.
3. Peserta didik mampu memaknai kosa kata baru pada teks ludruk berbentuk audiovisual.
4. Peserta didik mampu menghubungkan atau mengaitkan informasi yang ada di dalam teks ludruk berbentuk audiovisual dengan kehidupan sehari-hari.
5. Peserta didik mampu mengidentifikasi pemilihan diksi (lalongèt), kosa kata, èjhâ'ân serta sistematika teks ludruk yang dibaca dan dipirsa.
6. Peserta didik mampu menyimpulkan pesan dalam teks ludruk yang dibaca dan dipirsa dengan menggunakan ondhâggħâñ bhâsa.
7. Peserta didik mampu menirukan teks ludruk yang disajikan sesuai dengan tatakrama.
8. Peserta didik mampu menulis teks sederhana dengan menggunakan bhâsa lalongèt dan berdasarkan pengalaman pribadi dan atau kehidupan sehari-hari disesuaikan ondhâggħâñ bhâsa.
9. Peserta didik mampu menyunting teks ludruk dengan memperhatikan pedoman ejaan bahasa Madhura dan kaidah kebahasaan (èjhâ'ân tor ondhâggħâñ bhâsa)

A. Èyatorè Mèyarsa'aghi

1. Ponapa Sampèyan ngaghâli bħidhâna luddruk sareng drama?
2. Ponapa Sampèyan pangalaman ngoladhi ghun-tèngghun luddruk neng dhisana?

Jhâjhârbâ'ân:

Neng lalampa'an panèka, ngèrèng sampèyan sakanca'an maos dua' dħimèn ka'anghuy kengeng kariqâ'anna Sè Kobâsa. Sa'amponna maos dua'. Ngèrèng mèyarsa'aghi jhâjhârbâ'anna ghuru carana mengidentifikasi isi informasi pada teks ludruk berbentuk audiovisual.

Maos Patètè!

Luddruk mènangka tatèngghun ka'anghuy malèpor atè tor sè palèng èkalèburi. Sanaos dâ-paqâ' ka'anghuy malèpor atè, tatèngghun panèka bâdgâ parbhidhâèpon bâng-sèbâng. Onènga sampèyan ponapa sè dhâddhi parbhidhâ'ân antarana Ludruk sareng kathopra'? Caréta mènangka sala sèttong sè dhâddhi parbhidhâ'annèpon ènggħi panèka caréta sè èkamaen.

Manabi Ludruk caréta sè akor sareng kabâdgâ'ân/ kaođi'ân rë-sa'arè, (*cerita rakyat/folklor*) kantos dhâddhi pangaonèngan/ pangajhârân dâ' magħârsarè. Dhinèng katopra' abhâkta caréta jhâman kona saè sè aropa "sejarah", dhungngèng sareng samacemma.

Dhinèng Ludruk abhâkta caréta kaođi'ân rë-sa'arèna manossa, mèla tatèngghun Ludruk panèka bânnya' sè ngalèburi, salaèn dâri panèka Ludruk aghuna'aghi bhâsa sè ghâmpang èkangartè sè nèngħħu, mala sakadħâng orèng sè amaèn neng è Ludruk aghuna'aghi bhâsa ngakorragħi sareng ghuli enneng tor bhâsa- bhâsa sè loco.

Lalampa'an Ludruk èpantha tello bhâbhâghâñ ènggħi panèka èkabidhi sareng bhâbhâghâñ 1 "tari ngremo", sa'amponna panèka aghântè sareng bhâbhâghâñ 2 con-locon

(lawak), keng-bingkeng bhâbhâghân 3 carèta sè bhâdhî èkamaèn.

Mongghu neng è Madhurâ Ludruk jhughâ bâdâ, biyasana Ludruk sè bâdâ è Madhurâ èngghi panèka tradisional. sè sapanèka kabâdâ'ân Ludruk panèka ngakorraghi sareng kabâdâ'ân sè bâdâ è Madhurâ, saè carètana sareng bâkto aghuna'aghi bhâsa Madhurâna.

"*Tari ngremo*" ta' mabi èpabâdâ, otabâ biyasana èghântè'è sareng tari Ronqing otabâ Penca' Silat. Bâdâ jhughâ sè èghantè'è sareng tari Topèng ghettag.

Ludruk (asal dâri jhâbâ Têmôr) Ludruk asal dâri Jombang Jhâbâ Têmôr kalabân abhâkta carèta (lakon) kaođi'ânnâ sè bâdâ è sakobhengnga masyarakat kalabân aghuna'aghi bhâsa "dialek" Jhâbâ Têmôr. Sa'amponna panèka nyebbhâr dâ' kennengngan laèn akadhi dâ' Karèsidênan Madiun, Kediri, kantos dâ' Jhâbâ Tengnga. Sadhâjâ sè amaèn èngghi orèng laké'. Biyasaèpon sabellunna carèta Ludruk èkabidhi, èawwalè sareng tatèngghun: *Tari ngremo* (*tari kephalawan*), *samarèna tari èterrossaghi sareng "dagelan (lawakan)", keng-bingkeng carètana.*

Neng è Madhurâ ta'jhâu bheidhâ sareng ludruk sè bâdâ è Jhâbâ, namong tari ngrèmo tađâ', èghântè'è sareng tatèngghun Tari Klonowan (samangkèn èpadhâddhi tari topèng gettag) otabâ tari ronqing. Bâdâ jhughâ sè aparèng tatèngghun penca' silat saè penca' silat kembhâangan (penca' silat bî'-dhibi'ân) otabâ penca' silat dâpu'an (penca' silat duwâ' orèng otabâ langkong sè patang campo). Bhâsa sè èghuna'aghi jhughâ bhâsa Madhurâ sè saè tor lerres akor sareng onđhâggha bhâsa Madhurâ.

Conto teks neng Ludruk tradisional:

BABAK 1

Neng è sèttong kennengngan Niman tapangghi sareng Nahrawi. Sè kađuwâ ađon-jâñdon bhâb tamennan tor ghilina aëng è sabâna bâng-sèbâng.

BABAK 2

Sa'amponna Niman sareng Nahrawi mangghi cara ponapa sè è kapèkkèr Niman bhâb ghilina aëng neng è sabâna, Niman terros nojjhu ka dhâlemma Pa' Kalèbun sè è awâllè Niman marèksa sabâ-sabâ sè bâdâ èyolo.

Conto teks cator neng drama otabâ ludruk modern:

Parlona Bâdâna Poskamling

Panglako:

Pa' Satuni Mènangka ketua RT
Pa' Samsudin Mènangka Hansip
Pa' Sakrani Mènangka warga
Pa' Sayuti Mènangka warga
Pa' Jailani Mènangka warga

Sumber Gambar: www.istock.com

Kabâdâ'ân bâdâ neng pos kamling ènalèka kalêma parappa'na kabhubhuwân ghilirân ronda

Pa' Satuni : "Wah pagghun bâdâ sè ta' maso' malem akor so pikèddhâ?"

Pa' Samsudin : "Ampon biyasa Pa', rang-rang tim roda hadir sadhâjâ."

Pa' Sakrani : "Ènghalè kampong panèka ampon pa' arè bânnya' sè kamalèngan."

- Pa' Sayuti : "loh, ongghuwân Pa', masa' pa' arè kamalèngan ros-terrosan?"
- Pa' Sakrani : "Èngghi lerres....kanca kaulâ sèttong kantor bâdâ sè aengghun neng kampong tatangghâ."
- Pa' Jailani : "Ponapa neng kampong tatangghâ panèka ampon nganghungè empa' hansip sè ampon aghilirân siang malem ka'angghuy ajâgâ?"
- Pa' Satuni : "Wah, ponapa'a bisaos alasannèpon, kita ta' bisa namong ngambhuwaghi hansip."
- Pa' Samsudin : "Bânnè ka'angghuy abhillâi abâ', tape hansip kan jhughân manossa. Tarkaðhâng bâdâ ènthèngnga jhughân. Dhâddhi teptep èbhârengngè sareng masyarakat, kajhâbhâna pikèt palèng sakonè' 2 orêng hansip".
- Pa' Satuni : "Kaulâ dhibi' korang saroju' kalabân kapotosan aghântè'è obâng monghu bârghâ sè piket ka'angghuy ajâgâ poskamling. Pamangghina katon mamabâ keamanan kampong. Ènghalè keamanan kampong sanget parlo."
- Pa' Sakrani : "Ègghi lerres Pa' RT. Sè soghi ngaghungè obâng ka'angghuy maghâmpang tugassa ngèrèng patrol."
- Pa' Sayuti : "Dhâddhi kaulâ toðus. Marghâ pan-saponapan kaulâ mèlè ka'angghuy majâr ðhinðhâna sè ngèrèng apatrol."
- Pa' Satuni : "Ampon Pa' Yono. Ta' paponapa, ampon talanju' dhâddhi, èngghi ta' paponapa. Sè cè' parlonâ kita areng-sareng ka'angghuy ajâgâ kampong dhâddhi aman."

Latèyan 1

Èyatorè maos tèks drama è attas neng aðâ'na kellas asareng sakanca'an, salastarèna èmaos lajhu kanca sè laèn nyanghemmè!

Latèyan 2

Salastarèna èmaos teks drama otabâ ludruk modern è attas, cacak Sampèyan aghâlimpo' sakanca'an ka'angghuy nalèktèghi èssèna berta sè bâdâ neng teks kasebbhut!

Èyatorè nyarè tor tantowaghi pessen sè bâdâ dâlem teks ludruk kasebbhut!

B. Èyatorè Maos

1. Luddruk otabâ drama ponapa sè pangalaman èyoladhi Sampèyan?
2. Ponapa Sampèyan bisa abhidhâ'aghi drama sareng ghun-tèngghun sè laèn?

Parlo Èkaghâli Saè:

Neng lalampa'an panèka, ngèrèng sampèyan sakanca'an maos du'a' ñhimèn ka'anghuy kengèng kariðâ'anna Sè Kobâsa. Sa'amponna maos dua'. Ngèrèng mèyarsa'aghi jhâjhârbâ'anna ghuru bhâb ngartè'è ca'-oca' sè anyar neng teks ludruk è bâbâ panèka. Carana ngartè'è ca'-oca's è bâdâ neng teks drama otabâ ludruk, Sampèyan kodhu ngaghâli saè bujuddhâ oca'. Ponapa oca' kasebbhut tamaso' dâ' oca' asal, oca' obâ'ân, oca' semmo, oca' rangkep, tor ponapa tamaso' dâ' oca' camporan. Manabi ampon ngaghâli dâ' bujuddhâ oca'. Pramèla ñâri ka'ñinto, Sampèyan bisa aparèng artè dâ' oca' kasebbhut.

Jhâjhârbâ'ân neng è attas ampon bâdâ bhâb drama tradisional, èjhârbâ'aghi tatengngerra drama tradisional èngghi panèka ta' aghuna'aghi teks cator. Dhinèng drama modern aghuna'aghi teks cator. Sadhâjâ catorra orèng sè amaèn drama ampon èsaqiyâ'aghi. Mèla ludruk tamaso' dâ' drama tradisional lantaran ta' aghuna'aghi têk cator. Manabi bâdâ ludruk aghuna'aghi teks cator ("teks dialog") ghâpanèka nodhuwâghi jhâ' ampon ngakorraghi dâ' kabâdâ'ân jhâman. Bhâsa sè èghuna'aghi èngghi bhâsa rè-sa'arè. Manabi Ludruk jhâbâ aghuna'aghi bhâsa Jhâbâ, manabi Ludruk Madhurâ aghuna'aghi bhâsa Madhurâ. Sè sapanèka nodhuwâghi bâng-sèbângnga ghumatè dâ' bhâsana bâng-sèbâng karana aguna'aghi ondhâggħâ bhâsa sè lerres tor saè.

Cem-macemma Drama èdhengngang ñâri carètana èngghi panèka:

1. Tragedi : drama sè carètana mellassaghi
2. Komedi : drama sè loco.
3. Tragekomedi : drama sè mellassaghi tapè bâdâ locona.
4. Opera : drama sè catorra ènyanyèyaghi tor ètoro'è musik.
5. Melodrama : drama sè catorra èkoca'aghi kalabân ètoro'è musik.
6. Farce : drama sè akantha con-locon (lawak) tapè ta'sadhâjâna aëssè con-locon.
7. Tablo : drama sè ngotama'aghi ghulina bhâdhâ, dhinèng sè amaèn ta'mabiactor, malolo aghuna'aghi ghuli ennengnga bhâdhâ.
8. Sendratari : campona drama sareng seni tari.

Manabi aðhâsar pakakas è èghuna'aghi, jenis drama èngghi panèka:

1. Drama Panggung : drama sè èkamaèn aktor è panghung.
2. Drama Radio : drama radio namong bisa èpèrengngaghi lèbât radio.

3. Drama Televisi : para' padâ'â sareng drama panggung, namong bisa ètèngalè ghâmbârrâ, sabâb orèng sè amaèn ampon èrekam ngangghuy film pas èsèyarraghi neng è televisi.
4. Drama Film : para' padâ'â sareng drama panggung, namong orèng sè amaèn ta' bisa ètèngalè, sabâb orèng sè amaèn ampon èrekam ghâmbârrâ ngangghuy film pas èsèyarraghi neng è lajâr.
5. Drama Wayang : drama sè ètoro'è tatèngghun bâjâng.
6. Drama Boneka : sadhâjâ sè amaèn drama aghuna'aghi boneka.

Ngèrèng maos patètè!

BHÂB HAM (Hak Asasi Manusia)

Ella sataon abiddhâ Pa' Markasan maekkos romana. Saè ekkos neng jâdiyâ kabbhi padâ ngangoqâdhân dâri acem-macem siswa dâri acem-macem sakola'an sè bâdâ è Mekkasan, bânnya'nâ tellopolo na'-kana' kabbhi padâ lalaké'an. Roma jârèya bânnya' tatangghâna neng sakobhengnga, tapè Pa' Markasan dhibi' ta' apolong neng kampong jâdiyâ, bâdâ è kampong laèn.

Bâri' Pa' Markasan èsoratè Pa' Kosim sè bengkona ajhâjhâr bi' bengkona Pa' Markasan sè èyekkosaghi. È dâlem soratta Pa' Kosim mènta Pa' Markasan malaè na'-kana' sè ekkos neng romana sopajâ mon malem ta' èngerra kantos tengnga malem sabâb ella tamaso' la-nyala dâ' katarrentemmannata tangghâna.

Mèlana satèya Pa' Markasan èntar dâ' ana' kossa jârèya. Kabhenderrân ana' kossa padâ bâdâ tadâ' sè ajhâlânán, pajhât sakola'an notop panangghâlân mèra. Pa' Markasan pas mènta sakabbhina ana' kossa akompol neng ampèr. Pa' Markasan atotoran jâ' abâ'na narèma sorat dâri Pa' Kosim. Na'-kana' bhuru ngartè , sabâb kabârî'ânnâ Pa' Kosim ghigir.

“Bâ'na sanyatana la paqâ para' dhibâsa'a. Sèngko' lambâ' tao mara bâ'na rèya, pa-pa sè èkalako bâ'na satèya sèngko' lambâ' tao ngalakonè. Mala sèngko' tao noro' ademontrasi bhâb HAM. Pajhât manossa arèya andi' **ha' bân kawâjibhân**. Kaangghuy ngaollè ha' orèng rèya kodhu ngalakonè **kawâjibhânnâ** ghâllu otabâ bisa këya sabhâligghâ. Sè bâriyâ sabâb sè è nyamaè **ha' manossa** rèya iyâ arèya pa-apa sè kodhu èkaollè bi' manossa bân sè ènyamaè **kawâjibhân manossa** iyâ arèya pa-apa sè kodhu èlakonè bi' manossa. Opama, kaangghuy ngaollè **ha' kapênterran**, manossa kodhu **ajhâr**. Kaangghuy ngaollè **ha' katremtemman** bâ'na kodhu **sopan**. Kaangghuy ollè **ontong dhunnya** (matèri) bâ'na kodhu **alako**, kaangghuy bâ'na ollè **ha' padâ bân sasamana** bâ'na kodhu bisa ngarghâi (**kerjasama**) so orèng laèn. Bilâ bâ'na terro èkanèseranna orèng bâ'na kodhu anqâhp asor ka orèng. Bâ'na terro ngaollèa **ha' trèsna** dâri orèng laèn bâ'na kodhu andi' kajâkènan parcajâ dâ' kamampoanna abâ'na dhibi' bân parcajâ dâ' kamampoanna orèng laèn. Kaangghuy jârèya bâ'na kodhu jhujhur dâ' abâ'na dhibi' bân jhujhur dâ' orèng laèn. Mon bââna terro ta' ètobi'â orèng bâ'na jhâ' nobi'ân orèng laèn artèna mon katremtemmannâ bâ'na terro ta' ca-ancaa orèng bâ'na ajjhâ' la-nyala katremtemmannâ orèng laèn. Arapa sèngko' ma' èsoratè Pa' Kosim?”

“Èngghi Pa' kaulâ sakanca'an pajhât ampon sala, sabbhân malem kaulâ sakanca'an **asingen** sambî bhu-tabbhuânsadâjâ sè èkennèng tabbhu ðhâng-kaðhâng kantos tengnga malem.”

Kaulâ nyo'ona sapora tor jhughâ kaulâ acabisa dâ' Pa' Kosim nyo'ona sapora tor ta' ngalakonana polè pa-ponapa sè dhâddhi ta' tremtremma tatangghâ. “Alhamdulilla, pajhât sakabbhina orèng rèya paqâ terro dâ' kabhâghusân tor nolak dâ' ka kajhubâ'ân....” (Asas)

Sumber Gambar: www.istock.com

Latèyan 1

Èyatorè jâwâb pètanya è bâbâ panèka akor sareng tèks bâca'an è attas!

1. Langkong saponapa Pa' Markasan maekkos bengkona?
2. Saponapa bânnya'na na'-kana' sè ekkos è bengkona pa' Markasan?
3. Aðhâbu ponapa pa' Markasan qâ' na'-kana' ekkossanna?
4. Kadhiponapa carana kaangghuy ngaollè ha' kapènterran sareng ha' katentreman?
5. Kadhiponapa jâwâbhânnna na'-kana' ekkos salastarèna è dhukanè sareng pa' Markasan?

Latèyan 2

Jhâjhâl teks bâca'an kasebbhut karembhâk sareng sakanca'an ka'angghuy èbhâdhî teks drama otabâ luddruk! Saellana èbâdhî teks drama lajhu kandhâ'aghi neng adâ'na kellas. Kanca sè laèn aparèng sangghemman!

Latèyan 3

Èyatorè sarè artèna ca'-oca' è bâbâ panèka lajhu bhâdhî okara kalabân aghuna'aghi bhâsa èngghi bhunten!

1. Sakobhengnga : _____
2. Ademontrasi : _____
3. Trèsna : _____
4. Asingen : _____
5. Maekkos : _____

C. Èyatorè Abu-Dhâbu

- 1. Ponapa Sampèyan pangalaman ngoladhi ghun-tèngghun luddruk?**
- 2. Ponapa Sampèyan ngaghâli panglako sè bâdâ neng drama otabâ luddruk?**

Parlo Èkaghâli Saë:

Neng lalampa'an panèka, ngèrèng Sampèyan sakanca'an maos du'a' ñhimèn ka'anghuy këngèng karidâ'anna Sè Kobâsa. Sa'amponna maos du'a'. Ngèrèng mèyarsa'aghi jhâjhârbâ'anna tor parèntana ghuru.

Maos Patètè!

Drama otabâ luddruk jhughân marlowaghi bâkto, sè sapanèka èmaksottaghi ka'anghuy maođi' lakon sè ètèngghuwaghi qâ' sè nèngghu, sabâb drama aropa ghun-tèngghun. Bâgiyânnâ bâkto drama kasebbhut akadhi:

1. Bhâbhâghân = bhâbhâghân panèka bâgiyânnâ sè palèng rajâ qâri drama. Bâdâ drama tello' bhâbhâghân, empa' otabâ coma sabhâbhâk. Sèttong bhâbhâghân kadħaddhiyânnâ qâri pan-saponapa lakon pèndâ' (adegan).
2. Adegan = bâgiyânnâ qâri bhâbhâghân. Sèttong adegan mènangka terrosan qâri ghâmbhârân sè ampon kalampan qâri adegan sabellunna. Aghântèna adegħânn ta' kodhu aghântè kellèr, dhâddhi kellèrrèpon pagghun tapè bisa aobâ ka'anghuy maakor sareng carèta neng adegan ghâpanèka.
3. Prolog = tor-ator ka'anghuy molaè drama amaèna. Tor-ator neng prolog panèka aëssè jhâjhârbâ'ân bhâb rèng-orèng sè bhâdhi amaèn neng lakon sè ampon èsadiyâ'âghi, jhughâ jhâlânnâ lakon sè bhâdhi èlakonnaghiyâ.

Bâgiyânnâ-bâgiyânnâ dâlem drama otabâ luddruk:

1. Bhul-ombul

Kapprana bhul-ombul/ judul langkong saë manabi èparèngè okara otabâ oca' sè makapèncot qâ'sè ngoladhi tor aghândhu' rassa terro ngaonèngana carètana.

2. Notasi

Èngghi panèka èssèna rèngkessanna carèta bhânsabħâns adegan.

3. Dialog

Dhâ-kandħâ antara duwâ' orèng otabâ langkong saë akanħâ sakanca'an, këngèng jhughânsareng sè ngoladhi.

4. Babak/ adegan

Èngghi panèka bâgiyânnâ qâri bhânsabħâns ongrodħânnâ carèta.

Bâdâ Empâ' macem carana adialog otabâ adħâ-kandħâ:

1. Dialog = Dhâ-kandħâ sè èlakowaghi orèng kađuwâ, bâdâ sè atanya pas bâdâ sè ajâwâb, bâdâ sè mađâpa' kabħâr bâdâ sè ngèdingngagħi.
2. Monolog = Dhâ-kandħâ sè èlakowaghi rang-kasorang otabâ kadhibi'an. Monolog èlakowaghi mon tokoh cerita mađâpa' ponapa sè bâdâ è dâlem atèna.

3. Prolog = Dhâ-kandhâ mènangka pamokka'na carèta tor ajhârbâ'aghi pasèra sè dhâddhi pemeran utama. Prolog biyasana aparèng katerrangan bhâb carèta sè bhâkal èmaènnaghiyâ.
4. Epilog = Mènangka panotop dâri carèta drama tor jhughân aparèng pokeddha carèta.

Maos patalètè!

MIRAS

- Samsudin : "Sanonto pon bâdâ PERDA Ka'angghuy ngalarang MIRAS (Minuman Keras)"
- Sayuti : "Sanyatana Ghustè Allah ampon ngalarang miras ghânèko.' Kabit ñhimèn bâkto toronna Al Qur'an dâ' Kanjeng Nabbhi."
- Samsudin : "Engghi, anapè rèng-orèng ghi' maksa sè ngènoma miras sè mamabu' ghânèko. Dhâbuna Ghustè Allah neng Al Qur'an; Rèng – orèng jârèya atanya dâ' bâ'na (Muhammad), bhâb towa' bân judi, kabâlâ jhâ' towa' bân judi jârèya maqâteng dhusa rajâ bân coma sakone' manfa'addhâ ka manossa. Mèla dâri jârèya ètèmbhâng dâri manfa'addhâ ghi' arajâ'ân modhâraddhâ .Bân rèng-orèng jârèya atanya dâ' ka bâ'na (Muhammad) parkara bhârâng apa sè mostè èbelli Koca'aghi dâ' rèng-orèng jârèya Abâlânjhââ bâ'na bhârâng sè palèng èkabhuto bi' bâ'na. Bâriyâ, Allah, SWT ajhârbâ'aghi ayat-ayatèpon dâ' ka bâ'na." (nyopprè manossa mèkkèr)
- Sayuti : "Engghi, dhâbuna Allah sè èsebbhuttaqhi bi' dhika ghânèko bân para dokter sareng filosuf towa' bhuru èbirjhi' : (1) ta' bisa maèlang pelka' lama sajân mapelka' (2) bilâ èyènom ta' maqâteng faèdâ (3) mamacet akal ka'angghuy mèkkér (4) makendhur dâ' hajhât sè pon tarongghu (5) mataqâ' ghulina ka abâ' kadhi orèng è bius (6) nombuwaghi panyakèt neng paðhâ'ârân (7) sarta marabeng tengal (8) marosak bhârâ tor masengka dâ' dhâ'ârân laènna (9) mon sakè' malarat bârâsâ (10) nombuwaghi palengngen tor bisa ghilâ (11) bâkto mosêm cèllep ghâmpang ètèngghâ'i panyakèt panas (12) andhâddhiâgħi jhâlânna dârâ ta' lancar (13) ora' bisa pecca bisa maqâteng panyaket ngetter (14) maceppet rosakka bhâdhâñ (15) ta' masegħher oqî' tapè mamlarat."
- Samsudin : "Engghi pon patot bilâ PEMKAB matoron PERDA (Peraturan Daerah) Ka'angghuy ngalarang miras ghânèko."

Sumber Gambar: www.istock.com

Latèyan 1

Jhâjhâl kandhâ'aghi teks è attas asareng kancana neng adâ'na kellas, lajhu kanca sè laèn aparèng sangghemman!

Latèyan 1

Èyatorè jâwâb pêtanya è bâbâ panèka kalabân nyarè jâwâbhân è dâlem dħâ-kandħâ è attas !

1. Ponapa sè èmaksod miras? Ponapa'an macemma sebhuttaghi!

2. Kadhipinapa dħâbuna Allah bhâb Miras neng Al-Qur'an?

3. Kadhiponapa dħâbuna Allah bhân towa' mènorot teks kasebbhut?

4. Aponapa mè' towa' bisa marosa' kabħârâ tor masengka qâ' dħâ' ārâna laènna?

5. Ponapa oca' laènna qâri PEMKAB?

Latèyan 3

Jhâjhâl karembhâk sareng sakanca'an artèna ca'-oca' è bâbâ panèka, lajhu bhâdhi okara kalabân aghuna'aghi bhâsa èngghi bhunten!

1. èbiyus : _____
2. kabit qhimèn : _____
3. modħâraddhâ : _____
4. marabeng tèngal : _____
5. panyaket ngetter : _____

Aghuna'aghi Okara lako (kalimat aktif)

Okara sè jhejjherrèpon (subjekka) ngalakonè kalakowan
Contona:

1. Sayuti ngakan għeddha.
2. Pa' Samsudin alandu' è sabâ

Aghuna'aghi Okara nyanđħâng (kalimat pasif)

Okara sè jhejjherrèpon (subjekka) ètèbhâñè kalakowan
Contona:

1. Gheddha għekk bi' Sayuti
2. Sabâ ēlandu' bi' Pa' Samsudin

D. Èyatorè Nyerrat

- 1. Ponapa Sampèyan pangalaman dâri ghuruna ka'angghuy ngoladhi luddruk?**
- 2. Ponapa Sampèyan onèng abhidhâ'aghi drama sareng luddruk?**

Parlo Èkaghâli Saè:

Neng lalampa'an panèka, ngèrèng sampèyan sakanca'an maos dua' dhimèn ka'anghuy kengèng kariidâ'anna Sè Kobâsa. Sa'amponna maos dua'. Ngèrèng mèyarsa'aghi jhâjhârbâ'anna ghuru bhâb nèrowaghi teks drama akor sareng tata kramana sareng kadhiponapa abhâdhi rèngkessan ka'anghuy nalèktèghi pessen otabâ amanat è dâlem teks drama otabâ luddruk.

Menorot Akhmad Saliman (1996:67) amanat èngghi panèka sadhâjâ sè èpaðâpa' sareng sè ngarang. Kapprana amanat sareng pengarang ta' èpaðâpa' kalabân rang-terrangan, nangèng kalabân parsemmon, kantos pamèyarsa sè bisa aken-rèken artè'èpon. Amanat bâdâ ðuwâ', èngghi panèka: (1) Amanat (pessen) religius (kaaghâma'an), (2). Amanat (pessen) kritik sosial. Ngèrèng oladhi teks drama è bâbâ panèka, lajhu toro'è pakonna ghuruna.

Nèrowaghi Teks Drama otabâ Luddruk Akor sareng Tatakrama ondhâggâ Bhâsa

Panglako:

1. Pa' Hadi :orèng towa lakè' (protagonis)
2. Bu' Lima :orèng towa binè'/ rèng towa kabâllun (anatagonis)
3. Ifah :potrana Pak Hadi dâri raji sè seppo/ raji sè asal (protagonis)
4. Iis :potrana Pak Hadi dâri binè sè seppo/ raji sè asal (protagonis)
5. Fery :potrana Bu' Lima dâri lakè sè seppo/ raji sè asal (antagonis)
6. Novi :potrana Bu' Lima dâri lakè sè seppo/ raji sè asal (antagonis)

Tatèngkana Panglako:

1. Pak Hadi :Orèng towa sè pèlak dâ' sadhaja tra-pottrana
2. Bu' Lima :Orèng towa kabâllun sè segghut nyèksa ana' kabellun
3. Novi :Tarètan Ifah sareng Iis sè dhengghi
4. Ifah :Ana' sè sabbhâr, tor bhâghus atèna
5. Iis :Ana' sè bhâgus atèna tapè segghut alabân dâ' orèng towa kabâllunna, sareng tarètan kabâllunna
6. Fery :Tarètan kabâllun sè pèlak dâ' Ifah sareng Iis

MELASSA DHÂDDHI ANA' KABÂLLUN

È sèttong dhisa bâdâ keluarga sè sederhana. Pak Hadi ngaghungè sèttong rajî tor ɖuwâ' potra binè' sadhâjâ. Sèttong arè rajina Pak Hadi adhingghâl omor. Sataon salastarèna rajina adhingghâl omor Pak Hadi araji polè. potrana Pak Hadi saroju' sadhâja manabi ramanas araji polè. Dhinèng nyatana embu' kabâllunna panèka dhenggħi dâ' ana' kabâllunna. Pak Hadi araji sareng randhâ sè ngaghungè ɖuwa' potra, lakè' sareng binè'. È Sèttong arè bâkto Bhu' Lima ghi-lèngghiān è ampèr, Bhu' Lima adhikanan Ifah.

Sumber Gambar: www.istock.com

Bu' Lima : "Ifah (ngolok li- bâliyân sambi aghighir) aḍḍa... dâ' ɖimma bhâi orèng jârèya è lok-olok ta' ghellem ngèđing kopèngnga! kopok ngara!"

Ifah : "Bâdâ ponapa bu' ...?"(sambi aromassa tako' dâ' embu' kabâllunna)

Bu' Lima : "Bâ'na jârèya è lok-olok ta' ngèđingngagħi pola kopok yâ? mon kopok èghibâā dâ' THT". Bâdâ ponapa, bâdâ ponapa"! Sèngko' għabâyâgħi biddhâng ettè sè anga' jħâ' nès-manès. O ... yâ bâ'na la marè amassa'?"

Ifah : "Bħunten bu', abdhina għi' nyassaa kalambhi."

Bu' Lima : "Onggħuān bâ'na ta' co-ngoco! Sènġa' mon bâ'na co-ngoco eħħantēngagħi bi' sèngko' ngartè " ! Yâ ..marèna jârèya bâ'na pas amassa!"

Ifah : "Ènggħi bu'."

Samarèna sa-nyassa Ifah pas amassa' pas aghħabâyâgħi biddhâng ettèna bu' Lima.

Ifah : "ka' ɖinto bu' biddhâng ettèna."

Bu' Lima : "Yâ, la sabâ' neng mèjâ jârèya!"

Samarèna aghħabây ettè Ifah pas amassa!! Polana tanangħga bârâ Ifah pas ngala' balsem pas dâteng ale'na lis. lis atanya dâ' kaka'na arapa tanangħga mè' bârâ?

Ifah : "(Anyanyi sambi amassa') Ibu tiri makan roti nananana..." (sambi ngangguy balsemma)

lis : "Ka' arapa tanangħga bâ'na mè' bârâ?"

Ifah : "Enja' ta' rapa kennèng kepè' labâng għi bhuru bâkto notop labâng."

lis : "Enjâ sèngko' ta' partajâ! Sènġko' tao arapa tanangħga bâ'na mè' dâ' iyiâ. Bâ'na bânnŷâ' ghâllu alako jârèya sè èro-soro ma' lampir."

Ifah bâñ lis ta' aromasa jħâ' bu' lima bâdâ è labângħa dâpor ngèđingngagħi Ifah bâñ lis acaca.

- Bu' Lima : "O bhâgus yâ acaca malolo, sèngko' kan la ngoca' ka bâ'na Fah
soro amassa' dhâddhi acaca. Dâ' qinna' bâ'na Is!"
- lis : "anapaa ajunan bu'?"
- Bu' Lima : "Bâ'na rèya korang ajhâr, sèngko' èkoca' ma' lampir. Mon bâ'na apa.
Bâ'na dhâddhi buju' lampirrâ yâ! dâ' qinna' kabbhi ka duwâ jârèya!"
(sambi mokol Ifah ban lis)
- Ifan bân lis : "Ampon bu'" (sambi li-bâliân)
- Novi bân Fery dâteng sè asakola pas Novi atanya.
- Novi : "Bâdâ ponapa bu' mè' cè' rammèna?"
- Bu Lima : "Rèya Novi cè' korang ajhârra dâ' sèngko'! Sèngko' èkoca' ma'
lampir."
- Novi : "O èngghi bu' bhâgus terrosaghi pokol pa kajâ!"
- Fery : "Ampon bu'. Nèsér Ifah bân lis (sambi èntar dâ' Ifah bân lis) Ifah bân
lis potrana ajunan jughâ bu'."
- Bu' lima : "Jhâ' ro'-noro' bâ'na Fer! la-bângal alabân dâ' sèngko' yâ!"
- Fery : "engghi ampon. la bâ'na amassa' polè Fah, bâ'na maso' ka kamar
dhuli."
- Bu' Lima : "Lu'-ghâllu bâ'na Fah! ajhâri sopan santun jârèya ale'na ngartè
- Ifah : "Engghi bu!"
- Samarèna kadhâddhiân Pak Hadi dâteng dâri sabâna.
- Pak Hadi : "Assalamu'alaikum!" (sambi nok thok labâng)
- Bu' Lima : "Wa'alaikum salam!" (sambi mukka' labâng)
- Pak Hadi : "Lè' èdimma Ifah?"
- Bu' Lima : "Panjhennnegan mè pas Ifah sè ètanya'aghi!" (sambi anapso
pegghel)
- Pak Hadi : "Bânnè dâ' iyâ lè", biyasana Ifah sè mukka' labângnga!"
- Bu' Lima : "O Mon kadhi ka'dinto abdhina ta' ollè ka!"
- Pak Hadi : "Ambu rapa lè', sèngko' lesso, sèngko' ghi' manđiâ ghâllu!" (sambi
ondhur mè' la bâ'na aweng-garuweng malolo).
- Bu' Lima : "Aponapa ka'?"
- Pak Hadi : "Enjâ' rèya qimma handugghâ "!
- Bu' Lima : "Pola bâqâ è ka'dinto ka'!(sambi noddhu' dâ' èlongnga "!
- Pak Hadi maso' ka dâlem jedding, Bu' Lima maso' ka kamar. Bâkto jârèya Novi ju'-toju'
sambi ađântos bâktona ngakan.

- Novi : "Fahifah ma' cè' abiddhâ sè amassa'. Sèngko' lapar dhuliân rapa!"
- Ifah : "Iyâ ñântos' lè' para' marèa la."
- Novi : "Ðâri ghellâ' para' marèa malolo. Sènga' bâ'na èkabâlââ ka' embu'."
- Ifah : "Iya' lè' lamarè." (sambi ngangko' massa'ânnna)
- Novi : "Aèngnga ñimma?"
- Ifah : "Ðântè' ghi' èkala'aghiâ." (sambi maso' ka ñâpor)
- Ifah : "Iya' lè'!"
- Novi : "Dhuli pas olo' kakabbhi."

Salastarèna ghâpanèka sakabbhina kaluargana akompol, salaènna lis sè toju' neng têras romana.

- Pak Hadi : "Eñimma lis? lis marè ngakan yâ le'?"
- Fery : "lis bâdâ è tarèptèbhân Pak. Dhigghâl abdhina sè ngajhâghâ pak."
- Fery èntar ka lowar ngolok lis bân èbâkto ghâpanèka lis sareng Fery maso' ka dâlem.
- lis : "Bâdâ ponapa Pak?"
- Pak Hadi : "Bâ'na la marè ngakan ls?"
- lis : "Abdhina ghi'ta' lapar Pak, abdhina ghi' kennyang (pas ondhur)."
- Pak Hadi : "Ya la ta'rappa. Abbâ bâ'na mè' ta' ngakan Fah?"
- Ifah : "Abdhina ampon lastarè pak." (sambi èntar ka ñâpor)

Samarèna adâ'âr Bu' Lima adhikanan Ifah sè bâdâ è dâpor.

- Bu' lima : "Fah marè la Fah!"
- Ifah : "Èngghi bu" (sambi kaloar dâri dâpor)
- Pak Hadi : "Abbâ, Vi bâ'na mè' ta' nolongè Ifah?"
- Novi : "Aduh... abdhina kennyang Pak abdhina terro istirahaddhâ."
- Fery : "Dhigghâl abdhina sè nolongan Ifah Pak."
- Pak Hadi : "Iyâ la, dhina sèngko' ka kamarra. Sèngko' ghi' tèdunga lesso kakabbhi tang bhâdhân."
- Fery + Ifah : "Ènggi Pak!"
- Ifah : "Sakalangkong ka' sampèyan ampon nolongè kaulâ."
- Fery : "Iyâ. Samarèna rëya ajhâk lis ngakan yâ!"
- Ifah : "Èngghi ka"

Kalagghuânnna pokol 05.30 Wib Bu' Lima mançiâ, bân èbâkto ghâpanèka bu' Lima pas labu è jedjing.

Bu' Lima : "(Bu' Lima ta palècok neng jedding, sèrana tabhebtor dâ' gheddhung) aðo..... aðotolong...."

Sakabhina keluargana kasambu', pas jhujhuk nyarè kennenganna bu' Lima sè athowat. È bâkto ghâpanèka jughâ Ifah mangghii Bu' Lima kalengnger neng jedding.

Ifah : "Pak nèka' embu', Pak" (sambi nyandher dâ' Bu' Lima)

Pak Hadi : "Astagfirullahhaladzim." (sambi negghu' sèrana Bu' Lima)

Pak Hadi lajhu abhâkta Bu' Lima ka kamar.

Pak Hadi : "Marah Fer bhâtoaghi ngangka'."

Fery : "Èngghi Pak!"

Neng jârèya pas akompol kabbhi Pak Hadi, Bu' Lima, Fery, Novi, Ifah sareng lis. Kabbhi andi' kalakoan bâng sèbâng dâri Pak Hadi.

Pak Hadi : "Fah, ngala'aghi sap-osap sè bherse bâng aëng".

Ifah : "Ènggi Pak!"

Pak Hadi : "Vi, ngala'aghi obhât è kotagghâ obhât dhuli Vi!"

Novi : "Èngghi Pak!"

Pak Hadi : "Bâ'na ls pècet ebhuna sambi berri' balsem!"

lis : "Enggi Pa!"

Saampona Ifah sareng Novi dâteng, Pak Hadi lajhu abersè'è lokana bu' Lima.

lis : "Ampon 20 menit, èbhu gi ta' èmot pak?"

Novi : "Èngghi Pak kadhi ponapa Pak?"

Pak Hadi : "Yâ marèna mon 10 menit aghi' ghi'ta' ènga', pas ghibâ ka dokter".
(10 menit samarèna jârèya)

Bu' Lima : "(abâto'")

lis : "Pa', ka', èbhu ampon èmot." (sambi pèrak)

Pak Hadi : "Iyâ, iyâ alhamdulilla yâ Allah. Dâ' remma bu' ghi' pagghun sake' yâ?"

Bu' Lima : "Bhunten' Pak ampon pèndhânan."

Pak Hadi : "Alhamdulillah."

Bu' Lima : "Ka'dimma Ifah sareng lis pak?"

Pak Hadi : "Fah ls" (sambi ngolo' Ifah bâng lis)

Ifah + lis : "Ponapa pa'?"

Pak Hadi : "Ya'na' èdhikanè èbhuna!"

Bu' Lima : "Fah, ls sèngko sapora'aghi yâ na', sèngko' malolo aghighir dâ' bâ'na." (sambi nangès)

- Ifah : "Abdhina, ampon nyapora èbhu kabit dhimèn kantos samangkèn."
- Iis : "Abdhina, jughâ Bhu nyo'on sapora!"
- Bu' lima : "Iyâ na' dâ- paqâ." (sambi patang sambhellut)
- Fery : "Abdhina jughâ Bhu. Abdhina segghut alabân ka ajunan."
- Novi : "Engghi Bhu abdhina jhughâ."
- Bu' lima : "Iyâ bi' sengko' èsapora kakabbhi." (sambi nangès)

Saamponna kadhâddiân ghâpanèka Pak Hadi sabhârundhut dhâddhi jhembhâr, tentrem, sarta tadâ' tongka' tadâ' dâi polè antarana ana' kabâllun sareng ana' kandung otabâ ana'teppa'na. (*Suhanda; metthèk dâri Majalla Jokotolè* 2)

Latèyan 1

Èyatorè tèrowaghi sareng sakanca'an tek drama kasebbhut neng adâ'na kellas akor sareng tatèngkana tokoh kalabân ondhâgghâ bhâsa sè saè !

Latèyan 2

Èyatorè karembhâk sakanca'an. Ka'angghuy aparèng rèngkessanna pessen sè bâdâ neng tokèlan teks drama "Ana' Kabâllun" kasebbhut. Sedheng kanca sè laèn aparèng sangghemman sareng panèlayan!

Latèyan 3

Èyatorè sampèyan sadhâjâ nyerrat teks drama sabiyasa kalabân aghuna'aggi bhâsa lalongèt otabâ ondhâgghâ bhâsa sè sorop adhâsar pangalamanna dhibi' akor sareng kaodi'ân rè-sa'arèna!

Latèyan 4

Jhâjhâl abhâdhi bang-sèbângnga 2 okara sè aghândhu' è bâbâ panèka!

1. Okara lako : _____

2. Okara nyandhâng : _____

Sangghemman Abâ' Dhibi'

Jhâjhâl parèngè tanđhâ pacal (✓) jhâjhârbâ'ân sè èkaonèngè sampèyan!

No.	Torè Èmodhi sareng Sakanca'an	Ngaghâli	Ta' ngaghâli
1.	Abdhina ampon onèng carana abhidhâ'aghi drama tradisional (luddruk) sareng drama modern.		
2.	Abdhina ampon onèng alampa'aghi teks drama neng ađâ'na kellas sareng sakanca'an.		
3.	Abdhina ampon onèng carana nalèktèghi ca'-oca' sè malarat neng teks drama.		
4.	Abdhina ampon onèng carana abhâdhi rèngkessan pessen akor sareng teks drama.		
5.	Abdhina ampon onèng nyerrat teks drama akor sareng kaođi'ân rè-sa'arèna.		

Artèna ca'-oca' sè parlo èkaghâli:

Bhâbhâghân	: babak (BI)
Maghârsarè	: masyarakat (BI)
Èmodhi	: kènga'è
Nyerrat	: nolès
Ngaghâli	: paham, ngartè
Ana' kabâllun	: bânnè ana' teppa', tapè ollèna laèn eppa' otabâ laèmbu'

E. Panèlayan Bâbulângan 1

Èyatorè maos ghâncaran è bâbâ panèka kalabân têtè. Sa'amponna maos, jâwâb pètanya è bâbâ panèka kalabân jâwâbhân sè lerres!

Dialèk Madhurâ Andhâddhiyaghi

Manca Bârnana Bhâsa Madhurâ

Bhâsa Madhurâ èngghi panèka bhâsa sè èghuna'aghi sareng bârghâ Madhurâ è dâlem sabbhân arèna ka'angghuy aqdhâ-kandhâ, adon-jândon tor abhâk-rembhâk sareng satatangghâan, sakanca'an. Namong salaën dâri ghâpanèka. Masyarakat Madhurâ jhughâ aghuna'aghi bhâsa dâri lowar Madhurâ, kadhâddhiyân ghâpanèka amarghâ sala sèttong dâri kalowargana katoronan lowar Madhurâ tor aobâna jhâman sè ampon majhu bisa andhâddhiyâgħi jhughâ manca bârnana bhâsa Madhurâ.

Bhâsa Madhurâ sè ampon dhâddhi bhâsa sabbhân arèna orèng Madhurâ parlo èpèyara tor èpertè ka'angghuy malanggheng tor matombu kabâdânnna bhâsa sopajââ pagghun langgheng. Aponapa mè' sapanèka? Kadhâddhiyân sè ampon kalampan, bânnya' bârghâ Madhurâ sè sala kappra è dâlem aghuna'aghi bhâsana dhibi', kong-langkong mongghu dâ' dât-ngodâdhân sè ampon aromasa todus aghuna'aghiâ bhâsana dhibi' kalabân alasan korang kalonta/ ngettrèn otabâ (gaul) dâlem kabâdâ'ân jhâman sè ampon majhu panèka.

Akor sareng kabâdâ'ân kennengan sè bhidhâ neng polo Madhurâ èngghi panèka dâri kotta Bhângkalan, Sampang, Mekkasân, tor Songennep. Pramèla dâri panèka, dialèk andhâddhiyaghi manca bârnana carana abu-dhâbu otabâ macemma oca' mongghu sèttong kennengan sè bâdâ è polo Madhurâ. Sala sèttong sambhâdhân èngghi panèka cab-ocabhân sè èsambhât "dialèk".

Orèng Madhurâ sè bâdâ è Bhângkalan aghuna'aghi bhâsa dialèk Bhângkalan. Parbhidhâ'ân sè ampon lumbra èghuna'aghi sareng pètotorèpon èngghi panèka èantarana oca' lo' (tidak) tor oca' kakè (kamu). Manabi è akorraghi sareng dialèk Mekkasân tor Songennep, oca' ta' (tidak) bân bâ'na (kamu) otabâ orèng Mekkasân serreng nyambhât bâ'en (bhâsa lèsan).

Salaën dâri pamangghi kasebbhut, bâdâ jhughâ parbhidhâân dialèk Bhângkalan èngghi panèka carana ngoca'aghi oca' jârèya (itu) bân bâriyâ (begini). Oca' kasebbhut manabi neng è Mekkasân sareng Songennep keccapêpon jrèya sareng briyâ. Dhâddhi manabi dialèk Songennep panèka pajhât sokla ta' arèngkes otabâ arangkep carana ngeccapagħi ca'-oca', kadhâddhiyân sè sapanèka bhidhâ sareng dialèk Mekkasân, Sampang, sareng Bhângkalan sè ampon lumbra arangkep otabâ arèngkes keccap horop sè bâdâ è adâ' neng sèttong oca'.

Sadhâjâ kadhâddhiyân ghâpanèka ampon èkasaroju'i mala dhâddhi cèrè sabbhân-sabbhân kennengan. Namong parbhidhâân sè ampon kalampan ta' mabi èkamoskèl, parbhidhâân ghâpanèka parlo èsokkorè tor èrabât, èpèyara sarta èkaghâli saè sopajâ pagghun sekken tor langgheng kantos bhâsa Madhurâ pagghun èghunaagħi sareng pètotorèpon.

Salaèn dâri parbhidhâan kasebbhut, dialèk ghâpanèka jhughâ bhidhâ è dâlem carana ngeccapaghi otabâ ngoca' bhidhâ jhughâ sareng tenggħi mabâna sowara. Sè sapanèka manabi orèng Songennep ampon lumbra malanjhâng sowara otabâ narék sowara otabâ èsambhât ritmena lanjhâng, bhidhâ sareng Mekkasân tor Bhângkalan manabi ngeccapaghi ca'-oca' kalabân aghuna'agħi sowara sè ceppet tor rèngkes. Namong dialèk Bhângkalan langkong ceppet katembhâng dialèk Mekkasân sareng Sampang.

Dialek sè ampon kalampan jhughâ bhidhâ è dâlem sambhâdhâan sèttong bhârâng. Akadhi oca' todi' mongħu orèng Mekkasân tor laddhing mongħu orèng Songennep. Duwâ' oca' sè aropa todi' sareng laddhing sè paðâ artè ċepon namong bhidhâ sambhâdhâan parlo ġekaghâli sareng bârghâ sè bâdâ neng lowar Songennep. Manabi oca' kasebbhut aghândhu' artè padâ namong bhidhâ bujhuddhâ oca'. Bhidhâna sambhâdhâan ghâpanèka jhughâ ta' mabi dhâddhi kamoskèlan. Namong konglangkong mongħu dât-ngodâdhâan bhidhâna oca' kasebbhut parlo ġekaghâli jhâ' parbhidhâan ghâpanèka sè madhâddhi ghâmbhâ'na bhâsa Madhurâ sarta andhâddhiāġhi cèrè sèttong kennengħan è polo Madhurâ. (Epetthek dâri Bulletin Pakem Maddhu; Angħidhâan M. Hafid)

a. Èyatorè pèlè jâwâbhâan sè palèng lerres!

1. Ka'angghuy ponapa bhâsa
Madhurâ èghuna'agħi sareng
magħasarè Madhurâ ...
 - a. ađħâ-kandħâ, ađon-jāndon tor
abhâk-rembħâk
 - b. asan-rasan
 - c. sangkolan
 - d. mađâpa' têtèbhâan
2. Ngangođâdhâan Madhurâ aromasa
todus aghuna'agħiâ bhâsana dhibi'
kalabân alasen
 - a. Ta' onèng
 - b. Malarat sè abħâsa'a
 - c. Korang kalonta/ ngettrèn otabâ
(gaul) dâlem kabâđâ'ān jħâman
sè ampon majhu panèka.
 - d. Abâ' ta' parcajâ ka bhâsana
dhibi'
3. È bâbâ panèka sè tamaso' oca'
dialek Songennep ènggħi panèka....
 - a. Prao
 - b. todi'
 - c. laddhing
 - d. lo' tao
4. È bâbâ panèka sè tamaso'
serradhâan dialek Mekkasân ènggħi
panèka
 - a. Bâ'na
 - b. Ba'ang
 - c. Bang
 - d. Bâ'en
5. Oca' è bâbâ panèka aropa'agħi
dialek Bhângkalan, ènggħi panèka
....
 - a. lebbâr
 - b. salebbâr
 - c. salebbârrâ
 - d. slebbâr
6. Dħâ-kandħâ sè èlakowagħi rang-
kasorang otabâ kadhibi'an,
èsambhât
 - a. dialog
 - b. èpilog
 - c. monolog
 - d. prolog

7. È bâbâ panèka aropa'aghi bâgiyân-bâgiyân dâlem drama otabâ luddruk, kajhâbhâna
- adegan/ babak
 - notasi
 - dialog
 - alur
8. È bâbâ panèka tamaso' okara lako, kajhâbhâna
- Sayuti alandu' neng sabâ
 - Rasima namen bhâko
 - Sakrani namen cabbhi
 - Aëng dhugghân èyènom bi' Ifah
9. Sè tamaso' okara nyandhâng èngghi panèka
- Rasima asapowan è ampèr
 - Sakrani abhâreng alè'na ka Situbondo
 - Nasè' jhâghung èkakan bi' Alè'
 - Kaka' èntar ka pasar
10. È bâbâ panèka tamaso' dâ' ghun-tengghun, kajhâbhâna
- topèng
 - luddruk
 - katopprak
 - tahlil

b. Èyatorè aghâlimpo' sakanca'an palèng sakonè' lèma' orèng ka'angghuy abhâdhi teks drama kalabân mèlè tema è bâbâ panèka!

- Apalessèr ka pèngghir sèrèng
- Arammèyagli arè pahlawan nasional
- Arammèyagli hardiknas
- Arabât bhâsa Madhurâ

c. Jhâjhâl abhâdhi okara aghuna'aghi bhâsa èngghi bhunten kalabân aghuna'aghi ca'-oca' è bâbâ panèka!

1. bhâbhâghân	:	_____
2. panglako	:	_____
3. notasi	:	_____
4. Prolog	:	_____
5. adegan	:	_____

Glosarium Parèbhâsan:

1. Dhâddhi dâjjal = Èkoca'aghi ðâ' orèng sè lakona dhujân dhu-ngaddhu caca, lèbur apètènna.
2. Dhâddhi kaca mangghâlâ (bhânggâlâ)= Dhâddhi conto sè bhaghûs.
3. Dhâddhi kaca kebbhâng = Nomer 354.
4. Dhâddhiyâ rebbhâ ta endâ' ngambhâ Nomer 350.
5. Dhâddhi sajhâmpel, sakètèng ta' andî= Tekka'a sakonè' ta'andî' ongghu
6. Dhâ'-èddha' soko = La paðâ ngartè sabellunna.
7. Dhâlâ janger = Ekoca'aghi ðâ' parabân sè ta' dhuli nemmo jhuchuân.
8. Dhâmar taðâ' mènnya'na Ella sakarat, para' matèya.
9. Dhâng-adhâng ta' towap = Kalakoan sè bânnè pantessa.
10. Dhek-adheggâ tasbhi = Orèng sè sanget èkaparlo bâðâna, ka'angghuy nyepoè sèmo. (dhek-adhek = bâtes tong-bitonganna tasbhi)
11. Dhaghâng tona adhu'um bhâthè = Ngala' nyama, lèbur ka aleman.
12. Dhâghing tanèmpèl = Akompol bi' orèng sè bânnè golonganna
13. Dhaddha', sanajjhân è eccèdhâ, ghî pagghun châddha këya = Orèng sè pajhât abâbâtek jhubâ, sanajjhân èpabârâmma'a bhâi, iya pagghun bhâi ta' këra aobâ
14. Dâðâ ghulâ, bâlâkang mèmbha = Beccè mon bâdâ è adâ na bhâi, mon orèngnga la tada pas ècacaè (èrasanè) jhubâ'na
15. Dâðâr ta këra nongnep terros = Orèng apes ta' këra salanjhângnga omor
16. Dâðâr kanyot (anyot) = Orèng sè salanjhangnga norodhân.
17. Dhâlâng èkarobbhui pangghung = Orèng nemmo Pa'èbu amargha dâri oca otabâ dâri lakona dhibi
18. Dângdâng abulu merrak = Ngalako pangghâbâyân kalabân ngangghuy nyamana orèng sè andî kakobâsa'an.
19. Dângdâng mano' = Pongghâbâ sè ella abít ngabulâ, bâda è kennengngan sè jhâu dâri kampong asalla aba'na.

20. Dângdâng ngangghuy buluna merrak Pađâ bì' nomer 370.
21. Dâ-pađâ bettellen ango'an tolangnga bhândheng = Ango'an èdhukanè pangraja, èbândhing èkango'ngo' ra'yat. (bettellen = Tolangnga juko' sè nyangkot otabâ nyangsang è gherrungan).
22. Dâpor dhâddhi roma = Orèng sè asalla odi' senneng, pas odi malarat (mèskèn).
23. Phâs toma = Orèng sè cètaggha raja, nangèng bâdhânnâ kénè (dhâs = endhas (jâbâ) = cètak, sèra).
24. Dâteng ta' agälänon (ta' apangapora), molè ta' amèt = Ghâmpang padatengnga panyakèddhâ, nangèng dhuli bârâs.
25. Dêng-anđeng to'ot = Sanajjhân ngalèng, nangèng katemmon kèya.
26. Dhingkol bhuru ngenceng (loros) = Orèng soghi anyar (bhuru soghi,
27. Dhir-ngèdhirraghi kasoghiyânnna)
28. Dung-nganđung bhumè = Awwallâ mosèm nambhârâ' (ojhân)
29. Du'-nonđu' cek-kocek = Ta' nampèghân pa-apa.
30. Du-nonđu' kocèng = Parieng-ennengnga bhâr-masabbâr, sanyatana bâdha sè èeller
31. Du'-nonđu' mènta tampar = Orèng alalakon sè ta' bânnya' caca.
32. Dung-tèdung ajâm = Patèdungnga orèng sè ta nyèddhâ ongghu, antara ngèding bì tèdung.
33. Dhurin amoso tèmon = Orèng aghung (pangrajâ) amoso bì' orèng dumè (ra'yat), biyasana pangrajâ sè mennang.
34. Eantep (èkotep/ ètambu') kembhâng males taè = Tađâ' pangrasana èberri kabhâghusân, males kajhubâ'ân.

Bâbulângan 2

PEREKONOMIAN

Jhâman samangkèn sadhâjâna ghâ-arghâna bhârâng pađâ onghâ kakabbhi, kong-langkong sè akorsareng sandhâng tor pangan. Ongghâna ghâ-arghâ panèka biyasana apandhuman dâ' kabâdâ'anna pasar sadhunnya sareng kabâdâ'ân kurs dollar sè ampon dhâddhi kaca kebbhâng. Mélana è jhâman ñhimèn sareng samangkèn parbhidhâ'anna jhâu. Ngèrèng pađâ kèn-kèkèn ka'angghuy abâlânjhâ, manabi ta' pate parlo aijhâ' ngobângè bhârâng sè ta' paatè apèghuna.

Sumber Gambar: www.istock.com

Cap-Ocabhân:

1. Pakèkèn mon abâlânjhâ kala' saparlona bisaos, nyopprè ta' trapas ođi'na
2. Sampèyan aijhâ' sampè' lècèghân, ma' ta' èkoca' colo' binè'.

Tujuan Pembelajaran

1. Peserta didik mampu mengidentifikasi isi informasi pada Teks Pidato berbentuk audiovisual.
2. Peserta didik mampu mengidentifikasi pesan yang terkandung dalam Teks Pidato berbentuk audiovisual.
3. Peserta didik mampu memaknai kosa kata baru pada Teks Pidato berbentuk audiovisual.
4. Peserta didik mampu mengidentifikasi ide pokok dan ide pendukung pada Teks Pidato yang dibaca dan dipirsa.
5. Peserta didik mampu menganalisis dan menelaah ca'-oca'/ okara lalongèt yang terdapat dalam Teks Pidato secara lisan.
6. Peserta didik mampu menulis Teks Pidato dengan menggunakan pilihan kata yang sesuai (bhâsa lalongèt) dan memperhatikan sistematika yang tepat, èjhâ'ân yang tepat, serta memperhatikan kepaduan antarparagraf.
7. Peserta didik mampu menyunting Teks Pidato dengan memperhatikan pedoman ejaan bahasa madhura dan kaidah kebahasaan (èjhâ'ân tor ondhâggâ bhâsa).

A. Èyatorè Mèyarsa'aghi

1. Ponapa Sampèyan ngaghâli bhidhâna pidato sareng ceramah?
2. Ponapa Sampèyan ngaghâli carana apidato?

Parlo Èkaghâli Saè:

Neng lalampa'an panèka, ngèrèng sampèyan sakanca'an maos du'a' ðhimèn ka'anghuy kèngèng kariðâ'anna Sè Kobâsa. Sa'amponna maos dua'. Ngèrèng mèyarsa'aghi jhâjhârbâ'anna ghuru bhâb pidato bhâsa Madhurâ. Pidato mènangka lalampa'an abu-ðhâbu è kennengan sè ampon tanto. Tantona aghândhu' tojjhuwân. Èyantarana.

Tojjhuwânnna Pidato:

1. Ka'anghuy ngatorè pa-ponapa dâ' pamèyarsa (intruksi)
2. Ka'anghuy aparèng palegghirân (rekreatif)
3. Ka'anghuy ngajhâk para pamèyarsa (persuasif)

Cem-Macemma Cara (Metode) Pidato:

1. Metode sarta merta (impromptu) metode sè elampaaghi ta' mabi persiabhân, otabâ ta' mabi aghuna'aghi teks.
2. Metode ngafalahi: Metode pidato sè èlampaaghi kalabân ngafalahi naskah.
3. Metode naskah: Metode sè èlampaaghi kalabân maca naskah.
4. Metode ekstemporan: Metode sè èlampaaghi kalabân aghuna'aghi outline otabâ abhâkta poket-poketèpon (karangka) sabellunna.

Ondhâghân carana mangghi'i informasi sè poket neng pidato:

1. Maos bhul-ombhullâ pidato
2. Maos sakareddhebbhân pidatona
3. Nyalosso'è èssèna pidato sè poket (parlo)
4. Mangghi'i oca'sè poket (kunci)

Carana apidato kalabân saè:

1. Nyađiya'aghi teks kalabân saè. Kobâsanè topigghâ sè bhâkal èyatorraghiyâ
2. Mabâđâ latèyan apidato
3. Maos pidato kalabân èli-bâli
4. Carana acator sè moddhâ
5. Ghuna'aghi ghulina bhâdhân kalabân saè
6. Jâgâ carana ngoladhi hadirin kalabân sorop

Maos Patalètè!

Contona Pidato:

Assalamualaikum wr.wb.

Bismillah wâlhamdulillah wâlahaula wâlakuwwata illa billa wa ala alihî wasahbihi wamauwwalah wa bâ'du.

Para rabu sè samè parjhughâ,

Akor sareng majhuna kabâđâân samangkèn, ghâpanèka lantaran addhrengngâ manossa asarè pangaonèngan otabâ asarè èlmo kantos bânnya' pakakas sè èbhâđhi sè tađâ' laèn tojjhuân kaangghuy maghâmpang dâ' sadhâjâ lalakonna manossa. Lalakon sè dhimèn malarat èlakonè orèng, kajhâbhâ orèng-orèng sè pajhât sè aghâbây pakakas ghâpanèka dhibi', so'è taon atambâ ghâmpang lalakonna manossa mala neng è taon samangkèn kantos kana' kènè saè sè bâđâ èpardhisâ ponapa polè sè bâđâ è pakotthan ampon bânnya' aghuna'aghi.

Sumber Gambar: www.istock.com

Para rabu sè samè parjhughâ,

Manabi qhimen para seppo ngarangkèng pottra-pottrèèpon è dâlem kamar sabâb tako' ajhâlânânan sè ta' pantes èoladhi sareng matombu rarasan orèng , samangkèn ampon ta' parjhughâ polè. Sè sapanèka amarghâ tèknologi ampon maghenna' kabhutoanèpon manossa. Sanarè ta' kalowar dâri dâlem kamar. Neng è dâlem kamar samangkèn ngangodâdhân ampon maghenna' abâ'na sareng pakakas tèknologi akadhi komputer, ènternèt. Dhineng ènternèt panèka sanaos bâđâ neng dâlem kamar bisa apo-campo sareng orèng neng kennengan laèn sadhunnya. Sè sapanèka marghâ lèbât ènternèt panèka dhunnya otabâ bhumè ampon katon copè'. Lèbât ènrternèt ampon tađâ' bâtessa antar bhângsa sè bâđâ è dhunnya panèka, sabâb kana' Madhurâ bisa asa-ghessa sareng kana' Amerika, Inggris sareng laènna. Dâlem apo-campona antar bhângsa lèbât ènternèt panèka tantoèpon ghâđhuwan parsèko, sabâb ta' sadhâjâ orèng sè bisa abhidhââghi. Malolo orèng sè ghâđhuân bâtek saè, sè jhubâ' noro'aghi sakalè, Nêngalè kabâđâân sè sapanèka mongghu dâ' jhâlânnâ pandiqighân aghândhu' masalah, otamaèpon dâ'para orèng seppo. Mèlaèpon sabâkto-bâkto orèng seppo bisaa nalèktèghi ènternèt sè bâđâ neng kamar potra-potrèna. Sè sapanèka ka'angghuy maloros tor malerres aghuna'aghi tèknologi neng è po'-compo'.

Para rabu sè samè parjhughâ,

Saka'đinto ator pamangghi kaulâ, malar moghâ ajunan sadhâjâ otamana sè arè mangkèn mèyarsaaghi bisaa èkaghâli saè, sarta ajunan sadhâjâ èhlâs tor nyapora dâ'

sadhâjâ dhusa kaulâ, manabi bâdâ tor-ator sè korang sondhuk mongghu pangghâliyânèpon, ta' langkong nyo'ona sapora sè tadâ' engghânnâ.

Wâssalamu'alaikum wârahmatullahi wâbârokatuh.

Latèyan 1

Èyatorè jhârbâ'âghi aghândhu' informasi (bhâr-kabhâr) ponapa neng tokèlan pidato kasebbhut!

Latèyan 2

Èyatorè jhârbâ'âghi aghândhu' pessen ponapa tokèlan pidato kasebbhut!

Latèyan 2

**Jhâjhâl nyarè ca'-oca' sè malarat neng tokèlan pidato kasebbhut.
Lajhu sarè artèna neng dâlem kamos bhâsa Madhurâ!**

B. Èyatorè Maos

- Bhâ' bisa'a Sampèyan apidato neng adâ'na kellas?**
- Ponapa sè parlo èsađiyâ'aghi Sampèyan sabelluna apidato?**

Parlo Èkaghâli Saè:

Neng lalampa'an panèka, ngèrèng sampèyan sakanca'an maos du'a' dhimèn ka'anghuy kèngèng kariqâ'anna Sè Kobâsa. Sa'amponna maos du'a'. Ngèrèng mèyarsa'aghi jhâjhârbâ'anna ghuru aor sareng carana mangghi'i ide pokok neng pidato sareng carana nyalosso'è ca'-oca' sè malarat neng dâlem teks pidato.

Tèks pidato kodhu aghuna'aghi bhâsa sè saè tor lerres. Mèla dâri ghâpanèka sè nyerrat tèks pidato otabâ sè ajhârbâ'aghi parlo ngaonèngè pasèra sè mèyarsa'aghi (pendengar). Kalabân ngaonèngè pasèra sè mèrengngaghi (pendengar), tantona bhâsa sè èghuna'aghi ta' lopot dâri atoranna. Akadhiyâ oca' pèlèyan, rëntèngan okara, tor ondhâggâ bhâsa. Ngèrèng talèktèghi pangaonèngan bhâb ghâpanèka.

Jhâjhârbâ'ân:

Aghuna'aghi Bhâsa dâlem Tèks Pidato

Bhâsa sè èghuna'aghi dâlem tèks pidato aropa bhâsa lèsan, bânnè bhâsa tolèsân. Biyasana bhâsa lèsan langkong pandâ', rëngkes, majjhâ, tor ghâmpang èkangartè sareng orèng sè mèrengngaghi. Kapprana bhâsa pidato aghuna'aghi: (1) bhâsa artistik/estetik, èngghi panèka bhâsa sè èpondhut dâri bhâsa sastra sè èndhâ kantos kasemsem aromrom bhârâ atè, (2) bhâsa ilmiah èngghi panèka bhâsa-bhâsa sè èrabât noro' sarat kaidah bhâsa Madhurâ, tor (3) bhâsa filologis, èngghi panèka bhâsa sè nyonglèr dâri adâp tèngka orèng Madhurâ sè sokkla. Mèla dâri ghâpanèka, bâdâ 3 macem bâgyânnâ bhâsa sè parlo èkaonèngè tor èghuna'aghi dâlem abhâdhi tèks pidato, èngghi panèka (1) pèlèyan oca', (2) sosonan okara, tor (3) ondhâggâ bhâsa.

(1) Pèlèyan Oca'

Pèlèyan oca' aghândhu' artè aparèng ghâmbhârân sè pađâ mongghu dâ' Orèng sè mèrengngaghi pidato. Artèna, ca'-oca' sè èpèlè kodhu teppa' tor sorop. Teppa' dâlem artè ngaghungè ma'na otabâ artè sè pastè. Sorop dâlem artè akor sareng kabâdâ'ân, èngghi panèka ngaonèngè pasèra sè rabu, tor jhughân ta' kèngèng èkaloppaè ponapa tojhuwannépon papangghiyân, ponapa seminar, diskusi, ponapa aparèng nasèhat dâ' para morèd, santré, otabâ para dâd- ngođâdhân. Salaèn ghâpanèka, oca' sè èpèlè bisa èbirjhi' kantos orèng sè mèrengngaghi ngartè dâ' èssèna pidato

(2) Sosonanna Okara

Okara sè èghuna'aghi dâlem tèks pidato aropa'aghi okara-okara pandâ', okara langsung, okara aktif, tor okara positif. Okara-okara panèka èghuna'aghi tèghântèyan ollè ta' mabhusen dâ' orèng sè mèrengngaghi.

(3) Ondhâggâ Bhâsa

È dâlem bhâsa Madhurâ panèka bâdâ 3 macem ondhâggâ bhâsa, èngghi panèka; enjâ' iyâ, engghi enten, sareng èngghi bhunten

Carana manggħi'i ide pokok sareng ide pendukung neng Teks Pidato:

Akadhi ghāncaran biyasa, struktur teks naskah piċċato kodhuna ġekkabidhi kalabān abhādhi bārāngka pokeddhañ otabā ēd qâlem bahasa Dhemmabu ċeċ-sambhāt pembuatan karangka. Saterrossēpon, sè emaksod bārāngka pokeddhañna piċċato akadhi ċebabba panèka:

a. Kabidhān

Bāgiyān panèka aghāndhu': okara salam, sareng okara rassa sokkor. Neng bāgiyān panèka ċeyatorraghi polè mènangka okara kabidhān sè aghāndhu' panyapa sareng pengantar, opama kalabān okara" Ēd qâlem papanggħiyan ka'dinto, bhādhān kaulā nyo'ona ċedhi ka'anggħuy mađāpa' bhāb Bibās qâri Narkoba mongħu Ngangodādhān".

b. Ċessena pokeddhañ

Bāgiyān panèka aëssè jhājhārbā'n mènangka ċessena piċċato sè poked. Jhājhārbā'n panèka kodhuna ċesoson kalabān pola induktif (rèngkessān ċekaollé ađhāsar analisis pamangghi sè nyata sareng bhuktè sè nyata). Conto ēd qâlem tokelān teks piċċato:

Para rabu sè paqdà parjhughā,

"Manabi ċhimèn para seppo ngarangkeng pottra-pottrreżżepon ēd qâlem kamar sabāb tako' ajhālānan sè ta' pantes ċeyoladhi sareng matombu rarasan orèng, samangkèn ampon ta' parjhughā polè. Sè sapanèka amargħā tèknologi ampon magħenna' kabħutowannēpon manossa. Sanarè ta' kalowar qâri qâlem kamar, neng ēd qâlem kamar samangkèn ngangoqđādhān ampon magħenna' abā'na sareng Pakakas tèknologi akadhi komputer, ċinternet. Dhineng ċinternet panèka sanaos bādā neng ēd qâlem kamar bisa apo-campo sareng orèng neng kennengħġan laen sadhunnya. Sè sapanèka margħā lèbāt ċinternet panèka dhunnya otabā bhumè ampon katon copè'. Lèbāt ċinternet ampon taqḍā' bātessa antar bhāngsa sè bādā ēdhunnya panèka, sabāb kana' Madhurā bisa asaghessa sareng kana' Amerika, Inggris sareng laenна. Ēd qâlem apo-campona antar bhāngsa lèbāt ċinternet panèka tantowèpon ghādhuwān parsēko, sabāb ta' sadhajja orèng sè bisa abhidhā'agħi".

c. Panotop

Bāgiyān panèka aëssè okara panegħħes sareng rèngkessānna qâri ċessena piċċato, pangarep otabā jhā'-ngajhā ka'anggħuy alampa' aghi sèttong kalakowan sè bhāgħus, sè pongħasan ċessena panotop ċengħi panèka, nyo'on sapora sareng salam panotop. Oladhi conto okara panotop ēbābba panèka:

"Saka'dinto ator pamangħi kaulā, malar mogħā ajunan sadhajja otamana sè arè mangkèn mèyarsa' aghi bisa'a ċekaghħali sae, sarta ajunan sadhajja ċeħlas tor nyapora dā' sadhajja dhusa kaulā, manabi bādā torator sè korang sondhuk mongħu pangħaliyyānnēpon ajunan sadhajja, ta' langkong nyo'ona sapora sè taqḍā' enggħanha". Wāssalamu'alaikum wārahmatullahi wābārokatu.

Maos Patalètè!

Sumber Gambar: www.istock.com

Assalamu'alaikum Wr. Wb.

"Nyèpta Bhângsa Nojjhu Maghârsarè sè Kerta tor Ghemma"

Ator kabidhân ngèrèng areng-sareng amojhi sokkor dâ' Ghustè Allah sè Amorbhâ jhâghât sè ampon aparèng pan-saponapan nekmat se abujud sempat tor sehat dâ' kita sadhâjhâ, kantos è arè samangkèn kita bisa è panggheyaghi è kalènggheyian ka'dinto kaangghuy mèyarsa'aghi pidato dâri bhâdhân kaulâ, èngghi ka'dinto parkara "Nyèpta Bhângsa Nojjhu Maghârsarè sè Kerta tor Ghemma".

Saterrossèpon sholawat sareng salam èyatorraghiyâ dâ' Ghustè kanjeng nabi Mohammad S.A.W, dâ' para ahli kalowargaèpon sareng para sahabhât tor dâ' sadhâjâ ummat èpon.

Para rabu sadhâjâ se same parjhughâ.

Manabi èmot dâ' pendidighân sè ampon dhâddhi tojjhuwân pendidighân Nasional, ka'dinto ampon moqqhâ, jha' kita sadhâjâ kodhu mapènter kaođi'an bhângsa sè kantos aghâdhuwân akhlak sè saè nojjhu bhângsa sè kerta tor ghemma. Menorot pamangghi bhâdhân kaulâ èngghi ka'dinto bâdâ tello' tarèka sè kodhu èpèyara tor èpatombu nojjhu bhâghussa kabadâ'ân Mekkasân sè bhâkal dâtent sè akor sareng ngajhum bhângsa majhuntrong bhângsa.

Sè sapèsan èngghi ka'dinto akor sareng parkara pendidighân. Pendidighân è naghârâ Indonesia parlo èrabât, èpèyara, tor èpatombu nojjhu panerros-panerros bhângsa sè bisa andhaddhiaghi kapènterran sampè' kaponjhul dâ' seantero. Lerres para rabu?Lerres ponapa bhunten?Badana pendidighan sè ampon jhangkep tor ghenna' barâghâttépon, bisa andhâddhiaghi kasennnegan tor kaghumbhirâ'ân ka'angghuy ajhâr tor nyarè èlmo kantos tekka hajhât. Pramèla dâri ka'dinto, majhuna pendidighân bisaa andhâddhiaghi kabâdâân bhângsa sè makmur tor ghumbhirâ.

Para rabu sadhâjâ sè pađâ parjhughâ.

Sè kapèng duwa' èngghi ka'dinto bâdâna kasehadhân sè gratis otabâ ta' mabi majâr mongghu dâ' magharsare se aromasa ta' mampo. Kabadâ'ân sè ampon sadhâjana malarat tor sadhâjana âyokor kalabân obâng.

Hal kadhi ka'dinto kodhu èlampa'aghi ka'angghuy bâdâna kasèhadhân gratis nojjhu bârghâ sè ampon cè' bhutona narèma kasehadhan gratis ka'dinto. Manabi barghâ Mekkasân ampon sehat, ponapa sèhat angghuta bhâdhân otabâ sehat

pèkkèran ka' dinto sanget èkabhuto sareng sadhâjâna bârghâ. Mèlana è jhâman samangkèn bârghâ ce' ngarebbha ka'angghuy èparèngè kasehadhân gratis. Amargha sadhâjâna obhât ampon larang kakabbhi.

Sè kapèng tello' bâdâna bhântowan bân èsadiya'aghina kalakoan sè ampon èkakareb sadhâjâ maghârsarè ka'angghuy barghâ sè ampon sadhajana angrasa kakorangan, kong-langkong da'se èsambhât orèng mèskèn. Orèng sè ampon angrasa ta' andi' paponapa. Ka'dinto kodhu èbhânto, kong-langkong dâ' bapak sè bennnang sopajâ'â parduli dâ' magharsarena se ampon dhâddhi kawajibhâna sabbhân arèna.

Para rabu sadhâjâ sè pađâ parjhughâ.

Sadhâjâna tareka akadhi è attas kasebbhut akor sareng cab-ocahanna oreng Madhurâ, èngghi ka'dinto għutong rojhung satatangħhaan nojjhu kabadâān sè aman tor tarteb. Pramèla dâri ka'dinto bâdâna pidato se sanget rèngkes ka'dinto ka'angghuy nyepetaagħi aobâna akhlak sè beccè' tor se hagħus nojjhu pendidighâna sè berkualitas.

Para rabu sadhâjâ sè pađâ parjhughâ.

Rèngkes èpon, ka'angghuy nyepeta'agħi bargħa sè ampon sadhâjâna majhu ka'dinto parlo èpareksanè kabâdâ'ānna. Takaē' sareng kasèhadhâna, pendidighâna tor takaē' sareng pamberri'anna bhândħâ dâ' bârghâ ka'angghuy ngopene kalakoan sarta mokka' usaha ne'-kènè'an ka'angghuy kajhuntrongan odi'. Pramèla dâri ka'dinto, sadhâjana tarèka sè ampon ètantowagħi pamarènta, ka'dinto kodhu èpalangħeng, èpatombu, tor èrabât nojjhu ka ghumbhirâ'ānna magħarsarè.

Para rabu sadhâjâ sè pađâ parjhughâ.'

Pamator sè pongkasan, bhâdhâna kaulâ namong ngatorragħiyâ pessen ka'anggħy matombu tor majhurbhu pendidighan sè bâdâ Indonesia kantos nyepeta'agħi nagħħâra sè kerta tor ghemma.

Saka'dinto pamator, manabi bâdâ pamator sè korang parjhughâ, bhâdhâna kaulâ nyo'on sapor!

Mator sakalangkong.

Billahi taufiq wal hidayah,

Wassalamu'alaikum warohmatullahi wabarokaatu

Latèyan 1

Èyatorè maos pidato kasebbhut neng adâ'na kellas, salastarèna èmaos lajhu karembhâk sareng sakanca'an, jâwâb pêtanya è bâbâ panèka akor sareng teks pidato kasebbhut!

1. Jhâjhâl jhâbâ'aghi sè ka'đimma sè tamaso' salam pamokka', èssèna pidato, sareng salam pènotop!
-

2. Jhâjhâl tantowaghi ide pokok otabâ pokeddâ èssèna pidato kasebbhut!
-

3. Jhâjhâl jhârbâ'aghi pessen sè bâdâ neng pidato kasebbhut!
-
-

Latèyan 2

Èyatorè abhâdhi okara kalabân aghuna'aghi ca'- oca' sè bâdâ è bâbâ panèka kalabân aghuna'aghi bhâsa èngghi bhunten!

1. pongkasan : _____
 2. maghârsarè : _____
 3. majhuntrong : _____
 4. ghumbhirâ : _____
 5. pendidighân : _____
-
-
-

Latèyan 3

Jhâjhâl karembhâk sakanca'an maghut dâ' contona pidato kasebbhut bhâb "Nyèpta Bhângsa Nojjhu Maghârsarè sè Kerta tor Ghemma" ka'angghuy nalèktèghi pessen sè bâdâ neng teks pidato kasebbhut lajhu jhârbâ'aghi!

C. Èyatorè Abu-Dhâbu

1. Ponapa sampèyan pangalaman alampa'aghi pidato ?
2. Kadhiponapa rassana atè ènalèka Sampèyan apidato?

Parlo Èkaghâli Saè:

Neng lalampa'an panèka, ngèrèng sampèyan sakanca'an maos du'a' dñhimèn ka'anghuy kengèng kariqâ'anna Sè Kobâsa. Sa'amponna maos dua'. Ngèrèng mèyarsa'aghi jhâjhârbâ'anna ghuru kadhiponapa carana apidato neng è yaqâ'na audien. Saëstona neng lalampa'an sabellunna ampon èjhârbâ'aghi pangaonèngan bhâb pidato. Nyopprè dhâddhi pangaonèngan sè saè, ngèrèng talèktèghi èssèna pidato è bâbâ panèka.

Maos Patètè!

Malanggheng Bhuḍhâjâ Madhurâ

Assalamu'alaikum Warahmatullahi Wabarakatuh.

Ngatorè Slamet songkem pangabhâktè. bhâdhâñ kaulâ sadhâjâ ngatorè mator sakalangkong bisa tapangghi tor akompol neng arè sè sanget parjhugha. Nyo'ona èdhi bhâdhâñ kaulâ ngatorraghiyâ pidato sè akor sareng carana malanggheng kabhudhâjân Madhurâ.

Sumber Gambar: www.istock.com

Salam bhâjjrâ tor rajjhâ. Sadhâjâna maghârsarè ngaghungè kabhudhâñ lokal sè adhâ-bhidhâ tor amanca bârna. Kabhudhâjân Madhurâ sè sanget èndhâ tor amanca bârna ta' kasambu' manabi orèng manca terro ajhârrâ bhudhâjâ Madhurâ, sala sèttong kabhudhâjân Madhurâ sè aropa kabhudhâjân kerrabhân sapè, okol, ojhung, rokat pandhâbâ, sareng salaènna.

Para rabu se samè molja,

Mènangka ngangoqâdhâñ ka'anghuy materros kalangghengan kabhudhâjân Madhurâ sè aropa'aghi bârisân bangaseppo. Bhâdhâñ kaulâ sadhâjâ èyarep bisa malanggheng kabhudhajan Madhura, Sangghup malanggheng kabhudhâjân Madhurâ èngghi?... sangghup ponapa bhunten.....? Mator sakalangkong manabi sangghup.

Aponapa mè' kodhu èpalanggheng tor èpajhurbhu kabhudhâjân Madhurâ? amaghâ bhâdhâñ kaulâ sadhâjâ asallèpon dâri naghârâ Indonesia sè kalerressan nyokong kabhudhâjân Indonesia dâ' sèyantèro. Pramèla dâri ka'dinto, jhâ' sampè' kabhudhâjân Madhurâ takèkès tor sèrna èkèpè' kabhudâjân laèn.

Para rabu sè samè moljâ,

Bâdâ bânnya' cara ka'anghuy malanggheng kabhudhâjân Madhurâ. Sala sèttong cara èngghi panèka kalabân ajhâr bhâsa Madhurâ, ngaghâli macemma tradisi sareng bhudhâjâ lokal, tor carana amassa'teđdhâ'ân khas dâri pan-saponapan qâéra.

Angrasa bhunga ka'angghuy terros maponjhul nyama Madhura sè èndhâ. Malanggheng bhudhâjâ Madhurâ. Ka'dinto mènangka rèngkessân dâri pidato bhâdhân kaulâ. Salam sèttong dârâ.

Kacèpot ghulâna mèra, sala lopot nyo'on sapora.

Wassalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh.

Latèyan 1

Èyatorè maos pidayo kasebbhut akor sareng tata carana apidato è yaḍâ'na kellas, salastarèna apidato, kanca sè laèn aparèng sangghemman akor sareng èssèna pidato sareng pessen sè bâdâ è dâlemma!

Latèyan 2

Èyatorè aghâlimpo' sakanca'an, palèng sakonè' tello' orèng ka'angghuy abhâk-rembhâk nalèktèghi pidato sè abhul-ombhul "Malanggheng Bhudhâjâ Madhurâ" ka'angghuy nalèktèghi tor nyunting otabâ marèksanè bhâsa sè èghuna'aighi ponapa ampon saè mènorot onḍhâgghâ bhâsana, manabi bâdâ sè kalèro ngèrèng palerres nènorot onḍhâgħânn!

Latèyan 3

Jhâjhâl parèngè tandhâ pacal (✓) neng kolom sè sorop salastarèna Sampèyan nalèktèghi pidato sè abhul-ombhul “Malanggheng Bhudhâjâ Madhurâ” !

No.	Macemma Oca'	Oca' Lako	Oca' obâ'ân
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			
7.			
8.			
9.			
10.			

Aghuna'aghi Okara Alèsan (bahasa Indonèsana kalimat transitif)

Okara panèka marlowaghi objèk. Opama:

1. Sayuti ngakan kacang
2. Sakrani ngakan rotè

Aghuna'aghi Okara Ta' Alèsan (bahasa Indonèsana kalimat intransitif)

Okara panèka ta' marlowaghi objèk. Opama:

1. Sayuti ngakan
2. Sakrani ngènom

D. Èyatorè Nyerrat

- 1. Ponapa Sampèyan pangalaman nyerrat pidato?**
- 2. Ponapa sè èkamoskèl Sampèyan ènalèka nyerrat pidato?**

Parlo Èkaghâli Saè:

Neng lalampa'an panèka, ngèrèng sampèyan sakanca'an maos dua' dñhimèn ka'anghuy kengèng kariqâ'anna Sè Kobâsa. Sa'amponna maos dua'. Ngèrèng mèyarsa'aghi jhâjhârbâ'anna ghuru carana nyerrat pidato kalabân saè.

Carana nyoson piñato kalabân saè:

- Nalèktechi pamèyarsa kalabân ngajuwaghi pètanya, Opama: pasèra sè mèyarsa'aghi, lakè' ponapa binè' sè mèyarsa'aghi, pendidikannèpon sè mèyarsa'aghi.
- Mèlè topik otabâ tema kodhuna èyakorraghi kalabân kamampowan dhibi'na.
- Ngompollaghi han-bahanna piñato ađhâsar pangalammanna pengalaman, hasèl panaléktèghân, imajinasi, buku bâca'an, media massa, otabâ media elektronik.
- Nyoson pokeddâhanna piñato, carana pađâ akadhi nyoson pokeddâhanna sè laèn, akadhi: pamokka', èssè, sareng panotop.
- Matombu piñato dhâddhi bârângkana piñato.
- Latèyan abu-đhâbu kalabân vokal sè saè, sareng sowara sè ranyèng.

Contona struktur piñato:

1. Pembukaan (pamokka')

Pamokka' piñato aëssè salam pamokka', contona:

a. Salam pamokka'

Assalamu'alaikum warahmatullaahi wa barakatuh, salam sejahtera mongghu kaulâ sareng sampèyan sadhâjâ sadhâjâ.

b. Salam penghormatan

Salam penghormatan, biasana èkabidhi dâri penghormatan mongghu orèng sè èyangghep palèng moljâ.

Contona:

- Sè moljâ bâpa' kepala sekolah

- Sè moljâ bâpa'/èbhu ghuru

- Sè moljâ para onjhângan sareng ca-kanca sè pađâ moljâ

c. Pamator rassa sokkor

Pamator rassa sokkor dâ' sè amorbhâ jhâghât Allah SWT. sè ampon aparèng pan saponapan nèkmat sè abujud sèhat tor sempat kantos kaulâ sareng sampèyan sadhâjâ sadhâjâ èparèngè kamampowan ka'anghuy rabu neng lalampa'an ka'đinto.

2. Èssèna Piñato

Contona:

Sè sapèsan ngirèng amoiji sokkor ka'ator dâ' Ghustè Allah sè Amorbhâ jhâghât sè ampon aparèng rahmat tor hidayaèpon dâ' kaulâ sareng sampèyan sadhâjâ sadhâjâ, kantos è arè samangkèn kaulâ sareng sampèyan sadhâjâ bisa areng-sareng ngèrèng lalampa'an "Temmo Kerrong" sè èbâđâ'aghi neng kampong Parteker se ampon èlampa'aghi neng sabbhân-sabbhân sataon sakalèyan dâlem kabâđâân komènak tor parjhughâ. Bâgiyân èssè èngghi panèka bâgiyân dâri pokeddâhanna piñato. Neng bâgiyân panèka, jhâjhârbâ'ân dâri sè abudhâbu pantha'anna bâđâ neng bâgiyân sè palèng bânnya'. Sè abudhâbu bhâkal ajhârbâ'aghi spartèngkan rèncè sareng jhârbâ pokeddâhanna matèri sè bhâkal èyatorraghiyâ dâ' hadirin. Mongghu hadirin, sopajâ èssèna piñato ghâmpang èkapèreng sareng sè mèyarsa'aghi, Sè abudhâbu bisa aparèng dñhâ-tandñhâ, "sè mamolan.... , " "kapèng ɻuwâ'", kapèng tello'" sareng saterrossa. Dñhâ-tandñhâ akadhi ka'đinto jhughânan bisa maghâmpang sè nyerrat dâlem nyoson jhâjhârbâ'ân dâlem teks piñato.

Contona:

Para rabu sadhâjâ sè pađâ parjhughâ. Sè kapâng ɖuwa' èngghi panèka bađâna kasehadhân sè gratis otabâ ta' mabi majâr mongghu qâ' maghârsaré sè aromasa ta' mampo. Kabâđâ'ân sè ampon sadhâjana malarat tor sadhâjana èyokor kalabân pèssè. Hal kadhi ka'đinto kodhu èlampa'aghi ka'angghuy bâđâna kasehadhân gratis nojjhu bârghâ sè ampon cè' bhutona narêma kasèhadhân gratis ka'đinto. Manabi bârghâ Mekkasân ampon sehat, ponapa sehat angghuta bhâdhân otabâ sehat pèkkèran ka'đinto sanget èkabhuto sareng sadhâjâna barghâ. Mèlana è jhâman samangkèn bârghâ ce' ngarebbhâ ka'angghuy èparèngè kasehadhân gratis. Amarghâ sadhâjâna obhât ampon larang sadhâjâ.

3. Panotoppa Piđato

Pènutup piđato sè saë, biyasana bisa apangghibât rassa simpati đâri hadirin.

Panotop piđato bisa èyèssè'è kalabân:

- Rèngkessân đâri jhâjhârbâ'ân sabellunna.
- Pamator nyo'on saporah qâ' hadirin atas kekhilafan sareng kakalèrowan sè ampon kalampan ètengnget otabâ sè ta' ètengnget.
- Salam panotop
Đâlem pènutup bisa jhughân èyèssè'è kalabân tokèlan pamangghi otabâ ca'-oca' parlambhâng bângaseppo otabâ para tokoh sè akor kalabân kabâđâ'ân è sa'at samangkèn.

Contona:

Pamator sè pongkasan, bhâdhân kaulâ namong ngatorraghiyâ pessen ka'angghy matombu tor majhurbhu pendidikan sè bâđâ è kottha Bandhabasa kantos nyèpta'aghi Bandhabasa sè kerta tor ghemma. Saka'đinto pamator, manabi bâđâ pamator sè korang parjhughâ, bhâdhân kaulâ nyo'on sapora!

“ Nyegghâ Virus Covid- 19”

Assalamu'alaikum Wr. Wb.

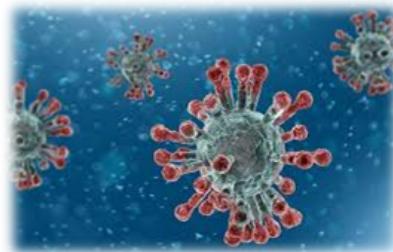
Sè moljâ Bapak/Ibu Ghuru, sareng ca-kanca sè samè moljâ. Sè mamolan, ngèrèng areng-sareng ngonjihukkaghî rassa sokkor qâ' Allah sè Maha Bellâs tor Maha Asè. Kalabân, Rahmat sareng

Inayahèpon, kita èparèngè nè'mat sèhat tor sempat neng kabâđâ'ân salastarèna masa pandemi COVID-19, Kantos bisa akompol neng kennengngan ka'đinto kalabân saë tor parjhughâ.

Neng kasempadhân ka'đinto, nyo'on èdhi Kaulâ ngatorraghiyâ pidato bhâb covid-19 sareng parlona ka'angghuy manot qâ' protokol kasèhadhân.

Para rabu se samè molja,

Akadhi sè ampon èkaghâli, sabâb èpon panyakèt Covid-19 nyebbâr kalabân ceppet. Virus panèka biyasana nolar manabi kita apo-campo jhujhuk anglèbâdhî tampessenna aëng sè aropa copa. Sabâtara monggu sè ècapo' virus kasebbhut sè èsambhât COVID-19, biyasana bâđâ đhâ-tandhâ sè èghârâssa'aghi acem-macem bârna, bâđâ sè sedheng kantos sè berrâ'. Jhughânan, kantos apangghibât dâ' kamatèyan. Ka'angghuy nyegghâ tor ngorangè sabâb virus panèka, pamarènta ampon maémot dâ' maghârsaré ka'angghuy ta'at dâ' protokol kasèhadhân, ngabidhi đâri macco tanang kalabân tartèb, aghuna'aghi masker, ènalèka bâđâ neng kennengngan sè rammè, ajâgâ engghân, nyèngla đâri kabâđâ'ân sè rammè tor majhâu đâri orèng sè ècapo' virus kasebbhut. Sabâtara đâri panèka, pamarènta jhughânan teros maémot dâ' masyarakat ka'angghuy ngalakonè vaksinasi COVID-19.

Sumber Gambar: www.istock.com

Tojjhuwânnèpon sopajâ kita ghâdhuwân kakowadħâñ tor ngorangè dhâ-tandħâ manabi ċepo' virus COVID-19. Kalabân sapanèka, ěyarep virus COVID-19 dhuli ngallè, obus, tor lobar kantos kita bisa alako akadhi kabid ɭhimèn.

Para rabu se samè molja,

Saka'dinto sè bisa ěyatorraghi bhâb parlona taat dâ' protokol kasèhadħâñ ka'angghuy ngorangè sabâbbhâ virus COVID-19. Malar mogħâ kita sadħajâ ros-terrosan èparèngè kasèhadħâñ tor ġejhawwâgħiyyâ dâri virus COVID-19. Nyo'ona sapora manabi bâdâ kakalèrowan. Nyo'ona sapora manabi bâdâ pamator sè korang sondhuk. Mator sakalangkong.

Wassalamu'alaikum Wr. Wb.

Latèyan 1

**Èyatorè karembħâk sakanca'an ka'angghuy ajhârbâ'agħi ponapa
èssena bhâ-kabhâr pidato sè abhul-ombħul "Nyegħha Virus Covid-19"
tor pangħi'i pessen ponapa sè bâdâ neng pidato kasebbhut!**

Latèyan 2

**Èyatorè karembħâk sakanca'an ka'angghuy alampa'agħi nyunting
otabâ ngorèksi neng okara sè bâdâ è teks pidato "Nyegħha Virus
Covid- 19" sè ka'dimma sè kalero serradħâんな ġejhâ'ān mènorot
pandħuman ġejhâ'ān 2011 tor pangħi'i ca'-oca' sè malarat lajhu
sarè artēna neng dâlem kamos bhâsa Madhurâ!**

Latèyan 3

Èyatorè sampèyan nalèktèghi okara è bâbâ panèka ka'angghuy nantowaghi e kolom panèka kalabân aghuna'a ghi tanđhâ pacal (✓) okara sè sorop sareng katantowanna!

No.	Okara	Okara Alèsan	Okara Ta' Alèsan	Okara Nyanđhâng
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				

Sangghemman Abâ' Dhibi'

Jhâjhâl parèngè tanđhâ pacal (✓) jhâjhârbâ'ân sè èkaonèngè sampèyan!

No.	Torè Èmodhi sareng Sakanca'an	Ngaghâli	Ta' ngaghâli
1.	Abdhina ampon onèng carana nalèktèghi pessen neng pidato		
2.	Abdhina ampon onèng carana nantowaghi bagiyânnna pidato		
3.	Abdhina ampon onèng carana nyarè pokeddhânnna pidato		
4.	Abdhina ampon onèng maos pidato kalabân saè		
5.	Abdhina ampon onèng nantowaghi okara lèsan sareng 'a' alèsan		

Artèna ca'-oca' sè parlo èkaghâli:

sè mamolan	: sè awwâl, sapèsan
maèmot	: maènga'
sè amorbhâ jhâghât	: sè nyèpta bhumè bân langngè'
pokeddhân	: poko', inti (BI)
maghârsarè	: masyarakat
bhâjjrâ	: ollè kaontongan
parjhughâ	: patot, pantes
rajjhâ	: sejahtera (BI)
mèyarsa'aghi	: ngèdingngaghi, mèrengngaghi
jhâjhârbâ'ân	: penjelasan

E. Panèlayan Bâbulângan 2

Èyatorè maos ghâncaran è bâbâ panèka kalabân tètè. Sa'amponna maos, jâwâb pétanya è bâbâ panèka kalabân jâwâbhân sè lerres!

Salamet dâri Bhâlai

Èbâkto asar mabâ Maisara kalowar dâri langghâr. È aqâ'na langghâr katengal Maisara nyongkem nyèom astana ghurstuna kaangghuy amèt sè palèmana. "Lyâ mara salamet, sènga' ngastètè mon ajhâlân è jhâlân rajâ, yâ? jhâ' loppa nyèmpang pèngghir kacèr polana bânnya' motor lèbât santa' pajhâlânnna!" Dhâbuna ghurstuna. "Mator sakalangkong Ghuru, dhâbuna bhâdhi èyèstowaghiyâ!" sambhiddhâ Maisara.

Sumber Gambar: www.istock.com

È kompo'na Maisara Èbhu sareng Ramana kalerresan adon-jandón bhâb tamenan è sabâna, ta' saponapa abiddhâ Rama sareng Èbhuna takerjhât amarghâ mèring kasa'na kajuwân robbhu asareng cerrèngnga Maisara è pèngghir lorong. Dhâksakala abhânjâl nojjhu dâ' asalla sowara bhuru. Rama èbhuna atèngka' santa'. "Arapa Na! Arapa Na! dhâbuna sambi nyèngcèng sènjhâng sarongnga.

Sa'amponna Maisara nangalè rama èbhuna, "Èbhu... Èbhu... abdhina bâdâ èka'qinto Rama, èbâbâna ranca' rajâ" sowarana Maisara ngolok Rama èbhuna.

"Bâdâ èdimma Na'? lu' neng-enneng jhâ' ghuliyân!" Dhâbuna Rama èbhuna Maisara sambi motel ranca' sè bâdâ èyaqâ'na. Sa'amponna èpanngghi, ramana ngangka' ranca' sè rajâ ghapanèka, dhirèng èbhuna pas arekkep Maisara, èyembhân dhuli èghibâ buru dâri kennengngan kajuân robbhu ghapanèka.

"Dû... salamet tang ana', salamet tang ana'!" èbhuna Maisara ngaranyam. "Apana sè loka!" dhâbuna Ramana. "Bhunten Rama abdhina salamet taqâ' sè loka" sambhiddhâ Maisara dâ' Ramana. "Alhamdulillah... mator sakalangkong Ghustè, ajunan masalamet dâ' ana' abdhî dhâlem." dhâbuna Ramana sambi ngangka' astana ka attas. Èbâkto ghapanèka ampon bânnya' bhâla tatangghâ sè ampon aghâriyung ka'angghuy atatolonga. (Bambang Hs.)

a. Èyatorè pèlè jâwâbhân sè palèng lerres!

1. Maisara kalowar dâri langghâr èbâkto
 - a. Asar
 - b. Asar mabâ
 - c. Sorop arè
 - d. Rèk-narèk
 2. Maisara nyongkem nyèom astana
 - a. rèng sepona
 - b. tarétanna
 - c. ghuruna
 - d. saponona
 3. È compo'na Maisara Èbhu sareng Ramana kalerresan açon-jandón bhâb
 - a. Tamennan è sabâna
 - b. Nasibbhâ Maisaroh
 - c. teđđhâ'ân
 - d. tèngka ghulina
 4. Rama sareng Èbhuna takerjhât amarghâ mèréng kasa'na
 - a. lorong rosak
 - b. kajuwân robbhu
 - c. sapèđâna rosak
 - d. Maisaroh labu

Aghuna'aighi Bhâsa Madhurâ kodhu ngaghâli dâ' pasèra para rabu ator cator, èka'dimma kennenggenna, dâ' pasèra panjhennengangan ator cator, asareng pasèra panjhennengangan ator cator?. Manabi ngaghâli dâ' ondhâghânnna kasebbhut, maka para rabu kodhu ngaghâli carana aghuna'aighi ondhâggħâ bhâsa sè èghuna'aighi. Ponapa ondhâggħâ bhâsa enja' iyâ, èngghi enten, otabâ ondhâggħâ bhâsa èngghi bhunten.
 5. Tokèlan pidato kasebbhut aropa'aighi
 - a. Salam pamokka'
 - b. Èssèna pidato
 - c. Salam pènotop
 - d. Rèngkessanna oca'
 6. Tokèlan pidato kasebbhut tamaso' dâ'
 - a. salam pamokka'
 - b. èssèna pidato
 - c. salam pènotop
 - d. dhâdhâbuwan
- Saka'đinto pamator, manabi bâdâ katoppalan nyo'ona sapor. nompa' motor ka Mekkasan mellèya eppot dâ' Ghâppora, saka'đinto pamator pongkasan. Sala lopot nyo'ona sapor. Wassalamu'alikum Wr.Wb.
- Carana nyoson piñato kalabân saè:**
1. Nalèkteghi pamèyarsa kalabân ngajuwaghi pètanya, Opama: pasèra sè mèyarsa'aighi, lakè' ponapa binè' sè mèyarsa'aighi, pendidikkannèpon sè mèyarsa'aighi.
 2. Mèlè topik otabâ tema kodhuna èyakorragi kalabân kamampowan dhibi'na.
 3. Ngompollaghi han-bahanna piñato ađhâsar pangalammanna pengalaman, hasèl panalèktèghâ, imajinasi, buku bâca'an, media massa, otabâ media elektronik.
 4. Apidato kalabân sowara jhit-ngejjhit.
 7. Okara è attas tamaso' dâ' carana nyoson pidato, kajhâbhâna
 - a. Ngompollaghi han-bahanna piñato
 - b. Apidato kalabân sowara jhit-ngejjhit
 - c. Nalèkteghi pamèyarsa kalabân ngajuwaghi pètanya, pendidikkannèpon sè mèyarsa'aighi
 - d. Mèlè topik otabâ tema kodhuna èyakorragi kalabân kamampowan dhibi'na

8. Oca' papaḍâna sè mamolan èngghi panèka
- sè pongkasan
 - sè akhèr
 - sè sapèsan
 - mèlana
- Pamator rassa sokkor dâ' sè amorbhâ jhâghât Allah SWT. sè ampon aparèng pan saponapan nèkmat sè abujud sèhat tor sempat kantos kaulâ sareng sampèyan sadhâjâ sadhâjâ èparèngè kamampowan ka'angghuy rabu neng lalampa'an ka'dïnto.
9. Okara kasebbhut tamaso' dâ'
- pamokka'
 - èssèna pidato
 - salam pènotop
 - pamongkas
10. È bâbâ panèka sè tamaso' okata ta' alèsan èngghi panèka
- Sanima asapowan
 - Sulima èntar ka pasar
 - Jhuko' èkakan kocèng
 - Kocèng ngakan jhuko'

b. Èyatorè karembhâk sakanca'an ka'angghuy abhâdhi pidato kalabân mèlè Sala sèttong tèma è bâbâ panèka!

- Arammèyaghi kamardhika'an
- Malanggheng Bhuḍhâjâ Madhurâ
- Arammèyaghi Hardiknas
- Arabât Bhâsa Madhurâ

**c. Jhâjhâl karembhâk sareng ghâlimpo'na, palèng sakonè' tello'
orèng ka'angghuy materros pidato è bâbâ panèka!**

Bâgiyân Pamokka'

Assalamu'alikum Wr.Wb.

Sè moljâ

Sè moljâ

Ator kabidhân ngèrèng areng-sareng amojhi sokkor da' Ghustè Allah sè Amorbhâ Jhâghât sè ampon aparèng pan-saponapan ne'mat se abujud sempat tor sèhat dâ' kita sadhâjâ, kantos è arè samangkèn kita bisa èpangghiyâghi è kalèngghiyân ka'qinto ka'angghuy mèyarsa'aghi piñato dâri bhâdhân kaulâ, èngghi ka'qinto bhâb "arabât tradisi lokal Madhurâ"

.....
.....
.....
.....

Bagian Isi

.....
.....
.....
.....
.....

Bagian Penutup

Pamator sè pongkasan, bhâdhân kaulâ namong ngatorraghiyâ pessen ka'angghuy matombu ka'addhrengngan para morèd sopajâ'â arabât tradisi lokal anglèbâdhi.....

.....
.....
.....

Glosarium Parèbhâsan:

Terrossana...

35. Èbâto kénè = Ekèr-pèkkèr (bâlikèr)
36. Èberri' èso, mènta lèmpa = Orèng ðâkka (tama') la èberri' nyaman, ghi mènta sè jhung nyamanan polè
37. Eberri' kembhäng, males taè = nomer 385.
38. Eberri pèpè, mènta èlong nomer 388.
39. Eberri sakèlan, mènta sadeppa = Eberri' sakonè' mènta abânnya'an polè.
40. Ecangcang ta' èallè = 1. Parabân sè ella rasmè (dhaddhi) abhäkalan, tapè ta' dhuli bâdâ kapastèanna bílâ sè èpakabina bi' bhâkalla, 2 Orèng sè abhinjhângan, tapè ta' dhuli ètellak bi lakèna. (abhinjhângan = asa-pêsa bengko antara lakè so binèna).
41. Ecapo apoyya bu'na buncèt = Ecapo' to-lato. Orèng sè èsala'aghi Jantaran kasala'anna orèng laèn. Katèmperran.
42. Ecapo' kalangbusbus = Nemmo poppara rajâ (kalangbusbus = angèn rajâ, poppara = bhâbhâjâ, kasossa'an)
43. Ecapo' tajhina dhibi' = Nemmo apes (malo, todus) amargha dâri oca' otaba tèngkana dhibi'
44. Eceppa' karo' ontal malang = Ta' alabân sama sakalè.
45. Ecocco' duri è jhâlân raja = Orèng sè nemmo calaka' è paran (legghâna)
46. Eghâbây panganjha = Eghâbây conto dâ'-adâ'na lako.
47. Eghântong tènggi, èbhendem dâlem = Ngèstoaghi ongghu sanajjhân èpabârâmma'a bhai, pasra.
48. Egheddhunga bessè = Papastèn dâri Gustè Allah, bâdâ è dimma'a bhâi mastè kalaksanan (tekka hajhat)
49. Ekadârâ èkadâhâghing = Dhâddhi èngon sabbhân arèna.
50. Ekabhântal matè = Jhudhuna orèng alakè binè sampè pada matè, ta' atellak

51. Ekaghâbây andha = Ekaghâbây dhi-oddhiân (latéan) kaangghuy ngokor kakowadhânnna abâ'na.
52. Ekaghâbây mènco = Ekaghâbây co-kocoan.
53. Ekaghâbây għuttona temmo = Epaènga' bhâi dâ jħânjhina bhânsabbhâñ atemmo (èghutto = ètoktok daina ngangguy bugħigħha ghârighi' sè èpelko' / èpelkot).
54. Ekaghâbây jħârān pèngħungan = Epalalakon malolo, nangèng nasèbba ta' èpikkérè kalaban samastèna, ta' èromat. (jħârān pèngħungan = jħârān sè malolo kaangguy pangangko'na bhârâng)
55. Ekaghâbây ngo'-ango' = Ekaghâbây co-kocoan (ngo'-ango' = għu'-ghângħu'), padâ bi' nomer 405.
56. Ekaghâbây to-bhuto = Orèng sè bhuru èkènga'è, mon la èkabħuto èpēnta'ana tolong bħâi.
57. Ekalama' attas bâbâ = Salanjħângħa èkaghâbây po-tempoan.
58. Ekalambhi dâlem = Īyatangħi (kalambhi dâlem = kotang).
59. Ekaollèa jħuko'na, ta' lekkoa aèngħġa Akkalla orèng sè terro tekka'a hajjhâddha nangèng ta' kalabâñ aganggu otabâ ta' marogi orèng laèn.
60. Ekasoko èkatanang (èkasoko tanang) = Ero-soro salanjħangħa (èkadħunor/èkasalpa'è)
61. Ekeju' olor = Èkoca'agħi da' orèng alalakon sè ta' èlantor, dhâng-kadħâng èpenneng, châng-kadħâng èlanglang (èteggħor)
62. Ekennèng kakaca = Ekennèng ghâbây panodħâñ otaba conto.
63. Ekennèng tajħina dhibi' = Nomer 395.
64. Ekennèng takal = Ekennèng tèpo (co-koco)
65. Ekeppong bâkol = Ta' nemmo paburuûn, èkeppong moso
66. Ekerra'a, taqđâ' qârâna = Orèng sè cè' poceddha robâna margħâ cè takerjhâddha otabâ cè' takona.
67. Ekerrèghâ bi koto tomana = Sosornbhârrâ orèng dâ' mosona, sè ahajhát matèana kabbhi sabħâlâ karabána.

Bâbulângan 3

KESADARAN

HUKUM

Naghârâ Indonesia panèka naghârâ hokom, sadhâjâna atoranna
naghârâ kodhu èta'adhi nyopprè salamet kaođi'ânnâ
neng dhunnya. Ajjhâ' sampè' arompa' atoran
dhâng-ondhâng sè ampon ètantowaghi.
Kodhu ta'at dâ' atoran. Akadhiyâ majâr
pajhek teppa' ka bâktona, Ajjhâ' ajhuwâl
bhârâng haram akadhi narkoba,
miras, ajjhâ' amaèn judi online sareng samacemma.

Sumber Gambar: www.istock.com

Cap-Ocabhân:

Bhâghus beccè'na manossa katèngal ñâri tengka ghuli
ennengnga sareng pëtotorra

Tujuan Pembelajaran

1. Peserta didik mampu mengidentifikasi isi informasi pada Teks Tembhâng Macapat berbentuk audiovisual.
2. Peserta didik mampu mengidentifikasi pesan yang terkandung dalam Teks Tembhâng Macapat berbentuk audiovisual.
3. Peserta didik mampu menghubungkan atau mengaitkan informasi yang ada di dalam Teks Tembhâng Macapat berbentuk audiovisual dengan kehidupan sehari-hari.
4. Peserta didik mampu mengidentifikasi pemilihan daksi (lalongèt), kosa kata, èjhâ'ân serta sistematika Teks Tembhâng Macapat yang dibaca dan dipirsa.
5. Peserta didik mampu menganalisis dan menelaah makna yang tersurat dan yang tersirat dalam Teks Tembhâng Macapat yang dibaca dan dipirsa.
6. Peserta didik mampu menirukan Teks Tembhâng Macapat yang disajikan sesuai dengan tatakrama.
7. Peserta didik mampu menulis Teks Tembhâng Macapat dengan menggunakan pilihan kata yang sesuai (bhâsa lalongèt) dan memperhatikan sistematika yang tepat, èjhâ'ân yang tepat, serta memperhatikan kepaduan antarparagraf.
8. Peserta didik mampu menyunting Teks Tembhâng Macapat dengan memperhatikan pedoman ejaan bahasa madhura dan kaidah kebahasaan (èjhâ'ân tor ondhâggâh bhâsa).

A. Èyatorè Mèyarsa'aghi

1. **Ponapa Sampèyan ngaghâli asal mowasalla tembhâng?**
2. **Ponapa Sampèyan ampon ngaghâli macemma tembhâng?**

Parlo Èkaghâli Saè:

Neng lalampa'an panèka, ngèrèng sampèyan sakanca'an maos dua' ñhimèn ka'anghuy kengèng kariqâ'anna Sè Kobâsa. Sa'amponna maos dua'. Ngèrèng mèyarsa'aghi jhâjhârbâ'anna ghuru bhâb bhâr-kabhâr è ñalem teks Tembhâng Macapat sè abujut *audiovisual* sareng mangghi'i pessen è ñalem tembhâng macapat. Ampon bânnya' to-contona tembhâng sè ampon èkèrêm neng media youtube. Sampèyan bisa ngoladhi tor mèyarsa'aghi. Acem-macem cèngko' carana maos tembhâng macapat. Mèlana sampèyan kodhu ngaghâli saè cara maos tor ngaghâli cem-macemma tembhâng.

Neng kellas sabellunna ampon èjhârbâ'aghi bhâb tembhâng. Parlo èkaghâli saè jhâ' asal molana Tembhâng Macapat panèka èyangghit sareng para wâli è bakto jhâman Kawâliyân. Tembhâng kasebħut èghuna'aghi mènangka pakakas (sarana) ka'angghuy nyebħârragħi ajhârân agama Islam.

Ka'anghuy ceppet onèng (apal) ñâ' macemma tembhâng sè (9), ngèrèng parèksanè rēngkessan è bâbâ panèka!

S: Sènom

M: Maskumambang

P: Pangkor

S: langèt (Kènanthè)

M: Mèjhil

A: Artatè

P: ucung

D: Dhurma

K: Kasmaran

Maèmot dâ' Sampèyan:

1. Para wâli sè èmaksot èngghi panèka orèng sè nyebbhârâghi aghâma Islam sè bâdâ è jhâbâ neng jhâmannâ sarta sè ngangghit tembhâng ghâpanèka.
2. Sanget kalero manabi bâdâ angghebbhân sabâtara orèng, jhâ' tembhâng panèka kaëtong kalakowan ma'seyat.
3. Dhâddhi dâ' sadhâjâna ngangođdhân sè bâdâ samangkèn kapra tor parlo ajhâr tembhâng ghâpanèka.
4. Tombuna tembhâng macapat è jhâman Majhâpaèt ahèr, ejhâmannâ para wâli.

Maos Patalètè conto carana mangghi'in bhâr-kabhâr sareng pessen sè bâgâ neng tembhâng Macapat!

Tembang Kènantè

*Orèng lako ɖhus-ghâruɖhus
Sabellunna ta' èpèkkèr
Mata'nemmo ɖi-buɖina
Sè ècandhâk lopot kabbhi
Bhingong ta'nemmo bât-bâdhân
Aghutghut coma kadhibi'(Sumber:A. Sulaiman, 2013)*

Adhâsar teks tembang Kènantè kasebbhut, aghândhu' bhâr-kabhâr akadhi *Orèng lako dhus-ghârudhus Sabellunna ta' èpèkkèr* aropa'aghi èssè ɖâri saloka sè aghândhu' kabhâr "Kerras lamon ta' akerrès" sè èdhudhuwaghî dâ' rèng-orèng sè ta' mèkkèr sabellunna ngalakonè kantos dhâddhi pan-saponapan sè bisa ambhâbhâjai.

Conto laèn:

Pucung

*Bapa' Pucung ropana amèndhâ ghunong
Taɖâ' rèng sè lèburâ
Mala kabbhi paɖâ bâjhi'
Dhing kangghunan èlos-ellos nges-prengngessan.*

Tembhâng Pucung è attas aèssè Bhâk-tebbhâghân sè aghândhu' artè "orèng anđi' panyakèt Poro Sèghi, Budhun, otabâ Telpo"

Latèyan 1

**Èyatorè maos patètè polè tembhâng pucung è bâbâ panèka.
Sa'amponna ka'dìnto jâwâb pètanya è bâbâ panèka!**

Pucung

Mađâhâ tebbhâk malèng lèma' bânnya' èpon

Kampa lebbhu roma

È labâng malèng sè cèccèr

Malèng kalowar orèngnga ota'an ðârâ

1. Ponapa èssèna tembhâng Pucung è attas?
-

2. Ponapa artèna tembhâng Pucung è attas?
-

3. Ponapa bisaos sè èmaksod malèng lèma' bânnya' èpon?
-

4. Ponapa sè èmaksod “ðârâ” ðâlem tembhâng kasebbhut?
-

5. Ponapa sè èmaksod ota'an ðârâ neng tembhâng kasebbhut?
-

Latèyan 2

**Èyatorè karembhâk sareng sakanca'an tembhâng è bâbâ panèka
ka'angghuy mangghi'i ca'-oca' sè aghândhu' lalongèt otabâ cap-
ocabhân, salastarèna èpangghi'i lajhu jhârbâ'aghi maksoddhâ!**

Teks 1: Tembhâng Mèjhil

Poma-poma jhâ' sampè' kloppaèn

Monyèna pètotor

Rèng satrèya tor aghung nyamaèn

Tao tata jhâtmèkana bhuddhi

Olat pancet manès

Èđimma'a engghun

(Sumber: Sastrodiwirdjo, 2008)

Teks 2: Tembang Kasmaran

Èlèng-èlèng orèng odi'
Spedâ rodâ tello' ca'na
Ajjhâ' kecca' ajjhâ' panyalè
Bengkona èbin pèyara
Mè' tako' kasandhângan
Macem kaca kenning pelkot
Parjhughâna kodhu jhâtmèka
(Sumber: Bulletin Pakem Maddhu, 2012)

Latèyan 3

Èyatorè jhârbâ'aghi tembhâng è bâbâ panèka, ra-kèra aghândhu' pessen ponapa?

Patè-ngatè sè acaca
Ma' ta' dhâghâ kabhâlai
Dhing cacana wa' ngalanyar
Tanto ñâgghi' conè masthè
Wa' sènga' jhâ' ngangenthèng
Jhubâ' nyama dhâddhi malo
Bi' kaghâliyâ sènga'
Batek ketthâng ta' têrowè
Masthè paqâ yâ bânnya' ngajhâghâ bhunga
(Èpetthèk dâri buku "Tembhâng Macapat Madhurâ" karanganna Oemar Sastrodiwirjo)

B. Èyatorè Maos

1. Ponapa Sampèyan ngaghâli carana maos tembhâng macapat?
2. Ponapa sè èkamoskèl Sampèyan manabi alaghuwaghi tembhâng macapat?

Parlo Èkaghâli Saè:

Neng lalampa'an panèka, ngèrèng sampèyan sakanca'an maos du'a' ñhimèn ka'anghuy kengeng karidâ'anna Sè Kobâsa. Sa'amponna maos du'a'. Ngèrèng mèyarsa'aghi jhâjhârbâ'anna ghuru kadhiponapa carana mengidentifikasi ca'-oca'sè aghândhu' lalongèt sareng èjhâ'ân sè èghuna'aghi neng tembhâng macapat sareng ngaë'aghi èssèna tembhâng macapat sareng kaođi'ân rè-sa'arêna.

È bâkto kellas VII sareng kellas VIII bâb tembhâng macapat Madhurâ ampon èjhârbâ'aghi, mèla samangkèn ngèrèng èmodhi polè bhâb tembhâng macapat Madhurâ. Tembhâng macapat Madhurâ mènangka sala sèttong kalongèdhân bhuđhâjâ Madhurâ sè èpertè, èpèyara sareng para seppo orèng Madhura. Sè sapanèka alantaran tembhâng macapat Madhurâ bânnya' aghândhu' bâburughân beccè' otabâ carèta sè aëssè toladâh.

Manabi kabâdâ'ân sè sapanèka èlantor ta' è'èjhâbhi sareng orèng Madhurâ, ponapa polè ta' èyajhârrâgħi dâ' na' poto partanđhâ tembhâng macapat Madhurâ bhâkal èlang mosna.

Kalongèdhân sè ampon para' èlanga aropa *tembhâng macapat* sè jhughâñ èsebbut **mamaca**, panèka għi' jħâman ñhimèn aropa pamaosan bâburughân beccè' otabâ carèta sè aëssè toladâh sè èmaos kalabâñ etembhângngagħi. Bhânsabbhâ tembhâng, akadhi maskumambang, sènom, dhurma, artatè, salangêt, kasmaran, sareng èn-laènèpon pađâ bâđâ lagħuna bâng-sèbâng.

Bâkto tembhâng èmaos, bâđâ sè ètoro'è solèng, bâñ sabâgiyâñ polè ètoro'è Ghendhing tabbhuwâñ. Sè sapanèka ka'anghuy bisa abħânto orèng sè mamaca.

Manabi nalèktèghi tembhâng asal ðâri para Sunan ampon tanto bhâsa sè èghuna'aghi bhâsa jħâbâ kona (jħâbâ kabi/ Kawi). Tembhâng ghâpanèka manabi etembhângngagħi è Madhurâ, sè mèrengngagħi tanto bânnya' ta' ngartè ponapa èssèna carètana. Mèla èbâkto tembhâng ghâpanèka etembhângngagħi è Madhurâ parlo bâđâ orèng sè pènner negħħessè/ ngartè è ssèna tembhâng. Orèng sè negħħessè panèka èsambhât tokang tegħġes otabâ paneggħes. Sè biyasa kalampan sa'amponna sè nembhâng ambu, larès tokang tegħġes negħħessè ponapa èssèna/ artèna bhâsa sè etembhângngagħi. Ambuna orèng nembhâng ka'angħuy èma'na, èsambhât pegħħâ'na ghâttra. Bhânsabbhâ macemma tembhâng pegħħâ'na ghâttrana ampon ètantowagħi.

Carana nalèktèghi tembhâng, ponapa lerres tata carana aghuna'aghi èjhâ'ân sè saè. Parlo èkaghâli ñħâ-tandħâ èjhâ'ân 2011 ðâri bujut vokal sareng konsonannèpon Samangkèn ngèrèng talèktèghi sala sèttong tembhâng macapat è bâbâ panèka.

Tembhâng Pangkor

*Manossa e dhunnya reyah
Angangghune bagiyanna bi'-dhibi'
Bede palang bada pojhur
Se mesken maso' palang
Dhing se soghi gulungan se ontong
Bede apes bede molja
Se kobasa nantowaghi (Syafiuddin, 2011)*

Tembhâng kasebbhut cara nyerratta ta' maghut ka èjhâ'ân 2011, sè ampon èsaroju'i sareng hasèl kongres bhâsa Madhurâ neng Mekkasân. Kodhuna aghuna'aghi èjhâ'ân 2011 akadhi conto è bâbâ panèka:

Tembhâng Pangkor

*Manossa è dhunnya rëya
Angangghunè bâgiyânnna bi'-dhibi'
Bâdâ palang bâdâ pojhur
Sè mèskèn maso' palang
Dhing sè soghi gulungan sè ontong
Bâdâ apes bâdâ moljâ
Sè kobâsa nantowaghi (Syafiuddin, 2011)*

Adhâsar tembhâng kasebbhut aghândhu' artè akaè' sareng kaođi'ân rë-sa'arèna. Akadhiyâ manossa aghândhu' nasèb sè dhâ-bhidhâ antara sèttongnga ka sèttongnga. bâdâ sè ollè kabhâjjhrâ'ân, kaontongan, tor ollè kasossa'an namong Allah sè nantowaghi, manossa namong bisa ikhtiar otabâ usaha.

Latèyan 1

Èyatorè karembhâk sareng ghâlimpo'na ka'angghuy nalèktèghi tembhâng è bâbâ panèka kalabân nantowaghi ca'-oca' sè aghândhu' lalongèt lajhu jhârbâ'aghi maksoddhâ!

Tembang Mèjhil

*Bhungkèl èpon perrèng ñuri èngghi
Sèngghâ'âna ongghu
Ghâbhus pancèng ngambâng ghun è aèng
Otag rassa yâ rassa orèng
Ghâbây bhirâng orèng lyâ majâr malo
(Sumber: Sastrodiwirdjo, 2008)*

Tembang Kasmaran

*Èlèng – èlèng orèng odi'
Spedâ rodâ tello' ca'na
Ajjhâ' kecca' ajjhâ' panyalè
Bengkona èbin pèyara
Mè' tako' kasandhangan
Macem kaca kennèng pelkot
Parjhughâna kodhu jhâtmèka*
(Sumber: Bulletin Pakem Maddhu, 2012)

Latèyan 2

Èyatorè tembhâng è bâbâ panèka salèn dâ' èjhâ'ân 2011! Tembang Mèjhil

*Bhungkel epon perreng duri engghi
Sengha'ana ongghu
Ghabhus panceng ngambang ghun e aeng
Otang rassa ya rassa oreng
Ghebey bhirang oreng lya majar malo*
(Sumber: Sastrodiwirdjo, 2008)

Tembang Kasmaran

*Èlèng – èlèng oreng odi'
Speda roda tello' ca'na
Ajjha' kecca' ajjha' panyale
Bengkona ebin pèyara
Mè' tako' kasandhangan
Macem kaca kenning pelkot
Parjhughana kodhu jhatmeka*
(Sumber: Bulletin Pakem Maddhu, 2012)

Latèyan 3

Salastarèna Sampèyan maos tembhâng Mèjhil sareng Kasmaran è attas, lajhu tantowaghi makna tersurat sareng tersirat tembhâng kasebbhut kalabân bhâsana Sampèyan dhibi'!

1. Makna Tersurat:

2. Makna Tersirat:

C. Èyatorè Abu-Dhâbu

1. Ponapa sampèyan perna pangalaman nembhâng neng pasémowan?
2. Ponapa sè angrasa malarat è dâlem alampa'anghi pamaosan tembhâng?

Parlo Èkaghâli Saè:

Neng lalampa'an panèka, ngèrèng sampèyan sakanca'an maos du'a' ðhimèn ka'anghuy këngèng kariðâ'anna Sè Kobâsa. Sa'amponna maos dua'. Ngèrèng mèyarsa'aghi jhâjhârbâ'anna ghuru ka'angghuy nèrowaghi Teks Tembhâng Macapat sè ampon èsaðiyâ'aghi akor sareng tata krama.

Maos Patètè!

MASKUMAMBANG

Sl. Pt. M 1 = 6

4 4 4 12 1 2 3 1 1 5 5 5 4.
Som- pek a- tè ras- sa ber-râ' sè mèk- kér- rè,
1 2. 2 3. 2. 1.
Tè- bhâ- na pok- pa- ra,
5 4. 3 2 3 3 2 1.
Kang- ghuy jhâ- jhâk ko- wat a- tè,
1 2 3 4. 3 2 4 3.
Sè- A- ghung man- dhâr bel- lâ- sâ.

Ka'angghuy bisa alaghuwâghi tembhâng kalabân cara maos notasi otabâ nèrowè dâ' ka orèng sè ampon pènter nembhâng. Dhinèng pandhumanna notasi (masangè angka) kadhi sè kasebbhut è attas, panèka bâdâ sè èsambhât (cara) Sariswara, bâdâ polè cara Kepatihan. Manabi ngennodhi "ghendhing" otabâ tembhâng alangkong saè aghuna'aghi cara Kepatihan.

Sè è maksot notasi Sariswara sareng kepatihan akadhi;

Conto notasi Sariswara :

1 2 3 4 5 6 7

Èmaos: do re mi fa sol la si

Conto notasi kepatihan :

1 2 3 4 5 6 7

Èmaos: jhi ro lu pat mo nem pi

Mèla sowerana orèng nembhâng sè sambhât laras èyakorraghi dâ' monyèna/ larassa tabbhuwân. Dhinèng sowara/ laras sè bâdâ è tambbhuhuwan ghendhing panèka baðâ ðumacem èngghi panèka **laras salèndro** sareng **laras pèlok**. Bâdâ jhughâ laras **Bhem** mamong rangrang èghuna'aghi.

Latèyan 1

Èyatorè maos tembhâng Maskumambang è attas maghut dâ' cèngko' sè ampon ètantowaghi ghuruna!

Latèyan 2

Èyatorè sarè ca'-oca' sè aghândhu' parèbhâsan neng tembhâng è bâbâ panèka lajhu sarè artèna. Salastarèna èpangghi artèna, jhârbâ'aghi neng adâ'na kellas. Kanca sè laèn aparèng sangghemman!

Tembhâng Dhurma:

*Gherjhâ bhumè gheppa' bhâu ngabbher nabâng
Nabâng noro' di-budi
Can tayu abbherrâ'i
Ampon ta' patè ghâncang
Rèpot bi' sè ghindhung pottrè So Dâsamoka
Capo' pas perrang polè.*
(Syafiuddin, 2011)

Latèyan 3

Èyarorè karembhâk sareng sakanca'an lajhu jhârbâ'aghi maksod sareng pessen è dâlem tembhâng è bâbâ panèka!

Tembang Pangkor

*Manossa è dhunnya rèya
Angangghunè bâgiyânna bi'-dhibi'
Bâdâ palang bâdâ pojhur
Sè mèskèn maso' palang
Dhing sè soghi gulungan sè ontong
Bâdâ apes bâdâ moljâ Sè Kobâsa nantowaghi*
(Syafiuddin, 2011)

D. Èyatorè Nyerrat

- Ponapa Sampèyan perna èpakon ghuruna ka'angghuy nyerrat otabâ angangghit tembhâng?**
- Ponapa sè èkamoskèl Sampèyan dâlem nyerrat tembhâng macapat?**

Parlo Èkaghâli Saè:

Neng lalampa'an panèka, ngèrèng sampèyan sakanca'an maos dua' ñhimèn ka'anghuy këngèng kariðâ'anna Sè Kobâsa. Sa'amponna maos dua'. Ngèrèng mèyarsa'aghi jhâjhârbâ'anna ghuru bhâb nyerrat Teks Tembhâng Macapat dengan menggunakan pilihan kata yang yang sesuai (bhâsa lalongèt).

Kadhiponapa carana ngobâ syair tembhâng dâ' ka ghâncaran? Bâdâ pan-saponapan cara otabâ ondhâghân sè kodhu èlampa'aghi èyantarana èngghi panèka:

- Maos kalabân jhârna' syair tembhâng sè bhâkal èyobâ dâ' ghâncaran, kantos sampèyan lerres-lerres ngartè dâ' maksottèpon èssèna syair tembhâng ghâpanèka.
- Talèktèghi jhughâ ca'-oca' sè ta' èkangartè sè bâdâ è syair tembhâng ghâpanâeka, akadhi oca' parlambhâng/ kèyas, parèbhâsan, otabâ ca'-oca' sè aghândhu' maksot laènna.
- Cathet manabi bâdâ ca'-oca' otabâ okara sè sangajâ èpaèlanga. Biyasana ca'-oca' otabâ okara sè bhâkal èpaèlanga ghâpanèka èghântèya sareng oca' otabâ okara sè langkong majjhâ otabâ oca'/ okara sè langkong ghâmpang èkangartè, namong ta' ngobâ artè dâri artè asalla.
- Manabi ampon èkaghâli sadhâjâna, èyatorè sampèyan obâ syair tembhâng ghâpanèka dâ' ka ghâncaran, kalabân cara nyarèta'aghi polè ponapa sè èkaonèngè sampèyan maksot otabâ artè sè bâdâ è syair tembhâng ghâpanèka.

Contona:

Tembhâng Maskumambang

*Mon nyarowan ratona bânnè ngè-rèngè,
Masthèna nyarowan,
Tao sè èkabhutowè,
Bi' ana' maghârsarèna.*

Dhâddhina akadhi ghâncaran è bâbâ panèka:

Manabi ratona aropa nyarowan, masthèna ra'yattèpon nyarowan jhughâ. Manabi ratona aropa manossa, tantona ra'yattèpon aropa manossa jhughâ, ta' këra aropa mahlok sè bhidhâ sareng ratona. Sadhâjâna ka'angghuy ngaonèngè ponapa sè èkaparlo, èkabhuto sadhâjâ maghârsarèna /ra'yattèpon.

Pangaonèngan Bhâb Ejhâ'ân Bhâsa Madhurâ

Ngabidhi taon 1973 ampon èpakon aghuna'aghi èjhâân Hasèl Sarasèhan è Mekkasân taon 1973/1974 kantos taon 2004 salastarèna Balai Bahasa Sorbhâjâ makon mabârâtta otabâ ngbhâraghi (mensosialisasikan) èjhâân Balai Bahasa Sorbhâjâ taon 2004, èjhâân kasebbhut èngghi panèka;

Èjhâan Balai Bahasa Sorbhâjâ taon 2004 kantos samangkèn mènangka hasèl dâri lokakarya tangghâl 31 Desember 2002 neng Sidoarjo sè saterrosèpon dhâddhi èjhâan sè è pasamporna èngghi panèka èjhâan 2004 ađhâsar sorat Balai Bahasa Sorbhâjâ tangghâl 10 Maret 2004, No.57 / F.8.9/F.-1.2004. Akadhi è bâbâ paneka.

1. è talèng sareng e pepet èbhidhâ'âghi tolèsanna akadhi conto: e talèng ètolès: [è] dhinèng e pepet ètolès: [e] (contoh: pècong-sompek)
2. [a] asowara alos tor [a] asowara tajhem èbhidhâ'âghi: [a] asowara alos ètolès: [â] dhinèng [a] asowa tajhem ètolès: [a] (conto: bhâlâ-Barkot).
3. Konsonan alos tajhem [b, d, g, j, d] ta' bersimbul namong konsonan alos berrâ' aghuna'âghi "h" aspira, akadhi: bh, ñh, gh, jh, dh, contoh dâlam tolèsan:
b: bâbâ - bâbi - burung - buđi - bh: bhângon - bhibbhi' - bhutol
d: ñâñâ - ñuri - ñuccol - onđem - ñh: ñhâmmang - ñhempol
g: gâgânen - garuđa - rogi - gulgul - gh: ghenthong - ghundul - regghâ
j: jâjî' - bânjir - juju' - jh: jhâpa - ajhi - jhâjhâan
d: gudir - dâdâr - dudut - dh: dhârdhâr - dhâddhi - dhudhul
4. Aksara peluncur w sareng y dâlem oca' obâan marghâ bâđâ kadhâddhiâan èmbuân akhèrra ta' mabi ètolès akadhi;

- è + sapo + ana ètolès	= èsapoana	bânnè èsapowana
- è + pako + aghi ètolès	= èpakoaghi	bânnè èpakowaghi
- ka + lesso + en ètolès	= kalessoen	bânnè kalessowen
- èpa + molè + a ètolès	= èpamolèa	bânnè èpamolèya
- è + sarè + aghi ètolès	= èsarèaghi	bânnè èsarèyaghi

Latèyan 1

Èyatorè tantowaghi okara sè aghândhu' lalongèt neng tembhâng è bâbâ panèka lajhu serrat polè padhâddhi ghâncaran mènorot pamangghina Sampèyan !

Teks : **Tembang Pangkor**

è tengnga tasê' naghârâ

Lamon dhika along-polong so orèng

Kalambhi bhuru èsèkot

Acaca jhâ' ngalanyar

Bâto kène' èpèkkèra lebbi ghâllu"

Orèng ngolngol aroko'an

Mata' nyakè' è ate

(Sumber: Konkonan, 1992:42)

Latèyan 2

Èyatorè karembhâk sakanca'an. Aghândhu' pessen ponapa tembhâng è bâbâ panèka! Jhârbâ'aghi!

Teks: Tembang Pucung

Maju pađâ rajâ sokkor dâ' sè Aghung,
Manossa kaparèngan,
Akkal samporna tor senneng,
Bâđâ nè'mat lebbi rajâ dâri jârèya.
Akal rèya ngèbâ qâ' ka moljâ ponjhul,
Mahluk laèn kala, Najjân raja kowat lebbi,
So manossa coma mowase akkalla.

Latèyan 3

Èyatorè Sampèyan alampa'aghi ka'angghuy nyunting otabâ malerres èjhâ'ânnâ teks tembhâng è bâbâ panèka maghut dâ' èjhâ'ânn 2011!

Teks: Tembhâng Artatè

Sanyatana ta' patot sakale,
Mon roseya ekabala-bala,
Dâ' oreng parcaja'aghi, se nrema ella tanto,
Se ta' bisa nyempen bit-abit, sabab banne andi'na,
Ban ta' olle ontong,
Ta' noro' nyanqhang rogina,
Margha jreya maju pađa nga'-ngenga'e,
Mon roseya errebba.

Jhâjhâl parèngè tanđhâ pacal (✓) jhâjhârbâ'ân sè èkaonèngè sampèyan!

No.	Torè Èmodhi sareng Sakanca'an	Ngaghâli	Ta' ngaghâli
1.	Abdhina ampon onèng mangghi'i kabhâr neng dâlem tembhâng macapat		
2.	Abdhina ampon onèng carana mangghi'i pessen neng dâlem tembhâng macapat		
3.	Abdhina ampon onèng carana mangghi'i ca'-oca' lalongèt neng tembhâng macapat		
4.	Abdhina ampon onèng malerres èjhâ'ân 2011 neng serradgân tembhâng macapat		
5.	Abdhina ampon onèng nembhâng nê'-sakonè'		

Artèna ca'-oca' sè parlo èkaghâli:

Kalongèdhân	: kapènterran
èjhârbâ'âghi	: èterrangngaghi
èpertè	: èpèyara, èrabât
èpèyara	: èrabât
bâburughân beccè'	: pngajhârân beccè'
tolađhâ	: conto sè patot ètèro, tontonan
èlantor	: èrot-torot, èyocol
ta' è èjâbhi	: ta' èpèkkèrè, ta' èparduli
paneggħes	: tokang tegħħes
kalampan	: kalako

E. Panèlayan Bâbulângan 3

Èyatorè maos ghâncaran è bâbâ panèka kalabân tètè. Sa'amponna maos, jâwâb pètanya è bâbâ panèka kalabân jâwâbhân sè leres!

Èbâdâ Hajji

Pa' Salam bân Bu' Salam la qâteng dâri Tana Soccè. Salérana sè kađuwâ pađâ seggher, ca' na neng Tana Soccè saabiddhâ ngalampa'aghi hajji salérana sêhat. Rèng-orèng bânnya' sè asajârâ. Para' sakabbhinna orèng atanya bhâb lalampaan Hajji è Tana Soccè.

"Engghi, sanyatana ngalampa'aghi Hajji panèka ampon kasebbhut neng Rokon Islam sè kapèng lèma', èngghi panèka ngalampa'aghi hajji mongghu orèng sè kobâsa èntar molèna, maksotèpon kobâsa ongkos, bâkto sareng kaséhadhânepon." "Sapanèka dhâbuna Pa' Hajji Salam molaè acarèta. Saterrossa Pa' Hajji Salam ajhârbâ'âgħi bhâb lalampa'an hajji." Amalan Hajji panèka sè palèng poket bâđâ 12 lalampaan. Sè dubellâs aropa: Ihram, Tawaf Qudum, Sa'ie, Wukuf, Ngènep è Muzdâlifah, Jumrah neng Aqabah, Nyambelli kebân qurban neng tangghâl 10. Acokor otabâ tahallul, Tawaf Ufadlah, Ngènep è Mina, Ngotep otabâ Jumrah, sareng Tawaf Wâdâ!. Dhineng sè èmaksot èngghi panèka aghântè kalambhi dâri kalambhi sè biyâsa èangghuy kalabân kalambhi sè ta' ajhâi'. Kalambhi sè ta' ajhâi' ghâpanèka sè ènyamaè kalambhi *ihram*. Coma mongghu dâ' kaom èbhu kèngèng èjhâi' namong neng bâgiyân mowa sareng talapa'na tanang pagghun kodhu tabukka'. Dhinèng sè anyama tawaf Qudum èngghi panèka ngalènglèngè Baitullah 3 kalè kalabân ajhâlân ceppet saamponna jâmaah hajji għi' bhuru dâpa' ka Mekka. Caraèpon awudhu' langkong dhimèn saamponna lajhu nèngalè dâ' hajâr aswat pas terros atawaf. Dhinèng lalampaan Sa'ie èngghi panèka, alomampa dâri Shafa ka Marwa 7 kalè tolak bâli, sè èmolaè dâri Shafa è akhèrè neng Marwa. Sè ènyamaè Wuqf èngghi panèka aenneng è Arafah leres neng tangghâl 9 Dzulhijjah. Dhinèng neng malem tangghâl 10 ngènep neng Muzdhalifah sabellunna nerrossagħi ka Mina. Dhineng Jumratul Aqabah èngghi panèka ngotep jumrah sareng bâlikèr bânnya'na 7 mèggħi".

Lalampa'an ghâpanèka par-lambhâng jħâ' dhimen Nabbhi Ibrahim ngotep sètan sè alanglang salérana ngalampaaghi parèntana Ghustè Allah. Neng tangghâl 10 lajhu nyambelli kēbân qurban saamponna lajhu Acokor sè èsebbhut jħughâ tahallul, sakonèna ngetthok 3 lambâr obu'. Dhinèng sè ènyamaè Tawaf Ifadhâh èngghi panèka Tawaf toron èlampaagħi neng tangghâl 10, sa'amponna atahallul. Èsebbhut Tawâb Toron alantaran jâmaah hajji èbâkto ghika'iyâ toron otabâ qâteng dâri Mèna. Sa'amponna Tawâf Ifadhâh jâmaah hajji abâli polè ka Mèna ka'angghuy ngènep 3 malem èngghi panèka dâri tangghâl 11, 12 sareng 13 Dzulhijjah. Dhineng lalampaan ngotep Jumrah neng 3 kennengen èngghi panèka neng Jumra Shugra sè biyâsa èsebbhut Jumratul ula, neng Jumra Wustha, sareng neng Jumra Aqabah neng sabbhân-sabbhân jumra ghâpanèka ngalampaagħi ngotep 7 kalè. Dhinèng sè ènyamaè Tawaf Wâdâ' panèka tawaf pamèdhâñ, èngghi panèka tawaf sè kèng-bingkèng sa'amponna ghâpanèka jamaah hajji palèman dâ' nagħrâna bâng-sebâng...."

Sumber Gambar: www.istock.com

Sa'amponna ghâpanèka lajhu bâdâ sala sèttong sè asajârâ atanya: "Manabi sala sèttong amalan wâjib bhuru ta' èlakonè kadhi ponapa?"

"Tanto bisaos lalampa'an Hajjièpon ta' samporna sabâb amalan wâjib bhuru ampon tamaso' rokonna hajji. Dhineng sè ènyamaè rokon panèka bâgiân otama ñâri lalampa'an èbâdâ. Èbâdâ bisa rosak manabi rokonna ta' èlampa'aghi kalabân tartèb." (Èpetthè' ñâri buku "Tuntunan Manasik Haji PHI", Jakarta, 1955).

a. Èyatorè pèlè jâwâbhân sè palèng lerres!

1. Sè rabu ñâri Tana Soccè èngghi panèka
 - a. Pa' Salam bân Bu' Salam
 - b. Pa' Sanima bân Bu' Salima
 - c. Pa' Sani bân Bu' Salma
 - d. Pa' Salmi bân Bu'
2. Ngalampa'aghi Hajji panèka ampon kasebbhut neng Rokon Islam sè
 - a. Kapèng empa'
 - b. Kapèng lèma'
 - c. Kapèng tello'
 - d. Kapèng sèttong
3. Amalan Hajji panèka sè palèng poket bâdâ
 - a. 10 lalampa'an
 - b. 11 lalampa'an
 - c. 12 lalampa'an
 - d. 13 lalampa'an
4. Dhineng sè èmaksot ihamr èngghi panèka
 - a. Akalambhi potè
 - b. Akalambhi celleng
 - c. Akalambhi saporo
 - d. Aghântè kalambhi ñâri kalambhi sè biyâsa èyangghuy kalabân kalambhi sè ta' ajhâi'
5. Dhineng sè anyama Tawaf Qudum èngghi panèka
 - a. Ngalènglèngè Baitullah 3 kalè kalabân ajhâlân ceppet saamponna jâmaah hajji ghi' bhuru ñâpa' ka Mekka
 - b. Ngalènglèngi Baitullah 5 kalè kalabân ajhâlân on-laonan
 - c. Ngalènglèngè Baitullah 7 kalè
 - d. Ngalènglèngè makam Ismail
6. Dhineng sè èmaksod Jumratul Aqabah èngghi panèka
 - a. ngotep jumrah sareng bâlikèr bânnya'na 5 mèggħi'
 - b. ngotep jumrah sareng bâlikèr bânnya'na 6 mèggħi'
 - c. ngotep jumrah sareng bâlikèr bânnya'na 7 mèggħi'
 - d. ngotep jumrah sareng bâlikèr bânnya'na 8 mèggħi'
7. Sa'amponna Tawâf Ifadhâh jâmaah hajji abâli polè ka Mèna ka'angghuy ngènep
 - a. 3 malem
 - b. 4 malem
 - c. 5 malem
 - d. 6 malem
8. Dhineng sè ènyamaè Tawaf Wâdâ' panèka
 - a. Tawaf papanggħiyan
 - b. Tawaf pamèdhân
 - c. Tawaf apësa
 - d. Tawaf sè mamolan
9. Nalèktèghi tembhâng asal ñâri para Sunan ampon tanto bhâsa sè èghuna'aghi bhâsa
 - a. Bhâsa Madhurâ
 - b. Bhâsa Sanksakerta
 - c. Bhâsa Jhâbâ kona/ kabi
 - d. Bhâsa Yunani
10. Orèng sè negghessè panèka èsambhât
 - a. Tokang tegghes otabâ panegħħes
 - b. Tokang tafsèr
 - c. Tokang tarjemah
 - d. Tokang ngartè'è

b. Èyatorè jâwâb pètanya è bâbâ panèka akor sareng bâca'an è attas!

1. Pasèra sè rabu ñâri Tana Soccè?

2. Ponapa sè èmaksod ongghâ ajjhi kodhu kobâsa èntar molèna?

3. Sebbhutaghi poketèpon amalan hajji!

4. Ponapa sè èmaksod tawaf wâdâ'?

5. Kadhiponapa manabi sala sèttong amalan hajji ta' èlampaaghi?

c. Èyatorè sampèyan maos syair tembhâng è bâbâ panèka kantos è kangartè artè sareng maksottèpon, lajhu obâ ñâ' ghâncaran kalabân cara sè ampon èkaonèngè! Karembohâk sareng kanca ghâlimpo'na!

Maskumambang

*Aðu ana' kënga'ana ongghu atè,
Jhujhur rèya moljâ,
Ñâ' bhâdhân ta' amberrâ'i,
La-mala ñhâmmang kèbâna.*

*Tabhâligghâ rèng sè tao ghâbây lècèk,
Najjhân sakaléyan,
Ñâ' bhâdhân masthè ngrèpotè,
Rèpot tako' katemmona.*

*Saongghuna la kennèng èmasteheyaghin,
Najjhân bârâmma'a,
Lècèk rèya ella masthè,
Paghi' lekkas kataowan.*

Glosarium Parèbhâsan:

Terrossana...

68. Èkettè' bâlâng = Èkoca'aghi dâ' na'-kana' gherring, nangèng ta' sara.
69. Èkoro' sampè ka bhungghina = Mon maèlangnga kajhubâ'ân jhâ ghung-nangghung, pamarè ongghuwân (bungghi = ramo ghâsèng) 422. Elang towa', èlang tambul Kapalangan du kalè è dâlem sèttong bâkto.
70. Èlejjhurâ ta' kèra dhâddhi jhârum potong = Orèng sè bânnya' sana' bhárâjâna, nangèng pada mèskèn kabbhi.
71. Èlejjhura ta' kèra dhâddhi jhârum satoghel = Nomer 423.
72. Èlmona raprap = Palakona orèng sèkaton lèrè, nangèng bhâjeng tor ollèna alako jijip (bhâghus).
73. Èlos-èllos pa-kapa Orèng otabâ na'-kana' sè èlem-alem, nangèng asajjhâ èrosorowa, èpos-aposè
74. Embi kacang = Orèng otabâ na'-kana' sè tako' ka aèng, ta' enda' mandi.
75. Embi ngantor għunong = Orèng dumè' (ra'yat biyasa) alabâñ dâ' pangrajâ.
76. Embhu'-embhu' tana = Orèng binè sè dhujâñ kalowar roma, sanajjhâ tađâ' parlona. (embhu'-embhu' = bħu'-lembħu')
77. Emmas èsangħu konèngan = Kalero panyangka, orèng beccè èkera orèng ta' bhender
78. Ènga' ka bhâsa amè' = Èkoca'aghi dâ' orèng sè sabħârâng caca otabâ tèngka lakona salanjħângħa ngastetè.
79. Ènten èbâdħâi ghâluntongan = Orèng aghung sè ta' ngantara'aghi aghung otaba moljâna abâ'na.
80. Ènten nyèllem ka cellot = Padâ bi' nomer 432
81. Ènterran è tegħħâl = Ollè norodhi karep.
82. Èyocol paju = Èkoca'aghi dâ' pa-apa sè ta' èpèyara (èobu), èlantor bhâi.
83. Èyorap campor bhâbur = Èpapolong kabbhi, tađâ' sè èpabhidhâ

84. Èpakanè ampon, èyènomè èngghi = Ta' èma-pabârâmma, (èlabhung/èlantor).
85. Èpègha' kèyok (kaok) = 1 Orèng sè èpakabin dhâdhâghân, 2. Orèng sè èajhak dhâksakala/dhakkala (alalakon, ajhâlân otabâ laènna) ta' kalabân èberri' kabhâr sabellunna.
86. Epèyol kènè = Èli-bâli (pèyol kènè' = li-bâli).
87. Erâ'-dherra' = Orèng sè bhâghus robâ bân bhângonna bhâdhânnna.
88. Èsaba è dâlem atè = Salanjhângnga èkènga'è, ta' èkaloppaè.
89. Èsèkot ka bhadhanna dhibi' = Èyanđhiyaghi dâ' abâ'na dhibi'. Ta' ngala' nyamanna dhibi', ta' endâ' marogi orèng laèn.
90. Èsolak mengnga' = Apangrasa sanajjân ta' èteggor, ngartè jha sè èlakonè ta èkalèburi.
91. Èsosso'a bi' abu tomangnga = Sasombhârrâ orèng dâ' mosona, jhâ' akarep èpatèyana kabbhi sabhâlâna.
92. Ètajha bângal = Èkoca'aghi dâ' orèng sè sanajjhân èajhâk dhâdhâghân ghellem bhâi noro' dâ' orèng sè ngajhâk.
93. Ètampegghi abu anga' = Epanglo è adâ'na orèng bânnya
94. Ètapok kala' ođhengnga nomer 422. = Nomer 422, 447
95. Ètapok èlang ođhengnga = Orèng sè cocok pagghâbâyân bân pangalamanna.
96. Ètella' ètobi'aghi = La-ngalaè otabâ ngastètè tako sampè nemmo calaka'
97. Ètèmbhâng èkettè jhârân = Ètemmowa è dâlem cètè, dâlem gentong = Sasombhârra orèng dâ' mosona, nanđhâ'aghi jhâ bâ'na ta' tako' sakonè'a.

Bâbulângan 4

POLITIK DAN PEMERINTAHAN

Naghârâ Indonesia ka'dinto sanget amanca bârna atoran, tata tartèb, sennè, bhâsa, sareng bhudhâjâna. Sadhâjâna panèka kodhu èpèyara tor èrabât sareng ngangodâdhân mènangka pênerros bhângsa nyopprè langgheng tor aman salanjhângnga. Mèlana manabi ampon èpèyara tor èrabât sadhâjâna pamarènta'an ajhâlân kalabân jhemjhem kerta tor ghemma.

Sumber Gambar: www.istock.com

Cap-Ocabhân:

Lalakon sè bhâghus panèka, lalakon sè bâdgâ ghunana, jhâ' sampè' ngokèr dhâlikâ.

Tujuan Pembelajaran

1. Peserta didik mampu mengidentifikasi isi informasi pada teks drama modern berbentuk audiovisual.
2. Peserta didik mampu mengidentifikasi pesan yang terkandung teks drama modern berbentuk audiovisual.
3. Peserta didik mampu memaknai kosa kata baru pada teks drama modern berbentuk audiovisual.
4. Peserta didik mampu menghubungkan atau mengaitkan informasi yang ada di dalam teks drama modern berbentuk audiovisual dengan kehidupan sehari-hari.
5. Peserta didik mampu menganalisis dan menelaah makna yang tersurat dan yang tersirat dalam teks drama modern yang dibaca dan dipirsa.
6. Peserta didik mampu menyimpulkan pesan dalam teks drama modern yang dibaca dan dipirsa dengan menggunakan ondhâggħān bhāsa.
7. Peserta didik mampu menirukan teks drama modern yang disajikan sesuai dengan tatakrama.
8. Peserta didik mampu menulis teks drama modern sederhana dengan menggunakan bhāsa lalongēt dan berdasarkan pengalaman pribadi dan atau kehidupan sehari-hari disesuaikan ondhâggħān bhāsa.
9. Peserta didik mampu menyunting teks drama modern dengan memperhatikan pedoman ejaan bahasa Madhura dan kaidah kebahasaan (ējhâ'ān tor ondhâggħān bhāsa)

A. Èyatorè Mèyarsa'aghi

1. Ponapa Sampèyan ngaghâli bhâb drama modern?
2. Ponapa Sampèyan pangalaman alampa'aghi drama asareng ca-kancana?

Parlo Èkaghâli Saè:

Neng lalampa'an panèka, ngèrèng sampèyan sakanca'an maos du'a' dħimèn ka'anghuy kengeng kariqâ'anna Sè Kobâsa. Sa'amponna maos dua'. Ngèrèng mèyarsa'aghi jhâjhârbâ'anna ghuru kalabân mèċe' link è bâbâ panèka:

<https://www.youtube.com/watch?v=D5BxhbsnTVg>

1. Mengidentifikasi èssèna informasi neng teks drama modern sè abujut audiovisual.
2. Mengidentifikasi pessen sè bâdâ neng teks drama modern sè abujut audiovisual.

Pangaonèngan Drama

Neng Indonesia drama panèka ènyamaè sandiwara. Sebbhudhâñ sandiwara panèka mamolanna èdhâbuwagħi sareng Mangkunegara VII. Sebbhudhâñ bhuru ka'anghuy nyebbhut otabâ aghântè'èn sebbhudhâñ toonèl sè èyangħep abâu Blândħâ. Salaèn dâri sandiwara bâdâ sè nyebbhut lakon, komèdi sareng teater. È bâbâ panèka cem-macemma sebbhudhâñ ka'anghuy drama:

Sumber Gambar: www.istock.com

1. drama : asalèpon dâri oca' bhâsa Yunani draomai sè aghândhu' artè aghuli, alako. Mèlana mènorot Melton sè è sebbhut drama èngghi panèka kaodi'ân sè èghâmbharraghi sareng ghuli otabâ lakon.
2. Sandiwara : asalèpon dâri bhâsa Jhâbâ sè aghândhu' duwâ' artè èngghi panèka sandi sareng wara sè artèèpon samar sareng pangajhârân. Dhâddhi sandiwara = pangajhârân sè èparèngaghil klabân samar.
3. Tonèl : sebbhudhân tonèl panèka asalla dâri bhâsa Blândhâ sè artèèpon ghun-tègghun.
4. Komèdi : sebbhudhân komèdi panèka ñhimènna ètoro'è oca' istambul. Komèdi Istambul èngghi panèka ghun-tègghun sè malolo ngalakowaghi carèta sèasalla dâri Istanbul èngghi kohtana naghâra Turki. dhinèng ma'na komèdi neng naghâra Inggris artèna ghun-tèngghun carèta loco.
5. Lakon : Oca' lakon asallèpon dâri bhâsa Jhâbâ sè artè'èpon jhâlanna carèta. Sebbhudhân lakon panèka èkennal neng Jhâbâ, Bhâli sareng Madhurâ.
6. Teater : geddhung kennenganna ghun-tèngghun. Tapè bâdqâ sè ngartè'è:
 - a. sadhâjâ tatèngghun sè èoladhi sareng orèng bânnya'.
 - b. ghun-tèngghun sè ècarètaaghi / èlakonnaghi neng pèntas

Maos Patalètè!

Contona Drama:

- Pa' Ghuru : "Sèngko' ngèra rèd-morèd ella tao apa sè ènyamaè drama. Tapè sèngko' ghi' atanya'a ka Indra ma' lè jhârna'. Indra.., apa sè ènyamaè drama?"
- Indra : "Drama èngghi panèka carèta bhâb lalampa'anna manossa sè ghâmbhârrâ neng attas pèntas!"
- Pa' Ghuru : "Bhàghus, jâwâbhârna bâ'na bhender. Drama aghuna'aghi naskah, naskah jârèya èajhâri tor è afalaghi bânnè ghun bâriyâ dhâddhi sè ella maca naskah drama kodhu bisa nèrowaghi. Cara nèro ngoca'aghi naskah drama kodhu jhârna' bân na'na sarta keccap sè ekaparlo kodhu èpakajâ tor mon parlo tanang soko bân bhâdhân èpaghuli. Satèya abâs sèngko' nolèsa è papan. Ca' oca' sè è tolès mèrèng artèna oca' bhuru kodhu koca'aghi pakajâ." (Guru lajhu nolèsa è papan)
- Pa' Ghuru : "Èdîmma Salè San?"
- Sano : "Abdhina ta' onèng!"
- Pa' Ghuru : "Ba'na tao Min?"
- Mina : "Bhunten!"
- Pa' Ghuru : "Ella tello' arè Salè ta' asakola, arapa yâ!"

Arèya coma sabâgiyân sè kodhu èkataowè neng drama, bâgiyân rèya ka'angghuy nèro keccap sè èmaksot neng naskah. Keccap sè kodhu plasdhâ, ghulina bhâdhân sè akora bilâ ngoca' tor akor bân maksotta naskah, jârèya kabbhi èlakowaghi neng pèntas otabâ pangghung.

Latèyan 1

Maghut dâ' tokèlan drama kasebbhut, jhâjhâl tantowaghi èssèna, ra-kèra aëssè informasi (kabhâr) ponapa neng contona drama kasebbhut? Jhârbâ'aghi!

Latèyan 2

Salastarèna Sampèyan nantowaghi tor mangghi'i informasi neng tokèlan drama kasebbhut, jhâjhâl Sampèyan karembhâk sareng sakanca'an ka'angghuy mangghi'i pessen sè bâdâ neng tokèlan drama kasebbhut!

Latèyan 2

Èyatorè abhâdhi okara kalabân aghuna'aghi ca'-oca' è bâbâ panèka mènorot bhâsana Sampèyan dhibi!

1. plasdhâ : _____
2. lakon : _____
3. con-locon : _____
4. ghun-tèngghun : _____
5. sandiwara : _____

B. Èyatorè Maos

1. Ponapa drama panèka aropa'aghi ghun-tèngghun sè èlampa'aghi neng pangghung?
2. Ponapa Sampèyan sè èkamoskèl manabi maos teks drama?

Parlo Èkaghâli Saè:

Neng lalampa'an panèka, ngèrèng sampèyan sakanca'an maos dua' dhimèn ka'anghuy kengèng kariidâ'anna Sè Kobâsa. Sa'amponna maos dua'. Ngèrèng mèyarsa'aghi jhâjhârbâ'anna ghuru bhâb:

1. Aparèng ma'na dâ' ca'-oca' sè èyangghep anyar neng teks drama modern sè abujut audiovisual
2. Ngaë'aghi kabhâr sè bâdâ neng dâlem teks drama modern sè abujut audiovisual kalabân kaoði'ân rë-sa'arèna.

Jhâjhârbâ'ân Asal-Mowasalèpon Drama

Drama ampon bâdâ otabâ ampon èlakonnaghi neng taon-taon sabellunna taon Masehi ra-kèra neng taon 490 SM. Mènorot catheddhâan sè èpangghi sareng sejarawan, naskah The Suppliant angghidhânepon Aeschylus (525-456 SM). Drama Romawi Kona biyâsa èghuna'aghi kaanghuy sasembhâan aghâma sè è këjhungaghi kaanghuy mojjhâ Dhibâ Dionysus. Drama pojîan ghâpanèka malolo èbadââghi neng ghunong Akropolis neng tana sè legghâ (lapang), bârghâ kengèng ngoladhi aghâlumpo' neng sakalènglèngnga dhi-kadhiyâ stadion neng jhâman samangkèn. Neng lakon ghâpanèka bânnya' èlakonaghi carèta.

Sumber Gambar: www.istock.com

Drama neng Akropolis sè aropa drama sasembhâan ghâpanèka èssebbhut dythiramb, èkabitdihi sareng saghâlumpo' orèng sè ngarak settong embi' lakè' sè èpajhâng nojju ka jhâlân rajâ kantos ka pasar tor alènglèng salanjhângnga kottha, rak-araghâan panèka èèrèngè mosik. È bâktô ngarak embi' ghâpanèka, bâdâ orèng sè mos carèta (narator) molaè acarèta. Saamponna abad sè kapéng VI SM, Rato Yunani sè asmana Thepsis kaanghuy sasembhâan ghâpanèka madhâdhî polè pamaèn anyar kasorang salaènna narator. Pamaèn ghâpanèka amaèn nerrangaghi acem-macem tokoh dâri ghâpanèka drama bhuru sajân jhurbhu tor molaè aghuna'aghi cator (dialog). Sè ngangghit drama Yunani arangkep dhâddhi narator sareng sutraðara dythiramb. Neng Indonesia sabellunna abad-20 drama ta'mabi naskah tor ta' èmaènnaghi neng pèntas. Carèta sè biyâsa èdramaaghi èngghi panèka coma èkandhââghi sarta èlakoaghi neng mandhâpa kraton otabâ è kennengngan legghâ (lapang).

Saamponna abad-20 drama è Indonesia mabi naskah sè sapanèka amarghâ sè amaèn segghut ngènyè (ngritik) mèlana sareng pamarènta Jeppang sè èbâktô ghâpanèka ajhâjhâ Indonesia amastèaghi drama kodhu mabi naskah tor naskah ghâpanèka èparèngaghi dâ' ka pamarènta Jeppang sabellunna drama èmaènaghi.

Naskah bhuru ghi' èparèksa (èsènsor) sareng Jeppang. Samangkèn drama ampon majhu tor ampon èlakonaghi kalabân tarongghu tor pèlak (propèssional). Majhuna sareng jhurbhuna lakon drama kongsè bâdâ dramna sè ta'aqhuna'aghi cator (dialog) namong aqhuna'aghi ghulina bhâdhân sè biyâsa èsebbhut pantomim otabâ pantomimik.

Drama jhughâ marlowaghi bhâkto. Sè sapanèka èmaksotaghi ka'angghuy maođi' lakon sè ètèngghu'aghi dâ' sè nèngghu, sabâb drama aropa ghun-tèngghun. Bâgiyân bhâkto drama kasebbhut akadhi:

1. Bhâbhâghân: bhâbhâghân panèka bâgiyân sè palèng rajâ dâri drama. Bâdâ drama tello' bhâbhâghân, empa' otabâ coma sabhâbhâg. Sèttong bhâbhâghân kadhâddhiâñ dâri pa-saponapa lakon pèndâ'(adeghân).
2. adegghân: bâgiyân dâri bhâbhâghân. Sèttong adegghân mènangka terrosan dâri ghâmbhârân sè ampon kalampan dâri adegħâñ sabellunna. Aghântèna adegħâñ ta' kodhu aghântè qèkor, dhâddhi qèkorèpon pagghun tapè bisa aobâ kaangghuy maakor sareng careta neng adegħâñ ghâpanèka.
3. Prolog: tor-ator ka'angghuy molaè drama amaèna. Tor-ator neng prolog panèka aëssè jhâjhârbâñ bhâb rèng-orèng sè bhâdhi amaèn neng lakon sè ampon èsadiyââghi, jhughâ jhâlânnâ lakon sâ bhâdhi èlakonaghi.

Maos Patalètè!

Addhuwân Cerdas Cermat

Ka'angguy ngèmodhi Hardiknas sala sèttong SMA neng Madhurâ, bhâdhi mabâdâ addhuwân sè takaè' sareng pendidighân akadhiyâ addhuwân cerdas cermat, addhuâñ kaligrafi bân salaènna.

Bu Tya	: "Na' kana' ka'angghuy ngèmodhi Hardiknas, è arè Slasa réyâ osis bhâkal mabâdâ'aghiyâ pan-bârampan lomba."	
Fithratin	: "Ponapa bisaos addhuwânnna bu?"	
Bu Tya	: "Yâ acem macem akanta addhuwân cerdas-cermat, kaligrafi, bân salaènna. (amargħâ bâdâ morèd sè acaca kadhibi', Bu Tya lajhu pegħġel dâ' morèd ghâpaneka) Cong! Mara Bâ'na jhâ' acaca dhibi! bâ'na réyâ la rajâ. Mon ta' parcajâ coba' jhelling ka baba!"	
Mored	: "Hahaha"	
Deva	: "Ponapa bisaos katantowanna ka'angghuy ngèrèng addhuwân ghâpanéka, bu?"	
Bu Tya	: "Bâ'na kodhu omor 17 taon ka attas, kodhu andi' KTP, SIM, Bân kodhu morèd nèng SMA réyâ."	

Sumber Gambar: www.istock.com

- Fifit : "Aponapa bisaos sè èyujiyaghi bu?"
- Bu Tya : "Ma'la atanyâ bhâi bâ'na bhing-bhing! mon ta' jhârna' tanyâ'aghi dâ' pengurus OSIS bhâi!"
- Teêttêet...têet.. (bèl Lajhu amonyè)
- Wirdha : "Bu, bèl bu! Bârâmma sampèyân ghâpanèka bu, bu?"
- Bu Tya : "Abbhâ iyâ cong! sèngko' réyâ pagghun kalowar, sèngko' la ontep ngabâs bâ'na jaréyâ! (laju kalowar)"
- Saellana bèl amonyè, sadhâjâna rôd-morèd akompol aðhâ-kandhâ bhâb lomba-lomba sè èpabâdâ'aghina sareng OSIS
- Fifit : "Yâ fit, bila addhuwanna fit?"
- Fithratin : "Masa' bâ'na ta'tao lombâna kan arè slasa?"
- Fifit : "Ongghuan fit, sèngko' ta' parcajâ, ma' la para'. Ca'na Dul arè rebbhu!"
- Fithratin : "Iyâ fit, bâ'na réyâ kodhu parcajâ fit! Bâ'na réyâ polana ta' toman è kékke' kettang yâ? Kékke' Wir, kékke' Wir!"
- Wirdha : "Bâ'na jhâ' korang ajhâr yâ Dêv, oréng gânteng padân sèngko' è koca' kettang. Bânnýâ' réng bini' sè terro dâ' sèngko' tao!"
- Dêva : "Iyâ, Wir bâ'na lakar la gânteng tapè pagghun ghi' gântengangan kettang."
- Fithratin : "Ambu-ambu, jhâ' lako atokaran. Bâ'na kabbhi réyâ padâ bhâi bi' kettang. satéyâ sapa sè noro'a lomba, bi' sèngko' è toléssâ!"
- Wirdha + Deva : "Sèngko' Sèngko' sèngko'!"
- Fithratin : "Jhâ' mè-rammè! (nonddhu' dâ' Wirdha bân Dêva)
Bâ'na Fit ta' noro'a lomba!"
- Fifit : "Sèngko' noro'a ! addhuwân kaligrafi bhâi!"
- Fithratin : "Dâ' iyâ rapa! dhâddhi bânnè karo Dêva bân Wirdha malolo sè noro'!"
- Wirdha+Dêva : "Èngghi bhuk!"
- Sa'amponna abhâk-rembhâk, Dêva sareng Wirdha molè tapè ghi' nyepper dâ' bârungnga Bhuk Suléha.
- Dêva : "Wir, sèngko' cé' pelka'na, gherrungânnna sèngko' aromassa pegghâ'a."
- Wirdha : "Rowa bânnýâ' aëng è tasè'. La pas ènom patobuk."
- Dêva : "Mara rapâ Wir, jhâ' ra-sara. Masa' bâ'na ta' néser dâ' sèngko' Wir?"
- Wirdha : "Yâ ella , maju èntar dâ' bârungnga Bhuk Suléha."

- Déva : "La, dâ' iyâ rapa." (lajhu éntar qâ' barungnga Bhuk Léha)
- Wirdha : "Bhuk, têh duâ', soto duâ', ghuring gheqqhâng sapérèng, bakso du mangko', kopi duâ'."
- Bhuk Léha (Fifit) : "Addu cong cê' bânnýâ'na, apa bisa è abi'?"
- Déva : "Pon dhiggâl bhuk! Wirdha gânéko lakar colo' songay. napa sè tak ékakanna, pérèngnga bhâi è kakanna."
- Wirdha : "Dèv, bâ'na ma' dâ' iyâ! ghi' pojahr bâ'na è bâjârin bân sêngko'.
- Déva : "Iyâ ...iyâ , Wir... jhâ' nangis."

(Salastaréna dâri barunnga Bhuk Léha tor Wirdha lajhu paléman) È arè Slasa, è bakto Wirdha, Déva, bân ca-kanca laénna aqdhâ-kandhâ parkara addhuwân. Bu Tya lébat è adâ'na Wirdha bân kanca laénna.

- Bu Tya : "Bârâmma cong, bing? la padâ sèap kabbhi?"
- Fifit : "Sanat bu!"
- Déva : "Ta' onéng bu! Cora'na kaulâ bhâkal kala'a!"
- Bu Tya : "Jhâ' dâ' iyâ bâ'na cong bâ'na réyâ kodhu semangat. Mon bâ'na Wir bârâmma?"
- Wirdha : "Tennang bu, manabi kaulâ pagghun mennang. Kaulâ panèka la ngennèng juara sëttong, èman-dimman."
- Bu Tya : "Ma' hèbat bâ'na cong! addhuwân apa'an yâ?"
- Wirdha : "Ghi biyasa bu, addhuwân neddhâ krèpék."
- Morèd : "Hahaha"

È bâkto khoso' aqdhâ-kandhâ Déva Wirdha lajhu èdhikanè sareng panitia lomba. Ka'angghuy onghâ qâ' pangghung (è attas pangghung)

- Fithratin : "Patanya sè kapéng sëttong ! è molaè dâri Wirdha, manabi nompa'a sapèda motor kodhu ngangghuy?"
- Wirda : "Hèlm!"
- Fithratin : "Bânné!"
- Tèét Tèét (bél amonyé dâri bângkuna Déva)
- Déva : "Ngangghuy bënsin, manabi ngangghuy hèlm, ta' bisa ajhâlân."
- Fithratin : "Iyâ ... bhânder. Ollè satos! Patanya sè kapéng duâ'. È molaè dâri Déva, manabi nompa' sapèda motor sopajâ ta' ètilang kodhu ngangghuy?"
- Déva : "La... mon samangkèn kodhu ngangghuy hèlm."
- Fithratin : "Iyâ bhânder.. Patanya sè kapéng tello', qâ' Wirdha. Bârâmpa bânnýâ'na hèlm sè bâdâ nèng Indonesia?"

- Wirdha : "Eng Eng" (bèl lajhu amonyé dâri bângkuna Dèva)
- Dèva : "Ghi, sabânnnyâ'ha orèng sè nompa' sapèda motor."
- Fithratin : "Iyâ, bhânder!"
- Wirdha : "Apa...! Sèngko' ta' tarêma mon Dèva patanyana ghâmpang mon sèngko' malarat."
- Fithratin : "Iyâ mara è béri'na sè ghâmpang. Sèttong tambâ sèttong"
(langsung è pegghâ' Wirdha)
- Wirdha : "Duâ!"
- Fithratin : "Sala sè teppa' sabellas, jhâ' rëng sèngko' ghi'ta' maré acaca la è pegghâ"; Bâ'na ghi' bâji'na e colpè' ajâm yâ?"
- Tèèt..... tèèt ... (bèl tandhâ lomba lastarè amonyè)
- Fifit : "Sè ollè eppresân Deva!"
- Wirdha kaloar sambi ghighir polana kala. Saampona panéka lajhu èdhikané sareng Bu Tya.
- Bu Tya : "Bâ'na bârâmma cong ma' bisa kala, ca'na la segghut eppres sè kapèng sèttong."
- Wirdha : "Ta' onèng bu, pètanyana ta' genna."
- Bu Tya : "Palèng bâ'na sè ta' genna, bi' korang ajhâr. Mangkana bâ'na réya jhâ' dhâ'-ghendhâ' dhâddhi oreng. Bâ'na réyâ kala polana bâ'na ghendhâ' ghellu." (Saaampona è dhukani sareng Bu Tya Wirdha lajhu saddhâr tor ta' endâ' ghendhâng polè) (Sombher: dhâ-kândhâ:Hafied, 2008)

Latèyan 1

Èyatorè lampaaghi drama è attas sareng sakanca'an è aqâ'na kellas, salastarèna èlampa'aghi. Kanca sè laèn aparèng sangghemman. Ca'-oca' ponapa sè èyangghep malarat ma'nana!

Latèyan 2

Èyatorè carèta'aghi polè èssèna drama è ađâ'na kellas kalabân aghuna'aghi bhâsa ènggħi bhunten ngakorragħi tor ngaè'agħi èssèna drama kasebbhut sareng kabâđâ'ān kaođi'ān rè-sa'arèna lajhu serrat neng buku tolèssa!

Latèyan 3

Èyatorè jhârbâ'aghi ma'nana ca'-oca' è bâbâ panèka, salastarèna èsarè artèna lajhu bhâdhi okara kalabân aghuna'aghi bhâsa ènggħi bhunten!

1. pegħħel : _____
2. pelka' : _____
3. addhuwâan : _____
4. èdhikanè : _____
5. ghendħâ' : _____

C. Èyatorè Abu-Dhâbu

- 1. Ponapa Sampèyan pangalaman mangghi'i pessen sè bâdâ neng teks drama?**
- 2. Ponapa Sampèyan pangalaman alampa'aghi drama neng è adâ'na kellas?**

Parlo Èkaghâli Saè:

Neng lalampa'an panèka, ngèrèng sampèyan sakanca'an maos dua' dhimèn ka'anghuy kèngèng kariqâ'anna Sè Kobâsa. Sa'amponna maos dua'. Ngèrèng mèyarsa'aghi jhâjhârbâ'anna ghuru bhâbdrama kalabân mècè' link è bâbâ panèka: <https://www.youtube.com/watch?v=OAxwCkRGSkU>

1. Menganalisis tor nalèktèghi ma'na sè tersurat sareng tersirat dâlem teks drama modern sè èmaos tor èmèyarsa.
2. Aparèng rèngkessan sè aropa'aghi pessen dâlem teks drama modern sè èmaos tor èmèyarsa kalabân aghuna'aghi ondhâggâh bhâsa.
3. Nèrowaghi teks drama modern sè ampon kasandhing akor sareng tatakrama.

Macemma Dhân-dhânan neng Drama

Drama otabâ lakon ngab hutowaghi dhân-dhânan qâri sadhâjâ sè amaèn. Dhân-dhânan ghellâ' bânnè coma sè amaèn katèngal bhâghus, tapè dhân-dhânan sè amaèn drama bânnya' kaparlowanna akadhi:

1. Ngobâ bhâdhânan sè amaèn dhâddhi bhâdhânan sè akor sareng sè è kabhuto carèta drama sè èsadiyâ'aghi.
2. Ka'anghuy ma'akor sareng tèra'na dhâmar.
3. Ma'akor robâ sareng sèrana orèng sè amaen sareng orèng sè ècarètaaghi neng lakon.
4. Sadhâjâ pakakas dhân-dhânan bisa èghuna'aghi ka'anghuy adhândhâne sè amaèn kantos sè amaèn katèngal bhâghus, raddhin tor mèbis sareng tokoh sè ècarètaaghi neng lakon.

Cem-nacemèpon Dhân-dhânan

Dhân-dhânan èmaksotaghi ka'anghuy ngobâ:

Mowa, bârnana kolè', bârnana obu' qâri robâ bhâghus/ raddhin dhâddhi sabhâligghâ, qâri ngođâ èobâ towa tor sabhâligghâ, sareng salaènna kaanghuy masorop qâ' sè èkaparlo sareng lakon. Salaèn ghâpanèka neng ghâmpangnga dhân-dhânan panèka bisa ngobâ lakè' dhâddhi nè'-binè'an sareng sabhâligghâ, ngobâ macem bhângsa, otabâ sè ènyamaè dhân-dhanan RAS, akadhi Indonèsia dhâddhi Jeppang, dhân-dhânan kaanghuy ngakorraghi qâ' bâkto akadhi ghu-lagghu, sèyang, lem-malem sareng malem, tamaso' qâ' macemma dhân-dhânan èngghi panèka ngobâ cara acaca, cara Songennep. Cara Mekkasân, otabâ cara Sampang sareng Bhângkalan.

Pakakas dhân-dhânan bâkto ɖrama

Pakakas sè èghuna'aghi neng dhâdhânan (make up) èngghi panèka pakakas sè bânnya' èjhuwâl neng toko kosmètik dâri bhângsana sareng bârnana acem-macem bedd'hâ', èmolaè dâri bedd'hâ dhâsar: ka'angghuy mowa sareng polassa mata, mamèra pèpè sareng salaènna.Tamaso' pakakas ka'angghuy abhersè'è bedd'hâ' (make up).

Caraèpon adhân-dhâne:

1. Opamaèpon dhân-dhânan sè ngobâ bâtek lakè' dhâddhi binè'. Dhândhânan èbhu, dhân-dhânan sareng otabâ bâdiñdâ, dhândhânan sè aghâmbhârâghi bâteggâh orêng bine' meller.
2. Dhândhânan ngobâ macem robâna bhângsa opamaèpon dâri orêng Indonèsia èobâ dhâddhi bhângsa Cèna, dâri bhângsa Bâlândhâ èobâ dhâddhi bhângsa cèna, ssl.
3. Dhândhânan sè ngobâ robâ dâri ngođâ èobâ dhâddhi seppo otabâ sabhâligghâ.
4. Bâdâ jhughâ dhân-dhânan temporèl, èngghi panèka dhândhânan sè nodhuâghi bâkto akadhi, bâkto malem, ghu-lagghu, malem otabâ para' sèyang sareng lem-malem.
5. Dhândhânan RAS sareng logat otabâ ɖialèk, cara adhândhânan orêng Jhâbâ sareng caraèpon abu-dhâbu,ssl.
6. Dhândhânan lokal, akadhi dhândhânan orêng okoman bâkto èokom, orêng sè parappa'na èokom è kantor polisi, orêng parappa'na songkan ngamar è roma sakè'.

Cem-macemma sebbhudhân neng drama:

1. *action* = lakon sè ètodhuagli sareng sè ngangghit carèta kaangghuy èmolaè, dhinèng acting èngghi panèka carana (tèknik) amaèn.
2. *sutradara* = orêng sè ngator sadhâjâ lakon
3. *gesture* = isyarat mabi tanang otabâ bhâdhânan kaangghuy majhârna' maksot carèta
4. *movement* = aghântè kennengan bâkto neng sèttong kennengangan (gelanggang)
5. *protagonis* = sè palèng otama dâri sadhâjâ sè amaèn.
6. *antagonis* = moso neng dâlem ɖrama
7. *tritagonis* = sè nengngaè protagonis sareng antagonis
8. *figuran* = rèng-orêng pađâ amaèn namong comna abhânto marajjhâ ɖrama sè èlakonnaghi.

Maos Patètè!

Soghi Péttong Toronan

Sumber Gambar: www.istock.com

É séttong bâkto, bâdâ dât-ngođâdhân sé ampon cokop omor abinèya namong ta' ghellem tekka sabâb lébur aotang.

(É tanéyan)

- Samot : "Assalamu'alaikum, ogghu lè' acora' sajân raddhin bâ'na lè"
- Mina : "Waalaikum salam ka'. Enjâ' mon bâ'na ka'. Bâdâ apa ma' ngalem cé' lemma'na"
- Samot : "Enjâ' lè' kéng ghun açon-jandón bân bâ'na réya lè'. Aghâbâyyâ apa ma' rot- marot nyéor bâ'na?"
- Mina : "Aghâbây paté épakon ébu..... èsangghunè nyerra'a otang bâ'na ka"
- Samot : "Lè'...iyâ ongghu lè"
- Mina : "Majârâ bâ'na ka??" (bhunga atèna Samot)
- Samot : "Mon pangaterro bâdâ, pêssèna tađâ' lè"
- Mina : "Ka', ka'.... Acaca bâ'na ka"
- Samot : "Tapè lè', sèngko' ghi' ngènjhâma polè ka bâ'na. Bâdâ urusan sèngko' lè'. Dhingla abhâtè, èkabâjârâ tang otang kakabbhi lè"
- Mina : "Ađuuuh ka', ka'.... Bâ'na ré. Eppa' soghi ma' lako ngènjhâm pêssè. Iyâ' mon ghun saèbu ɖuwèbu sèngko' bâdâ."
- Samot : "Lè'...dhina le' ta' rapa Sakalangkong yâ. Assalamu'alaikum"
- Mina : "Waalaikum salam. Huuu, mon la marè terros mancèlat bâ'na."

(È bengkona Samot)

- Toyyib : "Dâri ɖimma bhâi bâ'na cong? Salagghu ma' maèlang."
- Samot : "Bhunten. Abdhina açon-jandón sareng sakanca'an è dhâlemma Mina."

- Toyyib : "Iyâ sènga'. Jhâ' aotangan pole ngèding. Bâ'na marè mataqâ' sapè qumèggî' kaghâbây majâr otangnga bâ'na jareya sè ta'tao buru d' dimma."
- Samot : "Èngghi. Abdhina nyô'ona sapora dâ' panjhennenggan."
- Toyyib : "Yââ mon satèya ambu la. Engko' bân bâ'na rèya katoronan ningrat. Dhâddhi soghi pèttong toronan. Sèngko' rèya toronan sè kapèng pètto', ghun mèlo pes-tampessa. Sè èkobâtèr bâ'na rèya."
- Samot : "Agghu, anéka palang abdhina Yib."
- Toyyib : "Mangkana bâ'na satèya pa bhâjheng ajhâr ma' lè bisa nyarè pèssè dhibi' ghu'-agghu'."
- Udiet : "Engghi rama abdhina ka dâlemma bisaos sakalangkong dhâbuna ajunan."
- Toyyib : "Yâ, dhuli jâng-bhâjâng pas tèdjung. Ma'lè dâggî' malem kennèng ajhâr pabhâjheng."

(Malem Ahad)

- Maryam : "Dâmmaa bhâi bâ'na lè' ma' la dhin-maraddhin malolo?"
- Sitti : "Enten na bhuk. Sampèyan nèka mè bâdâ bhâi. Kaulâ bâdâ jhânjhi sareng Samot è ghârdu."
- Maryam : "Agghu, ghun èntara ka ghârdu è dâjâânnna rèya sè nambhu akaca sabit-abiddhâ bâ'na lè'."
- Sitti : "Dhigghâl na bhuk, kođung ta'mèrèng ghi? Ampon cokop raddhin?"
- Maryam : "Yâ, sènga' tang beddhâ' jhâ' kaloppè pabâli ka kennenganna."
- Sitti : "Hè hè hè..... Èngghi.Sakalangkong ghi bhuk? Assalamu'alaikum."
- Maryam : "Waalaikum salam."

(È ghârdu)

- Samot : "Lè', lè'... Alès ađun mèmbhâ. Bibir nga' jherruk salonè namong mataakantha sènter parappa'na ođi' lè'."
- Sitti : "Bâ'na ma' terro dâ' sèngko' ka'?"
- Samot : "Mon la trèsna, maskè tang mata empa' mèggî' sampè' sèngko' buta pagghun terro ka bâ'na."
- Sitti : "La dhina ra ka', sèngko' pađ dâ'iyâ d' bâ'na. Bârâmma? Ca'na sèngko' èri'-berri'ana?"
- Samot : "Iyâ ongghu. Sèngko' loppa ghellâ'. Kembhângnga cèccèr è toko."

- Sitti : "Bâ'na panèka bârâmma ka'? Sèngko' karè dhin-maraddhin."
- Samot : "Dhina lâ-bilâ. Maju molè, pokol sapolo satèya. Ètemmo Hansip dgghi' èpakabin sèngko' bân bâ'na."
- Sitti : "Abbâ maju ateraghi ka bengkona sèngko'."
- Samot : "Kor bâdâ pèssè ènsin maju bhâi."
- Sitti : "Mon bâ'na ka' pèssè bhâi. Mo-temmo dâggħi'."
- Samot : "Lè'....jiyâ lakar cocok."

(Ollè tello Bulân)

- Mina : "Assalamu'alaikum."
- Toyyib : "Waalaikum salam, bâ'na Min? Toju' dinna'. Bâdâ kaparlowan apa bâ'na? Parlo ka Samot?"
- Mina : "Bhunten nom. Abdhina terro nyo'ona obâng sé éenjhâm sareng Samot?"
- Toyyib : "Oo..... Bârâmpa?"
- Mina : "Bâllu' juta sareng kas-pakakassâ kaulâ sé épondħut sareng Samot."
- Toyyib : "Agħħu. Ajîa lalakon ongħħu. Ta' kera Samot aotang sabânnya' jiâ. Dâ' sengko' bhâi sabbhâñ bulânnha mēnta léma juta."
- Mina : "Bhu....bânné sakoné'. Tapé ta' lécék bhâdhâñ kaulâ."

(Dâtent Maryam)

- Maryam : "Yâ pas ghenna' ē dâ' kaulâ tello juta. Samot matekkor alé'na kaulâ."
- Toyyib : "(takerjhât) "Ma' sapanéka?"
- Maryam : "Éngħi, Samot sir-sirâñ sareng alé'na kaulâ."
- Toyyib : "Mot, ya' dâ'dinna' cong! Dhuliān."
- Samot : "Éngħi rama."
- Toyyib : "(Sambi ngopes Samot) "Dħâddhi bâ'na bânnya' otangnga yâ cong?"
- Samot : "Éngħi ampon éngħi..... Saporana rama."
- Toyyib : "Ya' pamaré dhibi', rama ta' ro'-noro'a. Soro sapa bâ'na ma' aotang bhâi."

(Ka dâlem)

Mina bân Maryam : "Mara dhuli bâjâr otangnga." (sambi mokol Samot)

Samot : "Yâ, qntos ghâllu, sèngko' għi' nyarèa!"

- Mina : "Dhuliān ka' bâjâr!"
Maryam : "Dâ' séngko' tello juta."
Samot : "Ađuuuuuh . . ."

Negghu' cèthak. Matè sèngko' satèya ètabâng otang. Berka' pas buru dâri Maryam bân Mina). (akhèr dâri carèta, otangnga èbâjâri bân orèng towana).

Latèyan 1

Èyatorè maos teks drama sareng sakanca'an neng ađâ'na kellas, salastarèna èmaos lajhu analisis tor talèktèghi ma'na sè tersurat sareng tersirat dâlem teks drama modern sè abhul-ombhul 'Soghi Péttong Toronan'!

1. Ma'na Tersurat :

2. Ma'na Tersirat :

Latèyan 2

Salastarèna Sampèyan maos teks drama sè abhul-ombhul "Soghi Péttong Toronan", lajhu èyatorè aparèng rèngkessan sè aropa'aghi pessen dâlem teks drama modern sè èmaos tor èmèyarsa kalabân aghuna'aghi onđhâgghân bhâsa sè saè tor sè lerres!

Latèyan 3

Èyatorè nèrowaghi teks drama modern sè ampon kasandhing akor sareng tatakrama, kanca sè laèn aparèng sangghemman kakoranganna!

D. Èyatorè Nyerrat

- 1. Ponapa Sampèyan perna èpakon ghuruna ka'angghuy nyerrat teks drama?**
- 2. Ponapa sè èkamoskèl Sampèyan manabi nyerrat teks drama?**

Parlo Èkaghâli Saè:

Neng lalampa'an panèka, ngèrèng sampèyan sakanca'an maos du'a' dhimèn ka'anghuy kengèng kariqâ'ânnna Sè Kobâsa. Sa'amponna maos du'a'.

Ngèrèng mèyarsa'aghi jhâjhârbâ'anna ghuru bhâb:

1. Nyerrat teks drama modern kalabân aghuna'aghi bhâsa lalongèt ađhâsar pengalamanna pribadi otabâ kaodi'âñ rès-a'arèna kalabân ngakorranghi dâ' ondhâgghâ bhâsa.
2. Nyalloso'è otabâ marèksanè teks drama modern kalabân apandhuman dâ' ejhâ'âñ bhâsa Madhurâ akor sareng kaidah tata bhâsa (èjhâ'âñ tor ondhâgghâ bhâsa).

Carèta sè èlampa'aghi neng ghun-tèngghun (lakon)

Lakon Sakèra, Lèrap sareng Sèlor serrèng èlakonaghi neng drama tradisional. Lakon Sakèra opamaèpon carètana orèng Madhurâ sè bâdâ neng Pasuruwan, èmaso'aghi ka dâlem okoman (buwi) marghâ alabânanagi kancana sè èkanèyajâ sareng mandor Bâlândhâ neng sèttong persèl kopi neng Jember. Neng persèl ghâpanèka pajhât Sakèra alako pas èpadhâddhi mandor kolî. Dhâddhi lakon Sakèra panèka nodhuâghi kabângalan Rèng Madhurâ neng dilowaranna polo Madhurâ. Dhinèng lakon Lèrap Nyarèta'aghi kabângalanna Rèng Madhurâ neng polo Madhurâ. Dhinèng lakon Sèlor, carèta rekaan drama kalowarghâ Madhurâ sè èsellaè tokar sè ènyamaè carok, èngghi panèka tokar sè marghâèpon parkara bâbinè' sè neng Madhurâ èsebbhut marghâ Ghâbângan. Tokar marghâ ghâbângan panèka sè ènyamaè Carok. Dhinèng marghâ laènèpon pagghun anyama tokar mala bâdâ sè nyebbhut aghâjâ' sanarè bâdâ sè matè. Carèta Sèlor èyangghit sareng Bapa' Sa' Dulla, sè rès-aarèna mènangka pongghâbâ Rumah Sakit Kabhupatèn Mekkasân. Salèrana jhughâ ngajhângè kompolan seni bhuqhâjâ ajhârâghâne tabbhuân. Rèngkessa carèta Sèlor sapanèka:

Kacatora neng è sèttong dhisa è Madhurâ bâdâ duwâ' orèng sè atatangghâ. Sè abengko è mongghing témor anyama Pa'na Sèlor. È bengko jâdiyâ salaèn bâdâ Bu'na Sèlor bâdâ kèya ana'na sè anyama Sèlor sè ella lancèng. Bâriyâ kèya sè abengko è bun bârâ' èjâdiyâ bâdâ orèngnga katello kèya iyâ arèya Pa'na Sarip, Bu'na Sarip bân ana'na iyâ arèya Sarip sè ella lancèng kèya pađâ bân Sèlor.

Kabâdâan Pa'na Sèlor bân Pa'na Sarip dâ-pađâ bân sèyang kalabân malem. Pa'na Sèlor odi'na nèspa sabâb mèskèn. Tapè sanarè bâriyâ Pa'na Sèlor talèbât songar, sakabbhinna orèng akanta èpatakô'a. Bânnè ghun bâriyâ, Pa'na Sèlor lèbur amaèn pêssè tor nyabung ajâm. Tapè ana'na, iyâ arèya Sèlor tabiaddhâ ta' noron ka eppa'na. Sèlor lèbur ngajhi, kèyaèna talèbât senneng ka Sèlor sabâb salaèn lèbur ngajhi Sèlor cè' adhâbbhâ. Sabhâligghâ Pa'na Sarip sabârghâ odi'na senneng sabâb talèbât soghi. Kasoghiânnna Pa'na Sarip è dhisana tađâ' nandhingè. Mèla dâri jârèya Pa'na Sarip

segghut takabbur. Abâ'na segghut ngèna orèng sè mèskèn, tamaso' kèya sè èna Pa'na Sèlor. Bâriyâ kèya Sarip talèbât ghendhâk. Sarip salaèn ngandhelaghi dhunyyana jhu-ngajhuâghi majhâdi'na sè anyama Pa'na Pontèng sè lakar kasohor bhrângas. Tapè neng dâlem atèna Pa'na Pontèng ghi' aromasa ghiris bilâ dhep-adhebbhân bân Pa'na Sèlor. È sèttong bâkto Sèlor èntar ka kotta Malang, ka majhâdi'na, bâriya kèya Sarip ka Malang kèya ka majhâdi'na. Tapè lancèng sè kađuwâ jârèya ta' abhâreng pamangkaddhâ, la-mala Sèlor ta' tao jhâ' Sarip ka Malang kèya.

È Malang sanyatanya lancèng sè kađuwâ jârèya pađâ andi' nèyat, terro èntara dâ' bengkona Rahayu, iyâ arèya parabân caccèl èdhisana è Madhurâ, sè satèya ella akobengko è Malang noro' rèng towana. Bâriyâ kèya lancèng sè kađuwâ pađâ matamoy dâ' Rahayu sabâb sè kađuwâ pajhât pađâ andi' pangalèbur dâ' Rahayu. Sèlor saellana molè dâ' Madhurâ dhuli mènta ka rèng towana sopajâ Rahayu èpènta. Pa'na Sèlor nekkanè lajhu mangkat ka Malang èntar ka eppa'na Rahayu sarta lajhu alamar Rahayu.

Pa' na Rahayu tapaksa narèma lamaran Pa'na Sèlor sabâb Pa'na Rahayu ella tao sapa sanyatana Pa'na Sèlor jârèya, Pa'na Rahayu tako' ka Pa'na Sèlor. Maskè bâriyâ Bu'na Rahayu ta' sarampa. Ta' bârâmpa abiddhâ dâri jârèya Bu'na Sarip dâteng kèya ka Malang alamara Rahayu ka'angghuy Sarip. Bu' Sarip dâteng ka pasar kennenganna Bu'na Rahayu noko. Lamaranna Bu'na Sarip ètarèma bi Bu'na Rahayu sabâb lamaranna talèbât bânnya' bân ghus-bhâgus. Pangangghuy saparadhek bân kalong, ghellâng so sellon'a. Pajhât samarèna jârèya Pa'na Rahayu apadhu bân sè binè' sabâb sanyatana Pa'na Rahayu ella narèma pèntana/ lamaranna Pa'na Sèlor. Tapè Bu'na Rahayu mathethteng ta' endâ'. Neng Madhurâ kalonta jhâ' lamaranna Sèlor ella ètolak marghâ lamaranna coma aropa kotang. Ngèding bâriyâ Sèlor coma bisa napet dâdâ. Abâ'na apangrasa jhâ' pajhât orèng mèskèn, dhâddhi Sèlor narèma kabâdââna jârèya. Tapè eppa'na anakso atangtangan carok dâ' ka majhâdi'na Sarip sè anyama Pa'na Pontèng. Sè kađuwâ laju acarok tor pađâ matè. Sèlor neng-enneng bhâi masabbhâr tapè bânnya' orèng dâteng ka Sèlor nyè-ngènyè sabâb Sèlor ta' endâ' acarok. dhinèng Sarip sajân dhâddhi sè maghendhâk nyè-ngènyè Sèlor. Mèla dâri jârèya Sèlor lajhu kalowar nyarèè Sarip san la ètemmo sè kađuwâ lajhu acarok. Totok lekkas Sarip èpatèè bi 'Sèlor, bân Sèlor maso' kaokoman.

Namong lakon Sèlor panèka ghi' èlakoaghi kalabân cara tradisional ta' aghuna'aghi naskah. Kèng-bingkèng lakon tradisional panèka ghân sakonè' molaè obus. Sajân tombuna drâma rádio sadhâjâ drâma ampon aghuna'aghi naskah.

Latèyan 1

Jhâjhâl aghâlimpo' sareng sakanca'an ka'angghuy nyerrat teks drama akor sareng carèta sè èlampa'aghi lakon Sakèra è attas!

Latèyan 2

Salastarèna Sampèyan nyerrat teks drama. Jhâjhâl terowaghi neng adâ'na kellas, kanca sè laèn aparèng sangghemman kakoranganna!

Latèyan 3

Teks drama sè ampon èsoson sareng ghâlimpo'na. Jhâjhâl parèksanè bhâ' bâdqâ'â kakalèrowanna akor sareng serradhân èjhâ'ân sareng ondhâggħâ bhâsa sè èghuna'aghi. Manabi èpanggħi kalero. Jhâjhâl palerres!

Jhâjhâl parèngè tanđhâ pacal (✓) jhâjhârbâ'ân sè èkaonèngè sampèyan!

No.	Torè Èmodhi sareng Sakanca'an	Ngaghâli	Ta' ngaghâli
1.	Abdhina ampon onèng carana mengidentifikasi èssèna informasi neng teks drama modern sè abujut audiovisual		
2.	Abdhina ampon onèng carana mengidentifikasi pessen sè bâđâ neng teks drama modern sè abujut audiovisual		
3.	Abdhina ampon onèng Menganalisis tor nalèktèghi ma'na sè tersurat sareng tersirat ðâlem teks drama modern		
4.	Abdhina ampon onèng Aparèng ma'na ðâ' ca' oca' sè èyangghep anyar neng teks drama modern sè abujut audiovisual		
5.	Abdhina ampon onèng Nyerrat teks drama modern kalabân aghuna'aghi bhâsa lalongèt ađhâsar pengalamanna pribadi otabâ kaođi'ân rë-sa'arèna kalabân ngakorranghi ðâ' onđhâggħâñ bhâsa.		

Artèna ca'-oca' sè parlo èkaghâli:

Kalonta

: terkenal (BI), kasohor, ka'alok

Matetteng

: kellar ðâ' pamangghina dhibi'na

Matamoy

: kanca biasa sè acora' dhâ-kèndhâ èntar namoy

Pangalèbur

: madhâddhi lèburrâ atè

Maghendhâk

: sompong (BI). Sèpat jhubâ' lakona atè

Nekkanè

: ngabbullaghi, matekka hajhât

Acarok

: salèng peddhâng kalabân ngangghuy arè' otabâ ghâghâman

Lancèng

: orèng lakè' sè ghi' ta' perna abinè kabâđâ'ân ghi' ngođâ

Ghâbângan

: pokpara masalana ca-nganca ka binèna orèng

Bângal

: angko, tatak

E. Panèlayan Bâbulângan 4

Èyatorè maos ghâncaran è bâbâ panèka kalabân tètè. Sa'amponna maos, jâwâb pètanya è bâbâ panèka kalabân jâwâbhân sè lerres!

Bâjâng Kolè' Mekkasân

Mereng bâdâ bâjâng kolè' è Mekkasân, ollè dhâddhi sèttong kamoskèlan mongghu sabâgiyân orèng Mekkasân. Sabâb, sè ka'alok kabit lambâ', otamana mongghu ngangođâdhânnna, coma Topèng dâhlâng, bânnè Bâjâng Kolè'. Konglangkong mongghu orèng Mekkasân sè ta' onèng dâpa' ka Canđhi Vihara Avalokitesvara sè bâdâ è Mekkasân, mènangka tong-sèttongnga kennengangan sè kabit mola abhâbât alas ka'angghuy arabât tor mangghung.

Bâjâng kolè' aropa'aghi sala sèttong bujut bhuđhâjâ sè ètoronnaghi sareng bângatowa sè aghândhu' pamertè, moral, tor tata krama, sareng falsafah masyarakatdhâ.

Anèna, teater kona sè èyakonè sareng UNESCO panèka, ampon sajân obus, èkèskès dherressa globalisasi. Modernisme mènangka pakakas globalisasi kalabân mantep maoncar cem-macemma sennè, sè sakadhâr ka'angghuy bur-lèburân otabâ obhât nambhâi lesso. Kabâdâ'ân sè kadhi panèka andhâddhiyâghi cem-macemma sennè tradisi tamaso' bâjâng kolè' ngakorraghi sareng pa-ponapa sè kalèburi sareng masyarakat modern.

Nalèktèghi ñâri tombuna bâjâng kolè' Mekkasân, bisa èpastèaghî molaè tombu tor jhegiheg mangghung ngabidhi abad 18 Masèhi, akaè' sareng bâdâna topèng dâhlâng. Namong, mènorot pamangghi sè laèn, bâjâng kolè' molaè kalonta neng Masyarakat Mekkasân ngabidhi abad 19 M. Hal ka'ñinto bisa èpastèyaghî ñâri bâdâna dhâdhingghâlân kona aropa saparadhek pakakas tabbhuwân ghendhing (gamelan), atolès taon 1823 tor pakakas bâjâng kolè' sè èkaghâbây ra-kèra taon 1700 Èssebbut bâjâng kolè', polana teater tradisi Mekkasân panèka, aghuna'aghi pakakas, aropa rèng-orèngan tèpès sè èkaghâbây ñâri kolè'. Dhinèng carètana maghut carèta èpos Ramayana bân Mahabratâ.

Sanaos bâjâng kolè' Mekkasân, bhuru tombu neng abad 18 M, tor molaè kaalok neng abad 19 M, manabi nalèktèghi ñâri asal moasalla, saèstona ghun-tèngghun sè mèbis tor ngandhâ'âghi carètana Mahabratâ tor Ramayana, ampon abit èkaonèngè sareng masyarakat Mekkasân. È jhâman karajhâan, kasebbut Pangèran Suhra ñâri karajhâan Jhâmbhuringèn abâdhi sèttong kasennèyan aropa topèng dâhlâng sè

sombher carètana maghut ðâri carètana Ramayana bân Mahabhrata. Namong, kaangghuy ngaonèngè bilâèpon tombuna topèng dhâlâng sè kasebbhut ta' bisa èpastèaghi. Ponapa polè neng Sejarah Madura, periode masa kepemimpinan to-rato neng karajhâan Jhâmbhringèn, ta' nyebbhutaghi taon. Namong, manabi ètalèktèghi ðâri masana to-rato sè ngobâsanè Karajhâan Jhâmbhringèn, ngabidhi Ki Ario Mènak Sanoyo, Ki Ario Timbul, Ki Ario Kedut, Ki Ario Pojok, Nyai Pangèran Jhâmbhringèn, Pangèran Suhra tor Mertosari, bisa èra-kèra. Kong-langkong, manabi ngakoraghi sareng periode Panembhâan Ronggo Sukowati sè ngadhek Rato Mekkasân ngabidhi taon 1530 kantos 1616, tor masa ahèr karajhâan neng Madhurâ (1624). Metthek ðâri A.Hamzah Fansuri ðâlem Majalah Jokotole 3.

a. Èyatorè pèlè jâwâbhân sè palèng lerres!

1. Bâjâng kolè' è Mekkasân bâdâ neng ðaèra
 - a. Canðhi Vihara Avalokitesvara
 - b. Sanggar sennè
 - c. Muséum Mekkasân
 - d. Sanggar bhuðhâjâ
2. Bâjâng kolè' aropa'aghi sala sèttong bujut bhuðhâjâ sè ètoronnaghi sareng bângatowa sè aghândhu'
 - a. Sennè
 - b. Pamertè
 - c. èndhâ
 - d. bur-lèburân
3. Nalèktèghi ðâri tombuna bâjâng kolè' Mekkasân, bisa èpastèyaghi molaè tombu tor jhegjheg mangghung ngabidhi abad
 - a. 15 M
 - b. 16 M
 - c. 17 M
 - d. 18 M
4. Pakakas bâjâng kolè' sè èkaghâbây ra-kèra taon
 - a. 1900
 - b. 1970
 - c. 1700
 - d. 1600
5. Pangèran Suhra ðâri karajhâan Jhâmbhringèn abâðhi sèttong kasennèyan aropa
 - a. Tari mowang sangkal
 - b. Tari ronðing
 - c. Topèng dhâlâng
 - d. Topèng ghettak

6. Lakon sè ètodhuwaghi sareng sè ngangghit carèta kaangghuy èmolaè, dhinèng acting èngghi panèka carana (tèknik) amaèn sè èsambhât
 - a. action
 - b. gesture
 - c. protagonis
 - d. antagonis
7. Tor-ator ka'angghuy molaè drama sabellunna amaèna èsambhât
 - a. Èpilog
 - b. Prolog
 - c. dialog
 - d. sosiolog
8. Drama otabâ lakon ngabhutowaghi dhân-dhânan dâri sadhâjâ sè amaèn. Dhân-dhânan ghellâ' bânnè coma sè amaèn katèngal bhâghus, tapè dhân-dhânan sè amaèn drama bânya' kaparlowanna. Sala sèttong ghunana dhân-dhânan èngghi panèka
 - a. parlo abâ-obâ bârna
 - b. ma'lè èndhâ
 - c. nyopprè robâna ta' rokarowan
 - d. ngobâ bhâdhâna sè amaèn dhâddhi bhâdhân sè akor sareng sè è kabhuto carèta drama sè èsadiyâ'âghi.
9. Neng Indonesia drama panèka ènyamaè
 - a. luddruk
 - b. sinden
 - c. mahwanè
 - d. sandiwara
- 10 Aghântè kennengan neng lalampa'an drama èbâkto neng sèttong kennengngan (gelanggang), èsambhât
 - a. movement
 - b. bloking
 - c. gestur
 - d. viguran

- b. Jhâjhâl Sampèyan abhâdhi prolog neng lalampa'an drama kalabân tèma bèbas!**

- c. Jhâjhâl abhâdhi okara kalabân aghuna'aghi ca'-oca' è bâbâ panèka aghuna'aghi bhâsa èngghi bhunten!**

1. sutradara : _____
2. dialog : _____
3. èpilog : _____
4. dhân-dhânan : _____
5. pangghung : _____

Glosarium Parèbhâsan:

Terrossana...

99. Ètobi' dissa sakè', ètobi' diya sakè'
= Oca'na orèng jhâ' abâ'na ta' nolonga sala sèttong dari orèng aparkara otaba atokar, sabab duwa orèng sè atokar jârèya ghi' paðâ parmélina.
100. Èto'-bunto'è
= Èkoca'aghi dâ' pessenna orèng sè èbâ-tambâi bi' orèng sè maðâpa' amanat otabâ pessen.
101. Ètompa' dhunnya
= Orèng soghi nangèng cerrè'na ta' katolong.
102. Ètongnga'aghi
= Èkoca'aghi dâ' orèng sè ta' èkalèburi.
103. Ètonton lala' buta
= Ollè pètodhu sè bender ta' kalabân èka-sangka
104. Ghadhebbhung ngajak lotto'
= Orèng jhuba' tatekkonna jhak-ngajhak orèng laèn, noro' alako jhuba' këya. (lotto' = bucco')
105. Ghaghâng sakapor
= Jhudhuna lakè binè sè bânnè sana' parmélina.
106. Ghagghârrâ dâdâr ta' këra jhâu dârî bhungkana = Bâbâtegghâ ana' ta' saapa bhidhâna bi' orèng towana.
107. Ghâi' bintang ghâggħâr bulân
= Ollè kaontongan sè jhung raja'ân dârî sè èarep sabellunna.
108. Ghâlâghâs katonon
= Orèng sè bâbâtegghâ lekkas seddhi, nangèng dhuli sabbhâr polè
109. Ghalâ jhânggul
= Orèng sè ta' dhuli nemmo judhu (lakè otabâ binè) sanajjhâñ la towa omorra
110. Ghâ-legghâ perro'na ajâm
= Partèngka otaba olat manès, coma kaangguy nyennengaghi orèng laèn.
111. Ghaliya' ta' èghâlicek (èghâlijek)
= Èkoca'aghi dâ' orèng sè aromasa èrasanè, nangèng sanyatana ta' èrasanè pa-apa (sala sangka)
112. Ghâncang ta' nyapo' bilis
= Orèng sè sabhârâng lakona ru-kabhuru, nangèng tada ollèna pa-apa.
113. Ghândhibâ èpentang
= Èkoca'aghi dâ' dâdâna orèng sè bichâng, pantes bi' ganteng otabâ raddhin robâna. (gândhiba = ghâghângnga pana)

114. Ghângan paghâr = Èkoca'aghi qâ' orèng sè andi pangasèlan coma cokop kaangguy kaparloan rè-saarèna bhâi, coma pas-eppasân bhâi. (ghângan è paghâr = paspasân)
115. Ghângan sè amèndha (akantha) pajung = Èkadhuлат (ghângan akantha pajung = kolat, jamor).
116. Ghângghâng kanyot = Èkoca'aghi dâ' orèng binè' sè lèbur kalowaran dâri bungkona sanajjhân tada' parlona (ghângghâng = rebbhâ sè odi' è talagha otabâ è songay).
117. Ghantong perro' = Èkoca'aghi dâ' orèng sè kan-ngakan, jha'-sakejjhâ' taqâ', sampè sè kan-ngakan dhek-andheggħân (bu-ambuwan).
118. Ghântong teppo = Èkoca'aghi qâ' orèng sè ta' asalèn panganghuy, margha ta' andi' angghuy laèn sè èghâbâyâ salènan.
119. Gha-ragħa odòng = Kalakoan sè coma sakèng la èlakonè, nangèng ta' kennèng cagherragħi ongħu.
120. Ghârighi kettħeng terro asello'a = Orèng ta' andi', sè ngarep terro qâ'-paqâ'â bi' orèng laèn
121. Ghâtel sokona = Èkoca'aghi qâ' orèng sè ta' nyaman neng-enneng è bengko, karebbhâ terro ajħalana bhâi
122. Għeddhâng satondun mastè bâdâ potoddhâ= Orèng satarètan nasèbbha ta' kiera paqâ' moktè kabbhi sala settongħa mastè bâdâ sè asor (moktè = moljâ).

Bâbulângan 5

PENDIDIKAN

Pendidighân aropa'aghi bâddhâ ka'angghuy nonton manossa sè ngaghungè èlmo sareng bâbâték saè monggo èlmo sè èkaollè.

Pendidighân aghândhu' pètodhu saë sè nyèpta manossa ngaghungè tengka pola sareng tata krama sè saë akor sareng kabhuḍhâjân Madhurâ kong-langkong bhudhâjâ Indonesia sè adhâp tor tawaddhu'.

Sumber Gambar: www.istock.com

Cap-Ocabhân:

Bâ'na kodhu segghut abhersè'è bengkona sopajâ ènđhâ bân èjhâuwî dâri panyakèt.

Tujuan Pembelajaran

1. Peserta didik mampu mengidentifikasi isi informasi pada Carakan Madhurâ berbentuk audiovisual.
2. Peserta didik mampu mengidentifikasi pesan yang terkandung dalam Carakan Madhurâ berbentuk audiovisual.
3. Peserta didik mampu mengidentifikasi pemilihan dixi (lalongèt), kosa kata, èjhâ'ân serta Carakan Madhurâ yang dibaca dan dipirsa.
4. Peserta didik mempresentasikan hasil diskusi tentang Carakan Madhurâ sesuai tatakrama dan ondhâggħān.
5. Peserta didik mampu menulis Carakan Madhurâ sederhana dengan menggunakan bhâsa lalongèt dan berdasarkan pengalaman pribadi dan atau kehidupan sehari-hari disesuaikan ondhâggħān bhâsa.
6. Peserta didik mampu menyunting Carakan Madhurâ sederhana yang disusun berdasarkan ejhâ'ân bhâsa madhurâ dan ondhâggħâ bhâsa.
7. Peserta didik mampu menulis kalimat sederhana teks tembhâng macapat (salongèt/ artatè/ kasmaran) dengan menggunakan carakan Madhurâ (aksara murda, rekaan, mangajhapa).

A. Èyatorè Mèyarsa'aghi

1. **Ponapa Sampèyan ngaghâli carana mangghi'i informasi neng carakan Madhurâ?**
2. **Ponapa Sampèyan ngaghâli macemma aksara ghâjâng sareng aksara aksara reka'an?**

Parlo Èkaghâli Saè:

Neng lalampa'an panèka, ngèrèng sampèyan sakanca'an maos dua' ðhimèn ka'anghuy kengeng kariqâ'anna Sè Kobâsa. Sa'amponna maos dua'. Ngèrèng mèyarsa'aghi jhâjhârbâ'anna bhâb carakan Madhurâ anglèbâdhi audiovisual neng link è bâbâ panèka:

<https://www.youtube.com/watch?v=VZp62PNR7RY>

Maos Patalètè Ngèmodhi Carakan Madhurâ

Carètana Aji Saka

Mènorot carèta kona, neng legendâ Aji Saka ngotos duwâ' orèng kabulâna (caraka) parkara orosan kerrès. duwâ' kabulâ ghâpanèka èparènta Aji Saka kalabân parènta sè bhidhâ. Kabulâ sè kađuwâ ghâpanèka pađâ taat tor sekken negħħu' parèntana sang Rato.

Èbâkto Rato kalerressan yos-mèyasan, sala sèttong kabulâna èpakon monđħut abinanèpon (kerrëssa) Rato sè èjâgâ sareng kabulâna sè laèn. Kabulâ sè ajâgâ kerrès ghâpanèka èpessen sang Rato, pasèraa saos sè mènta kerrès ghâpanèka ta' kengeng, kajhâbhâ sang Rato dhibi' sè monđħut.

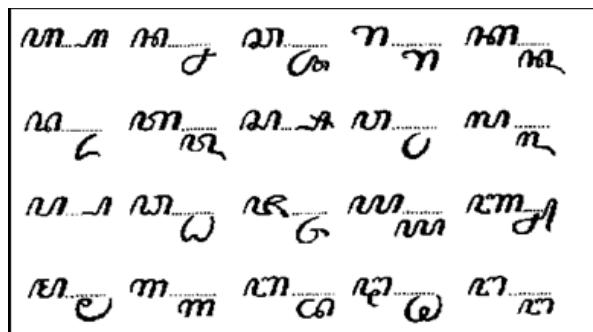
Kabulâ sè kađuwâ pađâ narêma parènta sang Rato sè ta' pađâ ghâpanèka acagghik caca, pongkasanna atokar, amarghâ tađâ' sè ngala'a. duwâ' kabulâ ghâpanèka pađâ saktêna, akhèrra pađâ tèbhâs/ matè. Kadhadhiân padhuna kabulâ sè kađuwâ sareng Aji Saka lajhu èbhâđhi pakèlèngan (pangrènget) kalabân aksara:

ha - na - ca - ra - ka - da - ta - sa - wa - la - pa - da - ja - ya - nya - ma - ga - ba - tha - nga. (keccap jhâbâ)

Horop-horop ghâpanèka lajhu èserrep dâ' Madhurâ dhâddhi horop otabâ aksara Jhâbâ pas dhâddhi jhâbân, bâđâ sè ngoca'ghi horop carakan, namong neng è madhurâ bhidhâ pangocabhânnna akadhi panèka:

a - na - ca - ra - ka - dâ / dhâ - ta - sa - wa/wâ - la/lâ - pa - dâ / ñhâ - jâ / jhâ - ya/yâ - nya - ma - gâ / ghâ - bâ / bhâ - tha - nga.

Pasangan neng Carakan Madhurâ Macem tor Bujuddhâ :

1. Pasanganna (sa) = èsambhât
dhâmpèngan,

ètolès è èrèngna horop sè dhâddhi sasèghek (horop matè)

2. Pasanganna (nya) = èsambhât
jhântongan.

ètolès asambhung sareng soko buđina horop sè dhâddhi sasèghek
(horop sè matè)

3. Pasangan sè laèn, èsambhât "tompang tèndî ". Akadhi :

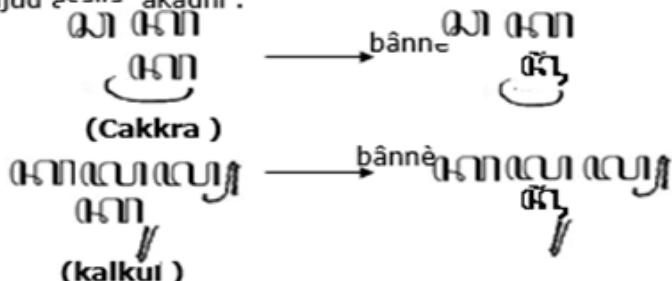
କା ରା କା ଦା/ଧା ତା ଲା ଜା/ଝା ଯା/ୟା ମା
Ca ra ka dâ/dhâ ta la jâ/jhâ yâ/ya ma
dâ/dhâ

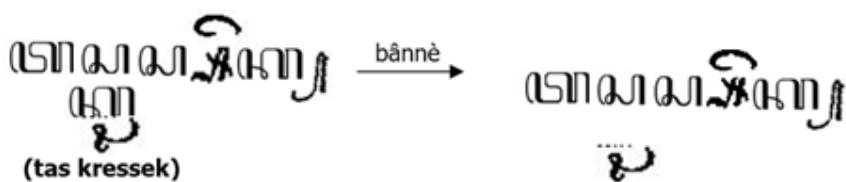
ଗା ବା ବା ଥା ନା
Gâ/ghâ bâ/bhâ tha nga

kodhu ètolès è bâbâna horop sè dhâddhi sasèghek (horop matè) tor
kodhu ètolès apësa.

4. Pasangar ଫ୍ରେ, (ଫ୍ରେ, ଫ୍ରେ) (la) ;

manabi èpangangghi ଫ୍ରେ ଫ୍ରେ ଫ୍ରେ kodhu
abâli ka bujud ଫ୍ରେ akadhi :

5. Aghuna'aghi pasangan ta' kèngèng asoson / atompang telo' akadhi :

Latèyan 1

Èyatorè Sampèyan aghâlimpo' karembhâk sakanca'an. talèktèghi ghâncaran carakan Madhurâ è bâbâ panèka, aghândhu' informasi ponapa? Jhâjhâl jhârbâ'aghi!

|| ﴿ وَأَنْذِلْنَا مِنَ السَّمَاءِ كِتَابًا رَحِيمًا فَنَزَّلْنَاهُ عَلَىٰ طَرِيقٍ ۗ وَإِنَّا هُنَّا مَعَكُمْ ۚ وَلَا تَرَوْنَا ۗ ۚ ||

|| ﴿ وَأَنْذِلْنَا مِنَ السَّمَاءِ كِتَابًا رَحِيمًا فَنَزَّلْنَاهُ عَلَىٰ طَرِيقٍ ۗ وَإِنَّا هُنَّا مَعَكُمْ ۚ وَلَا تَرَوْنَا ۗ وَنَزَّلْنَا عَلَيْكُمْ مِنَ السَّمَاءِ الْكِتَابَ ۗ وَالْكِتَابُ يَهُدِي إِلَيْنَا ۗ وَمَنْ يَرِدْنَا لَهُ مُهْدِيًّا ۗ ۚ ||

|| ۝ أَنَّا هُنَّا مَعَكُمْ ۖ وَلَا تَرَوْنَا ۖ وَنَزَّلْنَا عَلَيْكُمْ مِنَ السَّمَاءِ الْكِتَابَ ۖ وَالْكِتَابُ يَهُدِي إِلَيْنَا ۖ وَمَنْ يَرِدْنَا لَهُ مُهْدِيًّا ۖ ۚ ||

(Al-Imran:6)

Latèyan 2

Èyatorè karembhâk sareng sakanca'an akor sareng ghâlimpo'na, ponapa pessen sè bâdâ neng teks carakan Madurâ è bâbâ panèka? Jhârbâ'aghi!

|| ﴿ وَأَنْذِلْنَا مِنَ السَّمَاءِ كِتَابًا رَحِيمًا فَنَزَّلْنَاهُ عَلَىٰ طَرِيقٍ ۗ وَإِنَّا هُنَّا مَعَكُمْ ۚ وَلَا تَرَوْنَا ۗ ۚ ||

|| ﴿ وَأَنْذِلْنَا مِنَ السَّمَاءِ كِتَابًا رَحِيمًا فَنَزَّلْنَاهُ عَلَىٰ طَرِيقٍ ۗ وَإِنَّا هُنَّا مَعَكُمْ ۚ وَلَا تَرَوْنَا ۗ وَنَزَّلْنَا عَلَيْكُمْ مِنَ السَّمَاءِ الْكِتَابَ ۗ وَالْكِتَابُ يَهُدِي إِلَيْنَا ۗ وَمَنْ يَرِدْنَا لَهُ مُهْدِيًّا ۗ ۚ ||

॥**အေသာ၏ရှိအကြောင်း၊**အ^{၃၁}**စေလာမှုများ**(ရှိအကြောင်း)၊
ပန်(အေသာ၏ရှိအကြောင်း)၊**အပေါ်ခါန်းကိုရှိအကြောင်း၊**
(Al-Imran:6)

Latèyan 3

Èyatorè abhâdhi okara kalabân aghuna'agli ca'-oca' è bâbâ panèka ngangghuy bhâsa èngghi bhunten!

1. bâbulângan : _____
2. kabulâ : _____
3. acagghi' : _____
4. tapangghi : _____
5. maos : _____

B. Èyatorè Maos

1. **Ponapa Sampèyan pangalaman nyerrat okara sè aghuna'agli lalongèt?**
2. **Ponapa Sampèyan sè èkamoskèl è ñâlem nyerrat èjhâ'ân latèn 2011?**

Parlo Èkaghâli Saè:

Neng lalampa'an panèka, ngèrèng sampèyan sakanca'an maos du'a' ñhimèn ka'anghuy kengeng kariqâ'anna Sè Kobâsa. Sa'amponna maos du'a'. Ngèrèng mèyarsa'agli jhâjhârbâ'anna ghuru bhâb èjhâ'ân latèn sareng carakan Madhurâ.

- a. Mengidentifikasi pemilihan diksi (lalongèt), kosa kata, èjhâ'ân serta Carakan Madhurâ sè èmaos sareng èpèyarsa.
- b. Mempresentasikan hasil diskusi bhâb Carakan Madhurâ akor sareng tatakrama tor ondhâggħâñ

Perbhândhingan aksara latèn Bhâsa Indonesia sareng aksara latèn bhâsa Madhurâ èjhâan 1973 sarta èjhâan Balai Bahasa Sorbhâjâ taon 2011

Indonesia	Ejâ'ân Hasèl Sarasèhan 1973	EYD BM 2011
1.a	1.a : apa, bara	1.a : apa, bara
		2.a : bârâ
2.b	2.b :bara	3.b : bârâ
		4.b : bhârâ
3.c	3.c : cala	5.c : cala
4.d	4.dh : dhadu, dhukon	6.đ : đâdu 7.đh : đhukon
	5.d : dano, dhamar	8.d : dâno 9.dh : dhâmar
5.e	6.e : celleng, ceret	10.e : celleng
		11.è : cèrèt
6.f	7.f : faker	12.f : fakèr
7.g	8.g : ganol, gali	13.g : gânl
		14.gh ; ghâli
8.h	9.h : hatam	15.h : hatam
9.i	10.i : iya	16.i : iyâ
10.j	11.j : jareya, jagung	17.j : jârèya
		18.jh ; jhâghung
11.k	12.k : kapal	19.K : kapal
12.l	13.l ; lara	20. l : lara
13.m	14.m : mara	21.m : mara
14.n	15.n ; naleka	22.n : nalèka
15.o	16.o : obang	23.o : obâng
16.p	17.p : pako	24.p : pako
17.q	18.q : qurban	25.q : qurbân
18.r	19.r : ramme	26.r ; rammè
19.s	20.s : sala	27.s ; sala
20.t	21.t : tape	28.t : tapè
	22.th : thathat	29.t : thathat
21.u	23.u : bau	30.u : bâu
22.v	24.v : ventilasi	31.v : vèntilasi

23.w	25.w : waker	32.w : waker
24.x	26.x : extra	33.x : èxtra
25.y	27.y : yuyu	34.y : yuyu
26.z	28.z : zaman	35.z : zâman

Latèyan 1

Èyatorè salèn ghâncaran è bâbâ panèka dâ' èjhâ'ân taon 2011!

Se enyamae Pelet Betteng enggi paneka, salameddanna oreng babine' se ampon baberra' otaba bubut kengeng petto' bulan. Saestona neng adat Madura ampon kappra ngaromadi bhu-ebhu se parappa.na bubut ngabidi ghi'bubudda aomor tello' bulan.

E bakto bubut aomor 3 bulan gapaneka lajhu madateng dukon pelet, se bubut laju epelet kaangguy masegek ennengnga baji'. Sapaneka juga saamponna baberra'na kengeng 5 bulan. Namong saamponna baberra'na kengeng 7 bulan, laju ebadaagi pelet kalaban mabada pacara.

Ponapa gapaneka se enyamae pelet betteng?

Engghi. Pacara pelet betteng otaba pelet kandung paneka marloagi kas-pakas akadi (1) tobung, se daggi' laju essee aeng kembang. Engghi paneka kembang babur. Aeng sareng kembang babur e tobung gapaneka esebut aeng komkoman. (2) 2 megg'i nyeyor gadding se bagus, artena se ngoda, kole'na berse koneng ngamennyor tađâ' calaretta. nyeyor gadding buru laju eaterragi ka oreng penter otaba Kyae. Sareng oreng penter otaba kyae nyeyor buru laju egambari bajang, etolese carakan Madura, abjad laten sareng abjab Horop Arab. Maksod sadajana menangka du'a nyoppre babaji'na se badi ekababar baji' se bakal penter elmo (3) Abadi sorat onjangan kaangghuy reng-oreng se pantes eonjang, biyasaepo para ebu saseppho neng bala-kampong.

Latèyan 2

Èyatorè karembhâk sareng sakanca'an, okara è bâbâ panèka aghuna'aghi ondhâgghâ bhâsa ponapa? Jhâjhâl tantowaghi nomer ongrodhân saponapa sè aghuna'aghi bhâsa enjâ' iyâ sareng bhâsa èngghi bhunten!

1. ||गुणो विषयात् विषयात् विषयात् विषयात्||
2. ||विषयात् विषयात् विषयात् विषयात्||
3. ||विषयात् विषयात् विषयात् विषयात्||
4. ||विषयात् विषयात् विषयात् विषयात्||
5. ||विषयात् विषयात् विषयात् विषयात्||

Jhâjhâl okara-okara sè bâdâ neng latèyan 2 è attas salèn dâ' serradhân Èjhâ'ân latèn Madhurâ!

C. Èyatorè Abu-Dhâbu

1. Ponapa sampèyan perna pangalaman nyarèta'aghi carèta ra'yat Madhurâ?
2. Ponapa Sampèyan ngaghâli carètana asal-mowasalla kennengan sè bâdâ è Madhurâ?

Parlo Èkaghâli Saè:

Neng lalampa'an panèka, ngèrèng sampèyan sakanca'an maos dua' ñhimèn ka'anghuy këngèng kariðâ'anna Sè Kobâsa. Sa'amponna maos dua'. Ngèrèng mèyarsa'aghi jhâjhârbâ'anna ghuru bhâb mempresentasikan hasèlla bhâk-rembhâk (diskusi) bhâb Carakan Madhurâ akor sareng tatakrama tor ondhâgghân bhâsa

Angka neng Carakan Madhurâ

A. Macem bân bhângonna

Angka 0	=	ၦ	Angka 6	=	ၬ
Angka 1	=	၁	Angka 7	=	ၷ
Angka 2	=	၂	angka 8	=	ၸ
Angka 3	=	၃	Angka 9	=	ၹ
Angka 4	=	၄			
Angka 5	=	၅			

B. Angghuyânnâ :

1. Manabi ètolès kadhibi'an, cokop èapèt sareng padhâ pangkat.

Conto :

2 = ၂၅၂ 45 = ၄၅၅ ၂၀၁၀ = ၂၀၁၀၀၀
936 = ၉၃၆၂၄၃၄၃

2. Manabi è tolès è kabidhân (dâ'-adâ') okara, kodhu èapèt sareng padhâ "dhek – adhek" " sareng padhâ " pangkat "

Conto :

၅၃၇၈၇၉၈၇၆၅၄၃၂၁၀၉၈
(5 èkorang è saponapa)

Oca' sè èrèngkes

Tarkadhâng sèttong oca', èkoca'aghi kalabân èrèngkes, otamana dialèk Mekkasân ka bârâ' kantos Bhângkalan.

Conto :

ନୀରୁଳିଟ	ètolès	ପ୍ରତିକାଳି	(klarè)
ନୀରୁଳିଟ୍ରାଫ୍ଟ	ètolès	ପ୍ରତିକାଳିଟ୍ରାଫ୍ଟ	(krato')
ନୀରୁଳିଟ୍ରୋଲ୍	ètolès	ପ୍ରତିକାଳିଟ୍ରୋଲ୍	(klambhi)
ନୀରୁଳିଟ୍ରୋଲ୍ମା	ètolès	ପ୍ରତିକାଳିଟ୍ରୋଲ୍ମା	(kwacè)
ନୀରୁଳିଟ୍ରୋଲ୍ମାର୍କ୍	ètolès	ପ୍ରତିକାଳିଟ୍ରୋଲ୍ମାର୍କ୍	(kyaè)

Èyatorè serrat mabi carakan Madhurâ !

1. 75	6. 2457
2. 62	7. 54780
3. 49	8. 194567
4. 123	9. 3762901
5. 1989	10. 9476382

Alampa'aghi Bhâk-rembhâk (Diskusi)

Diskusi èngghi panèka sala sèttong bujud pêtotor kalabân cara matapangghi pamangghi kaangghuy nojjhu kamofakadhân. È dâlem diskusi bhâkal èjhârbââgħi sèttong bhâb sè ampon èkakareb sadhâjâ sè ngérèng diskusi. bhâb kasebbħut èpatombu dâri sèttong pamangghi hasèl pamèkkèran sadhâjâ sè ngérèng diskusi.

Sala sèttong bâgiān-bâgiān carana madâpa' karep tor apétanya bâkto diskusi èngghi panèka:

1. Kaulâ saroju'.....
2. Kaulâ ghâdhuân pamangghi.....
3. Menorot pamangghi kaulâ.....

Pa-ponapa sè parlo èkaghâli saè kaangghuy ngatorraghi pamangghi è bâkto diskusi èngghi panèka;

1. Hasèl pamèkkèran èatoraghi kalabân jhujhur, kalabân aghuna'aghi pamèkkèran sè kappra (logis, tor objektif).
2. Hasèl pamèkkèran èatoraghi kalabân aghuna'aghi bhâsa sè saè tor lerres.
3. Akor sareng pokeddha bhâb sè èkarembhâk.
4. Ta' kengeng majhubâ' tor amabââgħi orèng laèn.
5. Kodhuna èpakoko sareng pamangghina orèng laèn (argument) tor bhuktè sè għu-ongħu abħânto qâ'lalampaan diskusi.

Contona Tanya jâwâb sè saè mongħu lalampaan (forum diskusi) è sèttong kabâdâan resmi;

- a. Sè moljâ tarètan Moderator, kaulâ ghâdhuân pêtanya akor sareng rembhâk panèka, ponapa sè èmaksod Bħânsalan ka'dinto?
- b. Sè moljâ tarètan Moderator, pamangghi kaulâ akor sareng bhâk-rembhâk sè bâdâ è attas, kaulâ ta'saroju', amargħâ korang akor sareng pamangghi sè ampon bâdâ.

Sumber Gambar: www.istock.com

Latèyan 2

Èyatorè abhâdhi okara ghâncaran kalabân mèlè pokeddhân è bâbâ panèka, ènalèka Sampèyan dhâddhi moderator. Kadhiponapa carana ngatorè pamangghi è bâkto ðiskusi kalabân aghuna'aghi bhâsè pokeddhâna èngghi bhunten!

1. Lalampa'an seminar bhâb malangheng bhâsa Madhurâ
2. Lalampa'an seminar arè "Sumpah Pemuda"
3. Lalampa'an Hardiknas

Latèyan 3

Èyatorè salèn dâ' serradhân carakan Madhurâ!

1. Ngangoðâdhân kodhu mertè bhâsa Madhurâ
2. Manabi asakola kodhu ghu-ongghu
3. Nom Gani ajhuwâl sello'
4. Sanima mèyos ka Songennep asareng pottrana
5. È jhâman samangkèn kodhu ngastètè tor tèngatè

D. Èyatorè Nyerrat

1. Ponapa Sampèyan ngaghâli ka aksara rèka'an?
2. Ponapa Sampèyan ngaghâli dâ' macemma aksara rèka'an?

Parlo Èkaghâli Saè:

Neng lalampa'an panèka, ngèrèng sampèyan sakanca'an maos dua' dhimèn ka'anghuy kengèng kariqâ'anna Sè Kobâsa. Sa'amponna maos dua'. Ngèrèng mèyarsa'aghi jhâjhârbâ'anna anglèbâdhî audiovisual neng link è bâbâ panèka:

<https://www.youtube.com/watch?v=gm0E3oLH2w>

Aghuna'aghi aksara rèka'an carakan Madhurâ

1. Ta' kengèng nyerrat duwâ' horop rèkaan sè atorson.
2. Manabi bâdâ huruf matè aksara rèkaan, lajhu è bâbâna horop matè kasebbhut bâdâ aksara/ horop sè bisa èrèka akadhi (**m n u v r**) pramèla aksara/ horop matè kasebbhut kodhu aghuna'aghi "papatèn" otabâ "pangkon"

Neng kellas IX pangajhârân 5, bhâdhî è jhârbâ'âghiya "Aksara Rèka'an" sareng pasanganna Aksara Rèka'an, èngghi panèka aksara sè aghândhu' monyè: ghâ, dzâ, fa, ha sareng za .Ca'-oca' sè amonyè panèka ca'-oca' serrebbhân dâri bhâsa Arab. Bujud tor macemma Aksara Rèka'an, akadhi è bâbâ panèka:

A. Macemma aksara rèka'an:

1. **ṁ** = Ghâ
2. **ñ** = dzâ
3. **ñ** = fa
4. **ñṁ** = ha
5. **ñk** = za

B. Pasanganna Aksara Rèka'an

= ghâ ; = dzâ ; = fa ; = ha ; = za

C. Aksara rajâna Aksara Rèka'an

= Ghâ ; = Fa ; = Ha

sareng ta' andi' aksara rajâ

D. Pasangan aksara rajâna aksara rèkaan

= Gha = Fa = Ha

= Nge = Le

Conto :

Maghrib = Adzan =

Fakèr = hatam =

zamzam =

salat ghaib = këtab dzikir =

sasat fakèr = lekkas hatam =

adhu'um Zakat =

Ghaffar = Fifa =

Aksara Rajâ neng Carakan Madhurâ

- Macemma èngghi panèka:

Na = Sa = Pa = Ka =

Ta = Nya = Ga/Gha = ba/bha =

- Aksara (ca) namong ghadhuan pasanganna akadhi (ca)
- Aksara rajana ta' aghadhuan pasangan aksara rajana, manabi dhaddhi pasangan , kodhu aoli ka pasangan ghajangnga, akadhi (Nya).
- Ghunana aksara raja neng Carakan Madhura :
 - kaangghuy nolès nyamana orèng otaba laènna sè kodhu ètolès dalem aksara raja, akadhi ; nyamana kotta, songay, polo otabâ laènna sè akaè; sareng parkara geografi.

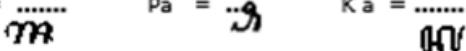
- b. Carana aghuna'aghi kodhu tartép tor aorodhan èmolaè dari keccap sè da'-ada' kantos keccap sè palèng budi, mongghu nyamana orèng / oca' sè kodhu ètolès horop raja.
- c. Aksara raja neng Carakan Madhura samanè / salanjhangnga ta' kèngèng èpadhaddhi "sasèghek" (aksara sè kodhu matè).

Conto :

Nasir	=	ନ୍ଯାଶିର	bannè	ବାନ୍ନେ
Satima	=	ଶତିମା	bannè	ବାନ୍ନେ
Mistali	=	ମିଷ୍ଟାଲି	bannè	ବାନ୍ନେ
Mekkasan	=	ମେକ୍କାସାନ	bannè	ବାନ୍ନେ
Sappa'	=	ଶପ୍ପା	bannè	ବାନ୍ନେ
Dawi	=	ଦାଵି	ta' andi' aksara rajâ.	
Raji	=	ରାଜି	ta' andi' aksara rajâ.	
Mudani	=	ମୁଦାନି	(ଏଣ sareng ମା ta' andi' aksara raja)	

4. Pasanganna aksara raja neng Carakan Madhura

a. Macemma :

Na = Sa = Pa = Ka =

Ta = Ga/Gha = Ba/Bha = Ca =

Conto : **ନିତି** = Niti **ରେମାନିତି** = mas Niti

ଶାଲେ = Salè **ଦିନିଶାଲେ** = dhin Salè

ଘାଙ୍ଗକୁଣ୍ଡ = Pakong **ପାହାନ୍ଧାଙ୍ଗକୁଣ୍ଡ** = ghan Pakong

କାଦୁର୍ = Kadur **କାଦୁରାନ୍ଧାଙ୍ଗକୁଣ୍ଡ** = ghabayan Kadur

ବୁକୁ = Tali **ବୁକୁନ୍ଧାଙ୍ଗକୁଣ୍ଡ** = bhuk Tali

ନ୍ୟାମପଳ୍ଲୋ = Nyamplong **ବେର୍ନ୍ୟାମପଳ୍ଲୋ** = bher Nyamplong

ଗାଲିଲି = Ghalis **ବାଧଳାନ୍ଧାଙ୍ଗକୁଣ୍ଡ** = badhalan Ghalis

ବାକର୍ = Bakar **ଗୁହାକର୍** = ghus Bakar

କାକ୍ରା = Cakra **ଦିନିକାକର୍** = dhin Cakra

Latèyan 1

Èyatorè salèn serradhâñ latèn è bâbâ panèka dâ' serradhâñ carakan Madhurâ!

1. Ghâib : _____
2. Nadzâr : _____
3. Fakèr : _____
4. Halal : _____
5. Zamzam : _____

Latèyan 2

Èyatorè salèn dâ' carakan Madhurâ!

1. Nala	11. Nyowatès
2. Mas Nanang	12. ghan Nyowatès
3. Sumrati	13. Ragil
4. Bhuk Sumrati	14. Nom Ragil
5. Parto	15. Bhangèl
6. Towan Parman	16. ghan Bhangèl
7. Malaka	17. Cokro
8. Mas Karta	18. Kak Condro
9. Topotè	19. Bandabasa
10. Carèk	20. Camat Proppo

Latèyan 3

Èyatorè karembhâk sakanca'an, ka'angghuy nyalèn serradhâñ è bâbâ panèka dâ' serradhâñ carakan Madhurâ!

Neng Kongrès Bhuñhâjâ Madhurâ sè èlampa'aghi neng Songennep è bulân Pebruari 2007 tapongkor, ropana Mekkasan èkasokanè bhâdhi è kennengè Kongrès Bhâsa Madhurâ (KBM) neng taon sè bhâdhi dâteng. Tantona sanget èarep Kongrès Bhâsa Madhurâ sè èmaksod èlampaaghi PEMKAB sè empa' sè bâdâ è Polo Madhurâ, sè sapanèka tantona sanget masenneng dâ' Ra'yat Madhurâ sè tantoèpon Ra'yat apangrasa jhâ' Pamarènta Kabhupatèn è Madhurâ padâ saroju' natèng bhâsaèpon ra'yaddhâ tor ghâpanèka tamaso' dâ' kawâjibhân pamarènta kabupatèn è Madhurâ ka'angghuy nekkanè UUD 1945 sè ampon è sala sèttong pasalèpon awâjibbhâggi Pamarènta Daerah ngopènè, tor majhurbhu bhâsa daèrana, sabâb bhâsa daéra mènangka bhâsa sè majhurbhu Bhâsa Nasional. Malar moghâ hasèlèpon Kongrès Bhâsa Madhurâ ongghu-ongghu bâdhi kabhuktè bâdâna. Amiin.

Jhâjhâl parèngè tanđhâ pacal (✓) jhâjhârbâ'ân sè èkaonèngè sampèyan!

No.	Torè Èmodhi sareng Sakanca'an	Ngaghâli	Ta' ngaghâli
1.	Abdhina ampon onèng nyerrat angka neng carakan Madhurâ.		
2.	Abdhina ampon onèng maos ghâncaran sè serrađhâna carakan Madhurâ.		
3.	Abdhina ampon onèng nyerrat aghuna'aghi horop rajâ neng aksara carakan Madhurâ.		
4.	Abdhina ampon onèng nyerrat oca' sè èrèngkes neng carakan Madhurâ.		
5.	Abdhina ampon onèng nyerrat okara abhâk-rembhâk otabâ diskusi.		

Artèna ca'-oca' sè parlo èkaghâli:

Nyerrat	: bhâsa èngghi bhuntenna nolès
Maos	: bhâsa èngghi bhuntenna maca
Bhâk-rembhâk	: diskusi
Ngopènè	: mèyara, arabât
Nekkanè	: ngabbhuli

E. Panèlayan Bâbulângan 5

Èyatorè maos ghâncaran è bâbâ panèka kalabân têtè. Sa'amponna maos, jâwâb pêtanya è bâbâ panèka kalabân jâwâbhân sè lerres!

PANGANTAN SONNAT

È polo Madhurâ kong-langkong neng Kabupaten Songennep bâdâ sëttong kabiyâsa'an èngghi ka'qinto pangantan, tan-pangantanan, sareng pangantan sonnat. Pangantan ka'qinto aropa'aghi pangantan kadhiyâ biyâsaèpon èngghi ka'qinto orèng lakè' sareng orèng binè' sè ampon saroju' ka'angghuy odi' kađuwâ'ân sè èridâ'i sareng duwâ'rèng seppo, tor ampon anèka (akabin). Dhinèng tan-pangantanan aropa'aghi sala sëttong èn-maènan na'-kana' Madhurâ è bâkto angghâl lastarè ngajhi, jhughân abhânto lalakonnèpon rèng seppo.

Dhinèng pangantan sonnat èngghi ka'qinto pangantan lake' sè ta' mabi pangantan binè' (tađâ' pasanganna). Pangantan sonnat ka'qinto biyâsa èlampa'aghi nalèka na'-kana' lakè' ampon para' maso' dâ' bâkto bhâllik (Baligh). Na'-kana' lakè' sabellunnèpon bhâllik' kodhu èsonat. È dâlem lalampan nya- nyonnat ka'qinto kapra èbâdâ'aghi salameddhân sonnat (Walimatul Khitan), sè salameddhân ka'qinto saè èlampa'aghi sabellunna èsonnat, otabâèpon salastarèna èsonnat, ghumantong dâ' kakencenggannèpon rèng seppo.

Pangantan sonnat èlampa'aghi andi' maksod sareng tajjhuwân èngghi ka'qinto panyokkorra rèng seppo dâ' ka Allah sè ampon kaparèngan pottra lake' kaangghuy nerrosagli kaodi'ânnèpon rèng seppo, sè bisa nyepowè satarètan saamponna rèng seppo lake' (eppa') ampon seppo otabâ èpon sèdhâ, sè èsambhât ghântèyanna eppa'. Pangarep tor panyo'on malar moghâ ana' lakè' sè ampon lancèng tor bhâlli' ka'qinto kèngèngnga kajhumanbhârân, kabherkatan omor tor kataremtemman dâlem ajhâlânè kaođi'âñ.

Pangantan sonnat biyâsa èyangghuyi kalabân dhân-dhânan Lèghâ Madhurâ, lèghâ sè biyâsa èyangghuy neng è karaton Madhurâ kong-langkong neng è karaton Songennep, akadhi sè èyangghuy neng tandhâng mowâng Sangkal Songennep. Dhinèng macemmèpon angghuyyâ èngghi ka'qhintu: (1) Rol, (2) Cocondhuk, (3) Rambây, (4) Sompèng, (5) Kalabbhâu, (6) Bhuntal, (7) Bhângkerrès, (8) Sarong, (9) Pantalon (Calana).

Rol èngghi ka'qinto malathè sè èto'or è sabâ' ka conþong dâun. Rol èrèntèng èsabâ' è sèra apolong sareng cocondhuk. Rambây èngghi ka'qinto malathè èrèntèng malanhâng èkattèngngaghi neng rëntènganna Rol sè èsabâ' neng sèra. Dhinèng Sompèng dhân-dhânan sè èangghuyyâgħi neng tèngal. Kalabbhâu èngghi ka'qinto dhân-dhânan sè èangghuyyâgħi neng lenggen bâbâna bhâu/ tèmbhâgan.

Bhuntal èngghi ka'qinto un-dâunan sareng kembhâng pagħâr sè èrèntèng èlè'lèagħi neng panyabbhu'âñ. Dhinèng Bhângkerrès èngghi ka'qinto malathè èrèntèng lanjhâng èlè'lèagħi ka paksena kerrès sè èkasongkèl pangantan. Dhândhânan lèghâ ta' mabi ngangghuy kalamħbi, namong ngangghuy beddħâ' sarè

sè èkorappaghi sakojhurrâ bhâdhân, sareng sarong èangghuy ghân to'ot, è dâlemmanna ngangghuy calana.

Pangantan sonnat kapra èpanompa' Jhârân Sérèk kalabân èyèrèngè tabbhuwân Saronèn. Èpanompa' jhârân sérèk akadhi kana' laké' sè ampon lancèng èyarebbhâ dhâddhi kana' laké' sè ñhikjhâjâ (dikjaya), Adhil, sarta Bijâksana. Arebbhân kasebbhut èghâmbhârrâghi dâ' ka sejarah Madhurâ kong-langkong Songennep, jhâ' saongghuna Joko Tolè aropa'aghi pejuang Dhikjhâjâ, adhil, sareng bijâksana sè nètènè jhârân. Jhughân kabiyâsan bângaseppo Madhurâ dâlem kaođi'ân rè-saare saè èbâktô aperrang otabâpon bhunten, nètènè jhârân. Dhinèng tabbhuwân saronèn aropa'aghi tabbhuwân sè èkasennengngè sareng orèng Madhurâ. Tabbhuwân saronèn ka'ñinto èpabâdqâ sareng Kyaè Khatib Sendâng pèyo'èpon (cicit) sunan Kudus. Ènyamaè saronèn polaèpon Kyaè Khatib Sendâng sabbhân arè Sennèn mèyos ka pasar ka'angghuy nyebbhârrâghi aghâma Islam. Dhâddhi nyama saronèn asallèpon ñâri oca'sennènan.

Sa'amponna ka'ñinto pangantan sonnat èarak alèng-lèng kampong, sadhâjâ bângaseppo sareng tan-tarètan, bhâlâ tatangghâ samè-samè noro' abhungaè ngarak pangantan sonnat alèng-lèng kampong. (*Nokèl ñâri Majalla Jokotolè angghidhân Moh. Zaini*).

a. Èyatorè pèlè jâwâbhân sè palèng lerres akor sareng teks bâca'an è attas!

1. Pangantan lakè' sè ta' mabi pangantan binè' (tađâ' pasanganna) èsambhât
 - a. Pangantan sonat
 - b. Pangantan temmo
 - c. Pangantan èyarak
 - d. Tan-pangantan
2. Pangantan sonnat ka'ñinto biyâsa èlampa'aghi nalèka na'-kana' lakè' ampon para' maso' dâ'
 - a. Bengkona
 - b. Labâng mèsem
 - c. Bâkto bhâllik (Baligh)
 - d. Bâkto lastarè asonnat
3. Pangantan sonnat èlampa'aghi anqî' maksod sareng tajjhuwân èngghi ka'ñinto
 - a. Bur-lèburân
 - b. Malanggheng bhuđhâjâ
 - c. Jhung-eijhungan
 - d. panyokkorra rèng seppo dâ' ka Allah
4. Pangantan sonnat biyâsa èyangghuyi kalabân dhân-dhânan
 - a. Mantan
 - b. marlèna
 - c. Lèghâ Madhurâ
 - d. bangsawan

5. Pangantan sonnat kapra èpanompa' Jhârân Sèrèk kalabân èyèrèngè tabbhuwân
- Saronèn
 - Ghung
 - Ul-daul
 - hadrah
6. Serradhân latènna carakan panèka //गणेशीलायतनांशुभूमिः....
- Nom Gani ajhuwâl obu'
 - Nom Gani sakè' cèthak
 - Nom Gani sakè'
 - Nom Gani ajhuwâl sello'
7. Serradhân latènna carakan panèka
//गणेशं अप्तव्योपत्यक्षान्तरालाभगत्यग्मया....
- Nom Parto entar ka Pasuruan
 - Nom Parto entar ka Sampang
 - Nom Parto entar ka Songennep
 - Nom Parto entar ka Paseyan
8. Serradhân carakan Madhurâna (2025) èngghi panèka
- गोप्य**
 - गोप्य**
 - गोप्य**
 - गोप्य**
9. //शश्वत्त्वाद्यन्तप्रवाहं शश्वत्त्वाद्युग्मा. Serradhân latènna èngghi panèka
- Fathan amaèn futsal
 - Fathan amaèn ebbal
 - Fathan amaèn bulu tangkès
 - Fathan amaèn tembhung
10. $20 + 20 = 40$. Serradhân carakanna èngghi panèka
- ५० + ५० = ६०**
 - ५० + ५० = ६०**
 - ५० + ५० = ६०**
 - ५० + ५० = ६०**

b. Èyatorè salèn dâ' serradhân latèn Madhurâ!

1. ॥*ଗାଁରାତ୍ରି ହିନ୍ଦୁ ପାତା କାହାରେ ଥିଲୁ ମହିନୀ*॥

2. ॥*କାହାରେ କାହାରେ କାହାରେ କାହାରେ*॥

3. ॥*କାହାରେ କାହାରେ କାହାରେ କାହାରେ*॥

4. ॥*କାହାରେ କାହାରେ କାହାରେ କାହାରେ*॥

5. ॥*କାହାରେ କାହାରେ କାହାରେ କାହାରେ*॥

c. Jhâjhâl salèn dâ' serradhân carakan Madhurâ!

1. $15 + 15 = 30$

2. $53 + 52 = 108$

3. $17 + 20 = 37$

4. $50 - 30 = 20$

5. $120 - 100 = 20$

Glosarium Parèbhâsan:

Terrossana...

123. Ghembus Èkoca'aghi dâ'orèng sè bânnya' lècègghâ.
124. Gendhak bhârângka = Tèngkana bhâi sè ghendhâk, tapè lakona ta' èkennèng kaparlo (ta' kennèng andhelaghi)
125. Ghendhäng ètabbhu salajâ = Partèmbhângan sè korang parjhughâ amargha ta' adhil
126. Gendeng ngakan bhuceng = sala bhudhu ghi bunggân
127. Ghentong èkocak aèngnga ta' possa' Orèng sè kabânnya'an bhânta (carèmè), biyasana korang èlmona (ta' pènter)
128. Ghentong nyello' ka canṭèng = Èkoca'aghi dâ' orèng towa sè ta-mènta dâ' ana'na
129. Gher-leggher (kol-bukkol) taè sabhâṭok = Pa-apa sè kadhâddhiâñ è dâlem sagħâlembhengnjan (sagolongan)
130. Ghî abâu konyè' = Ekoca'aghi dâ' orèng, sè sanajjhâñ la dhibâsa omorra nangèng ghi' è anggep na'-kana', margħâ papè kkèrra ghi ta' dhibâsa.
131. Ghi bâu kencor = Padâ bi' nomer 483.
132. Ghî bâdâ è antara = 1. Orèng sè bâdâ è tahanan, ghi' ngantos potosân parkarana dari pangadhilâñ, 2. Orèng sè ghî' bâdâ è tèngnga parjhâlânán, ghi ta' dâpa' dâ' kennengngan sè è tojjhu.
133. Ghi' bessè ghâmpang orowanna = Saler-mellerra na'-kana' mon è pertè (è ajhari) kalabân ghumatè è pè yara kalabân dhâlhâtèn), pè kkè ranna tanto bisa aobħâ dhâddi beccè '.
134. Ghi-ghighi'arassa maghi' Sabellunna ngalako pa-apa, pèkkèr ghu-ongghu sopaja ta' marogi aba' dhibi otabâ orèng laèn.
135. Ghi' lè bur akemmè manjheng = Èkoca'aghi dâ' orèng sè ta' tao tatakrama.
136. Ghi' lè bur maserret sapo' = Èkoca'aghi dâ' orèng males, sè sanarè la bâdâ lalakon, tapè ta' dhuli enđâ' alako.

137. Ghi' ta' tao alep(alip) jhâbhâr = Ghi' ta' tao tatakrama (alip jhâbhâr = alip ollè bhâris attas otabâ alip fathah) = nomer 488.
138. Ghi' ta' tao asè ssè = Ghi' cè' lolana pè kkè ranna (sè ssè = oseng) = nomer 488, 490.
139. Ghi' ta' tao mowang bila' = Nomer 488, 490, 491.
140. Ghi' ta' tao mowang oseng = Nomer 488, 490, 491, 492.
141. Ghi' ta' tao nyambhât embu' = Ghi' cè' kana'na, ghi' ta' tao abhidhâ'aghi jhubâ' bân beccè'.
142. Ghunong è apè' sendâng = Orè ng katello satarè tan, sè panengnga lakè', kaduwana padâ bine'
143. Ghunong na'nong bâto kalè ttak = Kennengngan sè cè' dhisana ongghu (paloso').
144. Ghunong sarè = Èkoca'aghi dâ' pa-apa sè katon bhâghus otabâ ana-bârna.
145. Ghunong tè ngghi, atè ngghiân = Sanget raja panarè mana, cè' aromasana.
146. Halwa è kakan kocèng = Èkoca'aghi dâ' orèng binè' sè raddhin toronan tengghi dârâjâdda (oreng agung otabâ pangraja, ollè lakè orè ng asor otaba ra'yat biyasa. (halwa = manè sân châri wa'-buwâ'ân)
147. Jha' abâssaè tasè ghâring = Jha' lè bur kap-ngongkap pa-apa sè ella abit kadhâddhianna (ghâring = kerrèng).
148. Jha' abhettek mon ta' andi' palappa = Mon ta' tao, jhâ' o-matao otabå termapè nter (abettek = aola ghângan, jhuko', bân laè nna).
149. Jha' adânga ka attas = Nasè hat dâ' orè ng sapa'a bhâi, sopajâ ta' nè roa tengkana orèng soghi otabâ atè ngghian pangkaddhå otabå pangasè lanna.
150. Jha aghadhå ka attas = nomer 503.
151. Jha' ajâgâ'ân paghârrâ orèng = Ta' osa nyarè salana orè ng, nangèng tè ngkana aba' dhibi' bhâi pabhender.
152. Ja' ajhuwâlân copa bâceng = Jha' lè bur apè tenna otabâ nyacaè jhubâ'na orè ng.
153. Jha' atolè ka attas malolo, dâggî' tapakpak = Jha' è rè dâ' orè ng sè alebbiân dâri aba' dhibi', ma' ollè salamet, ta' kalèr.

154. Jha atolè kabâbâ malolo, dâggî' taghuduk = Jha' salanjhangnga mè kkè rè orè ng asor malolo, ma' ta' masossa'an atè na dhibi'.
155. Jha dâ'-ngađâ' ma' ta' kennè ng sađâ' = Mon ta' tao, jha o-matao ma' ta' è panglo otabâ è patodus orè ng.
156. Jhâghâ bhâlâdhâsân = Pajhâghâna orèng tèdung marghâ takerjhât.
157. Jhagha bhusasaran nomer 510.
158. Jhâgha robbhu = Lè ngsang (bâringsang), ta' nyaman neng-enneng.
159. Jha' ghun bibir attas, bibir bâbâ ta' ghâmpang bhâi = Kalamon ngoca' larak ghâmpang, nangè ng mon è lakonè malarat.
160. Jha jhâghung tombu ojhânnna, ta' abit kè ya omorra = Na'-kana' sè cè' katoroddâ dâ' orè ng towana (cè' è pamanjana) alamat bhakal ta' bhaghush budi arè na, otabâ bila la towa.
161. Jhajâ tarona = Maksaaghi ongghu, sakè ng terrona nekka'aghia hajhât.
162. Jhâjjhâlâng nyandher ka dhâmar = Nyarè calaka dhibi'. 517. Ja kaja monteng = Pos-apos dâ' na'-kana' alalakon otabâ
163. ajhálánan, sopajha è jä-kajâ, karana sè è lakonè la para' marè ya otabâ kennengngan sè è tojjhu la cè' semma'na (para' dâpa'a).
164. Jâm-ngajâmè = Tokang ngaddhu orèng otabâ na'-kana' sopajâ atokar
165. Ja'-ngajă'i = Dâ'-ngađâ'i lalakon (dâ'-adâ'na amolaè lalakon).
166. Jang-ginjung karebbha = Orèng sè pangaterrona aba-obâ.
167. Jangghirâng nemmo taè = Ghântè rebbhu' jhung dhuliyan ollè ka ada

Daftar Pustaka

- Asmoro, Wirjo. 1952. *Panyeddha!*. Jakarta: Kementerian P.P. & K.R.I. Dinas Pendidikan dan Kebudayaan.
- Dinas Pendidikan Provinsi Jawa Timur. 2022. Capaian Pembelajaran Bahasa Daerah pada Kurikulum Merdeka Tingkat SD, SMP, SMA, SMK dan SLB.
- Dinas Pendidikan Provinsi Jawa Timur. 2024. Pergub Muatan Lokal Bahasa Daerah. Surabaya
- Pembinaan Bahasa, 2012, Pedoman Umum Ejaan Bahasa Madura Yang Di sempurnakan. Edisi Revisi.
- Kementerian Pendidikan Nasional, 2011, Hasil Keputusan Konsinyasi Revisi EYD Bahasa Madura tahun 2013, Surabaya: Balai Bahasa Surabaya
- Lembaga Seni Budaya "La Asré" 2005, kumpulan lagu-lagu Madura, Pamekasan Luxemburg, J.Van, dkk. 1992. Pengantar Ilmu Sastra. Jakarta: PT Gramedia.
- Moedani, 1948. *Tanoedhān* Jilid 1 – 4, Betawi, Welter Vreden
- Molen. S.Van Der, 1948, Ondar, jilid 1 – 2, Betawi, J.B. Wolters Groningen.
- Pradopo, R.D. 1990. Pengkajian Puisi Analisis Strata Norma dan Analisis Struktural dan Semiotik. Yogyakarta: Gajahmada University Press.
- RM, Yoyok DKK, 2007, Pendidikan Seni Budaya. Jakarta: Yudistira.
- Rosida, Lilik, 2007, *Gai' Bintang*. Sumenep: Dinas Pariwisata dan Kebudayaan Kabupaten Sumenep.
- Sastrodiwirjo, Oemar. 2008. *Tembhāng Macapat Madhurā*. Surabaya: Karunia Sitomurang, B.P. 1983. Puisi Teori Apresiasi Bentuk dan Struktur. EndeFlores:
- Soedjito, Prof, Drs, 2002, Modul IND-A 08 Semantik Bahasa Indonesia. Jakarta: Departemen Pendidikan Nasional, Direktorat Jenderal Pendidikan Dasar dan Menengah, Direktorat Sekolah Lanjutan Tingkat Pertama.
- Tajib, Muh, 1986, Kumpulan Lagu-Lagu Madura 2. Pamekasan: -
- Tajib.M. 1986. *Malathe Sato'or*, Surabaya, Karunia.
- Tarigan, H.G. 1992. Dasar-dasar Kurikulum Bahasa. Bandung:Angkasa.
- Tim Pakem Maddhu. 2012. Pakem Maddhu (edisi 32). Surabaya : CV Karunia
- Tim Pakem Maddhu. 2012. *Pangajhârân Bhâsa Madhurâ* Kembhâng Bhâbur 1 (edisi kedua). Jakarta Timur:Yudistira.
- Tim Nabara. 1990-1994. Bulletin Konkonan Nomor 1-40. Sumenep: Tim
- Tim Pembina Bahasa Madura. 1992. *Pamertè Bhâsa Madhurâ*; Lèbur Maca. Kandepdikbud:Sumenep
- Waluyo, H. J. 1987. Teori dan Apresiasi Puisi. Jakarta: Airlangga.
- Warsidi, Edi. 2009. Pengetahuan tentang Puisi. Bandung: Sarana Ilmu Pustaka.
- Wignjoamidarmo, Mas. 1909. *Baboeroeghan Bettjeq*. Batawi: Kandjeng Goevermen

- Wirjoasmoro dan Saleh Trunodjojo, 1952, Basa Madura Umum, jilid 1 – 2, Kementerian Pendidikan, Pengajaran dan Kebudayaan RI.
- Wirjoasmoro, 1952, Prama Sastra Madura, bhâb Oca' sareng Okara, Kementerian Pendidikan Pengajaran dan Kebudayaan RI.
- Yayasan Pakem Maddu, 2008. Kamus Bahasa Madura-Madura-Indonesia, Surabaya, Karunia.
- Yayasan Pakem Maddhu. 2021. Bulletin Kapèng 55. Pamekasan
_____. 2022. Bulletin Kapèng 56. Pamekasan
_____. 2022. Bulletin Kapèng 57. Pamekasan

Biodata Penulis

Nama Lengkap	: Dr. Moh. Hafid Effendy, S.Pd., M.Pd.
No. Telp Kantor	: 0819-1352-9920, 0813-2652-3789
Alamat Rumah	: Jln Jalmak 32 Desa Jalmak RT:001 RW:004 Pamekasan
Bidang Keahlian	: Pendidikan Bahasa Indonesia

Riwayat Pekerjaan/Profesi

1. Dosen tetap Fakultas Tarbiyah IAIN Madura (2011 s.d. Sekarang)
2. Tutor UT (2010 s.d. sekarang)
3. Dosen UNIRA (2006 s.d. 2012)
4. Guru SMAN 1 Pamekasan (2006 s.d. 2010)
5. Asesor BAN/SM Jenjang SMK (2015. S.d. 2019)
6. Ketua Prodi Tadris Bahasa Indonesia (2015 s.d. 2021)
7. Kepala Laboratorium Fakultas Tarbiyah (2022 s.d. 2026)
6. Ketua Yayasan Pakem Maddhu Pamekasan (2019 s.d. Sekarang)
7. Wakil Ketua Dewan Kesenian Pamekasan (2021 s.d. Sekarang)
8. Wakil Ketua MUI Bidang Seni dan Budaya Islam (2017 s.d. Sekarang)
9. Anggota Dewan Pendidikan (2017 s.d. 2026)
10. Tim Tasshihh Tarjamah Al-Qur'an Berbahasa Madura (2010 s.d. 2020)
11. Fasilitator Provinsi Guru MA Jawa Timur (2021-sekarang)
12. Pengurus HPBI jawa Timur (2019-sekarang)
13. Pengurus ADOBSI Jawa Timur (2020-sekarang)
14. Pembina PPBDI JATIM (2020-sekarang)
15. Pengurus IPTABI (2018-sekarang)
16. Saksi Ahli Bahasa Polres Pamekasan (2018 s.d. sekarang)
17. ASESOR SISTER (2022-sekarang)
18. Sekretaris Rumah Budaya (2022 s.d. sekarang)
19. Pembina Laskar Ronggosukowati (2022 s.d. 2026)

Riwayat Pendidikan Tinggi dan Tahun Belajar

1. S-1 : Bahasa dan Sastra Indonesia, Universitas Madura (2003)
2. S-2 : Bahasa Indonesia, Univeritas Islam Malang (2006)
3. S-3 : Pendidikan Bahasa Indonesia, Universitas Negeri Malang (2021)

Judul Buku dan Tahun Terbit

1. Kamus Madura-Madura Indonesia (2010)
2. Sarè Taman Buku Pelajaran untuk SD Kelas 1 s.d. 6 (2012)
3. Kembhâng Bhâbur Buku Pelajaran untuk SMP Kelas 1 s.d. 3 (2012)
4. Buku Pernak-Pernik Bahasa Indonesia (2012)
5. Gramatika Bahasa Madura (2012)
6. Kasak-Kusuk Bahasa Indonesia (2013)
7. Gramatikal bahasa Madura (Tinjauan Deskriptif tentang tata bahasa Madura) (2015)
8. Malathè Sataman (Buku Pelajaran untuk SMA/MA/MAK) (2015)
9. Pamengkang Èlmo (Buku Ajar untuk SMA/MA) (2016)
10. Taman Tarbhuka (Buku Ajar untuk SMP/MTs) (2016)
11. Modul Guru Pembelajar Morfologi Bahasa Madura (2017)
12. Morfologi Bahasa Madura (2018)
13. Buku Pelajaran PBT Bahasa Madura (2019)
14. Sebagai Editor Buku Pengantar Analisis Wacana (2021)
15. Sebagai Penerjemah Buku Sastra “Orang Orang Palang” (2021)
16. Sebagai Editor Buku “Media Pembelajaran; Berbasis Teknologi Informasi dan Komunikasi (TIK) Teori dan Praktik” (2021)
17. Penampilan Etnik Madura dalam Realitas Sosial (2021)
18. Pandangan dan Perilaku Etnik Madura (2021)
19. Teori dan Metode; Kajian Budaya Etnik Madura (2022)
20. Buku Teks Bahasa Madura jenjang SD kelas 1 s.d. 6 “Songsong Sènom” (2022)
21. MODEL PEMBELAJARAN MENYIMAK KRITIS DENGAN MEDIA INTERAKTIF (2023)
22. BISNIS SYARIAH MASYARAKAT MADURA DIASPORA Tradisi Lokal dan Model Pengembangan Ekonomi (2024)
23. Syariah Masyarakat Madura di Indonesia dan Malaysia (2024)
24. Storyline Pamekasan dalam Sejarah Kepeloporan Ronggosukowati (2024)
25. Buku Songsong Sènom (2024)
26. Editor Buku Jhânor Konèng (2025)

Biodata Penulis

Nama : Mahrus Miyanto
No Telpon : 0858-1642-4236
Alamat : Dusun Pos Desa Tlanakan Pamekasan
Bidang Keahlian : Bahasa Inggris

Riwayat Pekerjaan/Profesi

1. Dosen Tidak Tetap Sekolah Tinggi Ilmu Ekonomi Bakti Bangsa Pamekasan 2016-Sekarang
2. Kepala MTs Miftahul Ulum Gugul 2007-2016
3. Dosen Tidak Tetap Universitas Wijaya Putra Surabaya 2012-2015
4. Dosen Tidak Tetap Universitas Islam Madura 2016-2018
5. Ketua Kampung Pendidikan M.Khoir Tlanakan Sekarang
6. Pendiri Wira Usaha Baru M-Khoir Pamekasan
7. Rijalul Ansor Kabupaten Pamekasan 2016-2018
8. Wakil Ketua Nahdlatul Ulama Tlanakan 2019-2025
9. Ketua LP Ma'arif Kecamatan Tlanakan 2024-2026
10. Majelis Alumni IPNU Pamekasan 2024-2027
11. Pengurus Dewan Pendidikan Kabupaten Pamekasan 2017-2027
12. Pengurus Dewan Kesenian 2023-2027
13. Assesor Ansor Wilayah Jawa Timur 2019-2029
14. Pendamping Desa 2016-2025

Riwayat Pendidikan Tinggi

1. Universitas Madura
2. Universitas Teknologi Surabaya
3. Universitas Muhammadiyah Malang

Bidang Pengabdian dan Penunjang lainnya

1. Seminar Nasional Daring dengan Tema “Rekonstruksi Pembelajaran di Era New Normal” Sebagai Panitia oleh Dewan Pendidikan Pamekasan 2017-2022
2. Seminar Pendidikan Sebagai Peserta Dalam Rangka Hari Lahir IPNU IPPNU
3. Penghargaan Sebagai Peserta Diseminasi Program Peningkatan Kualitas Sekolah
4. Sebagai Pembina/Kepala Madrasah Seleksi Olimpiade Bahasa Inggris Se Kelompok Kerja Madrasah (KKM) Di MTsN Pademawu
5. Stadium General Tentang Upaya Peningkatan Profesionalisme Guru Sebagai Peserta yang Diselenggarakan Oleh KKM MTs Negeri Pademawu Pamekasan
6. Peserta Didik Baru Sebagai Penanggung Jawab/Panitia di MTs Miftahul Ulum Gugul Tlanakan Pamekasan
7. Seminar Nasional daring fatar #11 Dengan Tema Strategi & Media Bimbingan Konseling Pada Era Pandemi Oleh Program Studi bimbingan & konseling Pendidikan Islam Fakultas Tarbiyah Institut Agama Islam Negeri (IAIN) Madura Sebagai Peserta
8. Sebagai Peserta Seminar Olimpiade Matematika Se Madura 2009 Oleh Himpunan Mahasiswa Madura
9. Pelatihan Kehumasan Oleh Universitas Airlangga Surabaya
10. Latihan Kader Muda Oleh Pimpinan Cabang Ikatan Pelajar Nahdlatul Ulama Dan Ikatan Pelajar Putri Nahdlatul Ulama
11. Sebagai Peserta Masa Kesetiaan Anggota Oleh Ikatan Pelajar Nahdlatul Ulama dan Ikatan Pelajar Putri Nahdlatul Ulama
12. Pelatihan sebagai Peserta Dalam Pendidikan dan Pelatihan Jurnalistik Lanjutan Oleh Dinas Informasi Dan Komunikasi
13. Porseni Pidato Bahasa Indonesia sebagai panitia yang diselenggarakan Oleh KKM MTs Negeri Pademawu
14. Penghargaan Sebagai Peserta Pelatihan Keterampilan Manajemen Oleh Badan Eksekutif Mahasiswa Universitas Madura
15. Sebagai Peserta Anniversary of Pisces Award 2009 Pyramid English Department Association Univesitas Madura
16. Pendidikan Oleh Kementerian Pendidikan Dan Kebudayaan Republik Indonesia
17. Teknik Penyusunan Kurikulum 2013 Oleh Kementerian Agama Kabupaten Pamekasan
18. Pelatihan Pembelajaran Bahasa Arab dan Bahasa Inggris Oleh Madrasah Aliyah AlFalah Pamekasan
19. Workshop Penyusunan Soal Oleh Lembaga Ma'arif MTs Al-falah Branta Tinggi
20. Menjadi Pemateri Workshop Penulisan Artikel Jurnal Ilmiah Oleh Dewan Pendidikan Pamekasan
21. Buku Tenses dan Tata Bahasa Inggris

Layout Isi

Nama Lengkap : Hadi Wibowo
No. Telp Kantor : 0812-3001-5243
Alamat Rumah : Jln Setro Baru Utara 9 No. 66, Surabaya
Bidang Keahlian : Desain Grafis

Riwayat Pekerjaan/Profesi dalam 10 Tahun Terakhir

1. Desain Grafis di Percetakan PT. Global Offset Sejahtera (2022-sekarang)
2. Desain Grafis di Percetakan CV. Champion (2012-2022)
3. Desain Grafis di Percetakan CV. Indah Makmur (2010-2012)

Riwayat Pendidikan Tinggi dan Tahun Belajar

1. D-3 Desain Grafis Cetak dan Packaging, STIKOM Surabaya (2007-2010)

Nama Lengkap : Nur Rochmat Romadhon
No. Telp Kantor : 0896-8134-9010
Alamat Rumah : Panjunan RT 04 RW 01 Sukodono, Sidoarjo
Bidang Keahlian : Desain Grafis

Riwayat Pekerjaan/Profesi dalam 10 Tahun Terakhir

1. Desain Grafis di Percetakan PT. Global Offset Sejahtera (2024-sekarang)

Riwayat Pendidikan Tinggi dan Tahun Belajar

1. S-1 Desain Komunikasi Visual, Universitas Maarif Hasyim Latif Sidoarjo (2020-2024)

Desain Cover

Nama Lengkap : Rahmat Mustofa Ridwan
No. Telp Kantor : 0812-1641-7870
Alamat Rumah : Kletek RT 16 RW 07 Kec. Taman Kab. Sidoarjo
Bidang Keahlian : Desain Grafis

Riwayat Pekerjaan/Profesi dalam 10 Tahun Terakhir

1. Desain Grafis di CAHAYA AGENCY SURABAYA (2023-sekarang)
2. Operator cetak di CV. Polymer Graphic Surabaya (2021-2022)
3. System Support di PT. Inova Medika Solusindo (2019-2020)

Riwayat Pendidikan Tinggi dan Tahun Belajar

1. S-1 Desain Komunikasi Visual, Universitas Maarif Hasyim Latif Sidoarjo (2019-2023)